Agentschap voor
Buitenlandse Handel

DE VOLKSREPUBLIEK CHINA

Studie verwezenlijkt ter gelegenheid van de gezamenlijke economische zending
onder het Voorzitterschap van HKH Prinses Astrid, Vertegenwoordigster van ZM de Koning (17 > 22 november 2019)

VOORWOORD

China is sinds de laatste gezamenlijke economische zending, in 2011, aan een verschroeiend tempo blijven groeien. Het land staat ondertussen in voor 16% van het globale BBP, bijna 13% van de totale werelduitvoer, haast 11% van de wereldinvoer, meer dan een kwart van de totale toegevoegde waarde van de industriële productie, trekt investeringen aan ter waarde van 139 miljard USD en steunt belangrijke delen van Azië en bij uitbreiding de wereld met een gigantisch investeringspakket onder het Belt & Road Initiative.

Aanwezig zijn in China met uw bedrijf betekent dus ook gebeiteld zitten voor de toekomst in het kloppend hart van de wereldeconomie. Dat de groei van de Chinese economie de komende jaren niet meer zo explosief zal toenemen als het afgelopen decennium hoeft geen belemmering te zijn. Zoals de Chinese Ambassadeur Cao Zhongming verderop in deze studie benadrukt zoekt China met haar focus op het vormen van een sterke middenklasse steeds meer producten van hoge kwaliteit. Zelf ziet hij België als een uitgelezen partner.

Bovendien komt er steeds meer een level playing field voor buitenlandse bedrijven die zich in China vestigen. Dat uit zich onder meer in sterk verbeterende scores in verschillende vergelijkende indexen. Op 1 januari 2020 treedt ook een nieuwe buitenlandse investeringswet in voege die buitenlandse bedrijven en investeerders meer bescherming moet bieden. Voeg daar ook nog aan toe dat de Europese Unie in de laatste onderhandelingsfase zit met China over een bilaterale investeringsovereenkomst en de notoir moeilijk te betreden Chinese markt lijkt weer wat bereikbaarder.

Het is in deze context dat het Agentschap voor Buitenlandse Handel, in samenwerking met haar partners, de FOD Buitenlandse Zaken, Flanders Investment & Trade, hub.brussels en l'Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements étrangers, de gezamenlijke economische zending van 17 tot 22 november 2019 naar China organiseert.

Namens het Agentschap en bovenvermelde partners wens ik u veel succes.

Fabienne L'Hoost
Directeur-generaal

EXECUTIVE SUMMARY

Met een BBP van 13.407 miljard USD was China in 2018 de 2de grootste economische macht van de wereld. China staat daarmee in voor 16% van het globale BBP. Ondanks een relatief bescheiden 73ste plaats op het vlak van BBP per capita is de Chinese economie meer dan dubbel zo groot dan de derde belangrijkste economie van de wereld, Japan.

Deze leidende positie heeft het land te danken aan een explosieve groei in het afgelopen decennium. De economie ging er jaarlijks gemiddeld met 8% op vooruit, waardoor 800 miljoen mensen uit de armoede zijn getild. Volgens het IMF zal de Chinese economie in 2030 de grootste ter wereld zijn.

Om haar groei te sturen rekent China op vijfjarenplannen. Het 13de vijfjarenplan (2016-2020) is gericht op het handhaven van een duurzame economische groei. Dat een minder sterke toename van het BBP de Chinese overheid weinig zorgen lijkt te baren heeft verschillende oorzaken.

Ten eerste steunt de groei van het BBP ondertussen op een veel grotere basis, ten tweede is er ondanks de druk van de handelsoorlog die China voert met de Verenigde Staten voorlopig nog geen sprake van een stilvallende binnenlandse consumptie en ten derde kadert deze lagere groei binnen het "nieuwe normaal" waar export, hoge schulden en een vastgoedbubbel plaats moeten ruimen voor een gezonde binnenlandse vraag en aandacht voor andere parameters zoals dalende werkloosheid, betere gezondheidszorg en meer milieubescherming.

Het bovenstaande betekent niet dat China berust in de situatie van afnemende groei. Het deinst er niet voor terug om stimuleringsmaatregelen te treffen. In 2018 en 2019 heeft het een resem acties ondernomen om de terugvallende groei te stutten met fiscale stimuli. In het eerste kwartaal van 2019 alleen al werd krediet verleend voor een recordwaarde van 1,22 biljoen USD.

De primaire sector stond in 2018 in voor 7,9% van het Chinese BBP, terwijl de secundaire sector goed was voor 40,6% van het BBP. China is de grootste producent van industriële goederen ter wereld en staat in voor meer dan een kwart van de totale toegevoegde waarde van de wereldproductie. Het land is niet langer de fabriek van de wereld voor eenvoudige producten met een beperkte toegevoegde waarde en heeft zijn zinnen gezet op de productie van kennisintensieve en hoogwaardige producten. In zijn ambitieuze "Made in China 2025" werden tien sleutelsectoren gedefinieerd.

De tertiaire sector ondergaat de snelste veranderingen van de hele Chinese economie. Op tien jaar tijd is het belang ervan met 10 procentpunt gestegen. De dienstensector is nu voor het tweede jaar ooit verantwoordelijk voor meer dan de helft van het BBP. Ondanks deze symbolische grens blijft het wel een eerder beperkte rol spelen vergeleken met andere landen ondanks sterke vooruitgang in sectoren zoals e-commerce, fintech of life sciences.

De Chinese overheid houdt al haar macro-economische parameters goed in de hand. De inflatie is de afgelopen 20 jaar zeer stabiel gebleven en de rentevoet is al sinds 2015 onaangeroerd op 4,35%. In augustus werd meer gewicht gegeven aan de Loan Prime Rate, die de gemiddelde financieringskosten voor gezinnen en bedrijven moet verlagen en een motor moet zetten op de groei.

Ook de Chinese munt, de Yuan, kent weinig schommelingen omdat deze gekoppeld is aan een muntkorf waarbij de USD een sterk belang heeft. China liet de waarde van haar munt in de afgelo-

pen periode wel zakken tot onder de symbolische grens van 7 yuan voor 1 USD, onder meer om de Amerikaanse importtarieven op te slorpen. Tegelijk heeft China weinig te winnen bij een verdere verzwakking van de Yuan. Mocht het nodig zijn heeft de Chinese centrale bank reserves ter waarde van 3.225 miljard USD om de munt te verdedigen.

China is vandaag een absolute grootmacht op het internationale toneel en een leider op het vlak van internationale handel. Het is met voorsprong de belangrijkste exporteur ter wereld (bijna 13% van de totale werelduitvoer) en de tweede belangrijkste importeur ter wereld (ongeveer 11% van de wereldinvoer). Deze positie heeft het land in belangrijke mate te danken aan haar aansluiting bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in 2001. Verschillende landen klagen echter dat China de regels van de WTO niet volgt, wat ook een reden is van de handelsoorlog met de Verenigde Staten.

De afgelopen 15 jaar boekte China onafgebroken een overschot op haar goederenbalans. De belangrijkste factor in de exportgroei in dit eerste decennium was de uitvoer van machines zoals gsm's, LCD-schermen, geïntegreerde schakelingen en laptops. Deze categorie van goederen steeg met 520% op tien jaar tijd en stond in voor bijna de helft van de Chinese totale exportgroei, al blijft China ook een cruciale leverancier van textiel. Azië is met voorsprong de belangrijkste afzetmarkt voor Chinese producten. Ongeveer de helft (48%) van de volledige uitvoerwaarde blijft op het continent. Europa staat op een derde plaats met 19%.

China koopt voornamelijk machines en mechanische toepassingen aan in het buitenland. Ongeveer een derde van de volledige Chinese import gaat naar deze categorie, die een waarde van 627 miljard USD vertegenwoordigt. Op verre afstand volgt de categorie minerale producten met een waarde van 382 miljard USD. China importeerde in 2017 haar goederen vooral uit andere Aziatische landen. Producten ter waarde van meer dan 1.030 miljard USD komen jaarlijks uit Azië naar China, goed voor 56% van de totale invoer. Europa bezet hier de tweede plaats, met een aandeel van 18%.

Op het vlak van Directe Buitenlandse Investeringen (DBI) treedt binnenkort een nieuwe Foreign Investment Law in voege. Deze moet een sluitstuk vormen van een steeds verdere openstelling van de economie voor buitenlandse bedrijven. Deze wetgeving moet vele bekommernissen aanpakken, en niet in het minst de beschuldigingen van de EU en de Verenigde Staten over de zogenaamde "forced" technologie transfers, die op heden voorliggen bij de WTO.

Ondertussen is China het tweede meest aantrekkelijke land voor buitenlandse investeerders. In 2018 kon het 139 miljard USD aantrekken. In de afgelopen tien jaar is het aantal buitenlandse activiteiten in de Chinese groot- en kleinhandel en binnen de informaticasector meer dan verdubbeld. Gekeken naar de waarde van de investeringen ligt het zwaartepunt nog steeds bij de maakindustrie. Deze is met meer dan 33 miljard USD goed voor ongeveer een kwart van al de inkomende buitenlandse investeringen.

De groeiende rijkdom en aspiraties van China gaan gepaard met toenemende investeringen die het in het buitenland doet. De voorraad van uitgaande directe buitenlandse investeringen is dan ook geëxplodeerd, van 245 miljard USD in 2009 tot bijna 2.000 miljard USD tien jaar later. Een grote stap werd gezet in 2013, toen het Belt & Road Initiative (BRI) werd gelanceerd.

Volgens verschillende maatstaven, zoals de Global Competitiveness Index 4.0 van het Wereld Economisch Forum (28ste op 140 landen) en de Ease of Doing Business Index 2019 van de Wereldbank (46ste op 190 landen), wordt het steeds makkelijker en voordeliger om een zaak te starten in China. Zeker op het vlak van IT, infrastructuur en innovatie scoort China steeds beter.

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD 3

EXECUTIVE SUMMARY 4

1. INLEIDING 8
   Interview met de Ambassadeur van China in België 10

2. ECONOMISCHE GEGEVENS 14
   2.1 Sleutelindicatoren 16
      2.1.1 BBP 16
      2.1.2 Inflatie 22
      2.1.3. Rentevoet 23
      2.1.4 Wisselkoers 24
   2.2 Buitenlandse handel 28
      2.2.1 De Chinese buitenlandse handel 28
      2.2.2 Chinese handelsbalans 36
      2.2.3 Export 38
      2.2.4 Import 42
   2.3 Directe buitenlandse investeringen 47
   2.4 Risicowaardering 63
      2.4.1 Risicowaardering volgens de Credendo Group 63
      2.4.2 Andere risico-indicatoren 65

3. SECTORALE ANALYSE 66
   3.1 Life sciences in China 68
   3.2 Cleantech in China 72
   3.3 Lucht- en ruimtevaart in China 76

4. RECENTE SUCCESVERHALEN 80

5. BRONNEN 85

1
INLEIDING

INTERVIEW MET DE AMBASSADEUR VAN CHINA IN BELGIË: CAO ZHONGMING

Kan u ons een overzicht geven van de belangrijkste economische ontwikkelingen in China in de afgelopen 5 jaar ?

De evolutie van de Chinese economie in de afgelopen 5 jaar kan worden samengevat in 3 punten. Ten eerste werden opmerkelijke successen geboekt op het vlak van economische ontwikkeling. In 2018 bedroeg het Chinese BBP 90.000 miljard RMB. Dit is een stijging van 6,6%, hetgeen een matig hoge groei is. Ook de structuur van de Chinese economie is in de afgelopen 5 jaar gestaag verbeterd. De tertiaire sector kent een stabiele groei, de winsten van industriële ondernemingen stijgen weer en de hightech maakindustrie en de strategische opkomende sectoren groeien aanzienlijk sneller.

Ten tweede leidt de bevolking een steeds beter leven. In de afgelopen vijf jaar zijn meer dan 60 miljoen mensen uit de armoede getild, waardoor het armoedecijfer in China is gedaald tot minder dan 4%. Vijf jaar geleden stond dit nog op 10,2%. Gemiddeld worden er elk jaar meer dan 13 miljoen banen gecreëerd in stedelijke gebieden. De inkomensgroei voor de stedelijke en plattelandsbevolking is groter dan de groei van de economie, en steeds meer mensen treden toe tot de middenklasse.

Ten derde is de bijdrage van de Chinese economie aan de wereldeconomie steeds belangrijker geworden. De Chinese economie, 's werelds tweede grootste, draagt meer dan 30% bij aan de wereldwijde groei. Qua buitenlands handelsvolume, buitenlandse investeringen en deviezenreserves bezet China een vooraanstaande positie in de wereld. China telt 12 piloot-vrijhandelszones en heeft meer dan 200 handelspartners. In de afgelopen jaren is China uitgegroeid tot een belangrijke positieve speler in een open wereldeconomie.

We merken op dat de Chinese economie ook met een nieuwe neerwaartse druk wordt geconfronteerd. We hadden deze situatie verwacht en hebben bijgevolg op voorhand grote stappen gezet om dit aan te pakken. Denk daarbij aan een verdere verlaging van de vennootschapsbelasting en dalende diverse kosten voor ondernemingen. In 2019 zal de Chinese overheid belastingen en andere kosten met 2.000 miljard RMB verlagen om de bedrijfsdynamiek te stimuleren. Deze maatregelen zijn nu al hun vruchten aan het afwerpen.

Met voordelen zoals een enorme binnenlandse markt, een overvloed aan beschikbare arbeidskrachten, een compleet industrieel weefsel en de snelle opkomst van nieuwe groeimotoren zal de Chinese economie nog voor een lange tijd blijven groeien. U hebt alle reden om optimistisch te zijn over de vooruitzichten van de Chinese economie.

Het 13de vijfjarenplan loopt af in 2020. Zijn de belangrijkste lijnen en prioritaire elementen voor de komende vijf jaar al bekend?

Om de vijf jaar ontwikkelt China een plan, het «vijfjarenplan» genoemd, om de doelstellingen en het verloop van de economische ontwikkeling te bepalen. Het 13de vijfjarenplan bestrijkt de periode 2016-2020. Het bevat een reeks maatregelen ter bevordering van de nationale ontwikkeling en het welzijn van de bevolking, zoals een strategie die uitgaat van een verdere ontwikkeling gefundeerd op innovatie, modernisering van de landbouw, optimalisatie van het industriële systeem, een nieuwe vorm van verstedelijking, gecoördineerde interregionale ontwikkeling, verbeterde milieubescherming en een volledige opening naar de buitenwereld toe.

Het ontwikkelingsbeleid in China volgt een duidelijke lijn. We zullen vasthouden aan onze eerste prioriteit, een verdere ontwikkeling, met als kernwoorden innovatie, coördinatie, ecologie, openheid en verdeling. We zullen de structurele hervorming aan de aanbodzijde blijven verdiepen en een beter gereguleerd, internationaler bedrijfsklimaat creëren, met inachtneming van de regels van de markt en de dynamiek van marktspelers. We zullen ook steeds meer inzetten op een ontwikkelingsstrategie gebaseerd op innovatie en blijven nieuwe ontwikkelingsmotoren steunen. Daarnaast gaan we verder met het koppelen van een verbetering van de levensomstandigheden van de bevolking met een bevordering van een economische ontwikkeling. Zo wordt het immense potentieel van de binnenlandse markt steeds beter aangesproken.

China zal zijn economie verder blijven openstellen voor de rest van de wereld. China is zijn WTO-tariefverlagingsverplichtingen in 2010 al nagekomen en heeft nu een algemeen tarief van 7,5%. Volgens de WTO-statistieken is het gewogen gemiddelde handelstarief van China 5,2%. Dit is lager dan dat van de meeste ontwikkelingslanden. We zullen de markt verder openstellen door het negatieve lijsten-systeem en de nationale behandelingsregel ten voordele van buitenlandse investeerders te implementeren vanaf de pre-vestigingsfase.

We zullen de openheid in de maakindustrie en de moderne dienstensector zoals financiën vergroten, het algehele tariefniveau verder verlagen, het wettelijke en regelgevende systeem verder blijven ontwikkelen volgend op de internationalisering en krachtiger de intellectuele eigendomsrechten beschermen.

Voor buitenlandse investeerders zal de Chinese markt opener, transparanter en voorspelbaarder zijn. Zo komt er een aantrekkelijker investeringsklimaat. Het feit dat de DBI in China vorig jaar zijn toe-

genomen, ondanks de wereldwijde daling, is hier een bewijs van. Een opener China zal zeker bijdragen aan de ontwikkeling van de wereldeconomie.

Wat zijn de belangrijkste redenen voor Belgische ondernemingen om handel te drijven met China ? Welke raad kan u hen geven ?

Belgische bedrijven hebben ongekende kansen om hun handel met China te versterken. Ten eerste blijft China het potentieel van de binnenlandse markt ontsluiten door de koopkracht van de mensen te vergroten en door de consumptie van mid-range en high-end producten te bevorderen en de import hiervan uit te breiden. Uit het wereldwijde consumentenvertrouwen onderzoek van McKinsey in 2018 bleek dat 26% van de Chinese consumenten duurdere en hoogwaardigere producten willen kopen, terwijl het gemiddelde in de 10 grootste economieën ter wereld slechts 17% bedraagt. Het is daarom de hoogste tijd om de samenwerking met China te versterken.

Ten tweede heeft China een enorme markt met meer dan 1,3 miljard mensen. Binnen vijf jaar zal China voor meer dan 10.000 miljard USD aan goederen en diensten importeren. China is daarom een belangrijke partner voor Belgische bedrijven op het vlak van handel en investeringen. Ten derde zal China de openheid naar de buitenwereld blijven uitbreiden. Vorig jaar organiseerde China met succes de eerste China International Import Exposition, een creatief initiatief. Veel Belgische bedrijven hebben al geprofiteerd van hun samenwerking met China. België is zeer sterk in vele sectoren, zoals chemie, farma, biowetenschappen, informatie- en communicatietechnologieën, transport en logistiek, landbouwindustrie, enzoverder. Ik hoop dat Belgische bedrijven van dit bezoek zullen profiteren om banden met de Chinese partners te smeden.

Ik heb 3 tips voor Belgische bedrijven.

Mijn eerste advies: vertrouw op de economische groei van China. China is een belangrijke motor van de wereldeconomie en de jaarlijkse groei van China vertegenwoordigt in absolute termen het equivalent van het BBP van Australië. De Chinese economie zal zich stabiel blijven ontwikkelen wat voordelen zal opleveren voor de hele wereld, inclusief België.

Een tweede tip: heb het doorzettingsvermogen om de Chinese markt te betreden met een langetermijnvisie. Zoals de geschiedenis en cultuur van China en België verschillen, zo verschilt ook de Chinese markt van de Belgische. Nieuwkomers op de Chinese markt hebben tijd nodig om zich aan te passen aan de kenmerken ervan. Ik hoop dat Belgische bedrijven kunnen leren van de succesvolle ervaringen van Bell Telephone en Janssen, om zich in China te ontwikkelen door vasthoudendheid te tonen.

Mijn derde raad tot slot : heb de goede wil om wederzijdse voordelen te zoeken in uw samenwerking met China. De vitaliteit van samenwerking ligt in de wederzijdse voordelen. We willen dat Belgische bedrijven samenwerken met Chinese bedrijven om «de taart te vergroten». China verwelkomt graag Belgische bedrijven en hoopt tegelijkertijd dat België nog meer openstaat voor Chinese investeerders. We willen samenwerken met België om openheid in beide richtingen te bevorderen en een eerlijk en evenwichtig bedrijfsklimaat te creëren.

Heeft u een boodschap voor onze deelnemers aan de missie ?

Het bezoek van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Astrid aan China is een bezoek op hoog niveau dat

zeer belangrijk is voor beide landen en een aanzienlijk bereik heeft. Vanuit politiek oogpunt zal het een krachtige boodschap uitzenden dat het globale partnerschap tussen China en België, gebaseerd op vriendschap en samenwerking, zich zal blijven verdiepen. Bovendien legt het een solide basis voor de 50ste verjaardag van onze diplomatieke betrekkingen in 2021.

Vanuit het oogpunt van samenwerking zal dit bezoek, gericht op economische en commerciële samenwerking en met veel vertegenwoordigers van het bedrijfsleven in de delegatie, nieuwe samenwerkingsplatformen tussen de twee landen creëren en een nieuwe impuls geven aan de Chinees-Belgische samenwerking. Om het bezoek tot een goed einde te brengen, kunnen Belgische bedrijven vóór het bezoek via relevante kanalen contact opnemen met potentiële Chinese partners. De Chinese ambassade in België staat klaar om indien nodig alle ondersteuning te bieden.

China heeft een lange geschiedenis van 5.000 jaar en een rijke en schitterende cultuur. Sommige leden van de delegatie zijn mogelijk al meerdere keren in China geweest, voor anderen is het misschien de eerste keer. Maar wat telt is ruimdenkend zijn van geest om China met uw eigen ogen te zien en China met je hart waar te nemen. U zal een China ontdekken dat totaal anders is dan waar u over hebt gehoord, een China vol dynamiek en welvaart.

Tot slot wens ik u een zeer succesvol bezoek toe!

2

ECONOMISCHE GEGEVENS

2.1 SLEUTELINDICATOREN

2.1.1 BBP

Het Bruto Binnenlands Product (BBP) van een land wordt bepaald door de productie van rijkdom van haar economische actoren (huishoudens, bedrijven en overheid). Het wordt vaak beschouwd als de belangrijkste indicator om de gezondheid van een economie te beoordelen.

NOMINAAL BBP

Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) bedroeg het nominaal BBP (tegen lopende prijzen) van China 13.407 miljard USD in 2018. Daarmee had China de 2de grootste economie van de wereld. Het ligt nog een flink stuk achter de Verenigde Staten, dat in 2018 een BBP had van 20.494 miljard USD, maar is meer dan dubbel zo groot dan de derde grootste economie van de wereld, Japan, dat een BBP van 5.070 miljard USD had.

Gekeken naar het BBP per capita oogt de Chinese positie minder fraai. Met een toegevoegde waarde van 9.633 USD per persoon staat China slechts op de 73ste plaats, achter Kazachstan. Toch werd ook hier een sterke groei opgetekend. Tien jaar geleden, in 2009, stond het land nog op een 105de plaats.

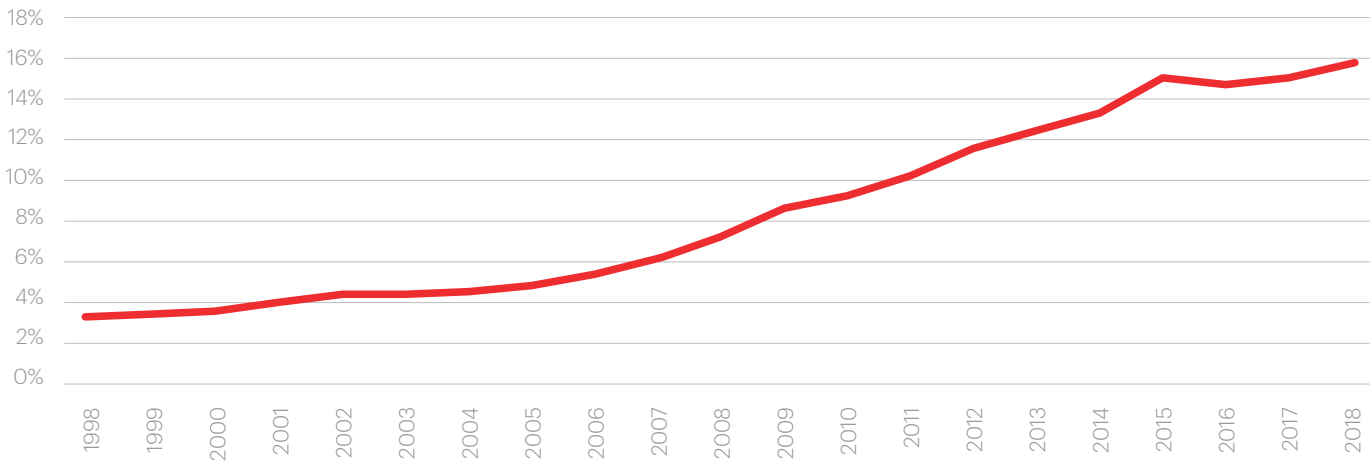
Het aandeel van het BBP van China in het BBP van de wereld is sterk aan het stijgen. In 1998 werd ongeveer 3% van de toegevoegde waarde ter wereld in China gecreëerd. Tien jaar later was dat iets meer dan 7%, en 20 jaar later, in 2018, stond China in voor 16% van het BBP van de wereld.

GROEI

Zeggen dat China het afgelopen decennium een explosieve groei kende is een open deur intrappen. Tussen 2008 en 2018 steeg het Chinese BBP jaarlijks gemiddeld met 8%. Zonder rekening te

AANDEEL VAN HET BBP VAN CHINA IN HET BBP VAN DE WERELD, 1998 – 2018 (IN %)

BRON: IMF

houden met het buitenbeentje Nauru kende het land daarmee, samen met Oezbekistan, de derde grootste gemiddelde groei ter wereld.

Dankzij de sterke economische groei zijn er 800 miljoen mensen uit de armoede getild. Volgens het IMF zal de Chinese economie in 2030 de grootste ter wereld zijn.

Om haar groei te sturen rekent China op vijfjarenplannen. Het 13de vijfjarenplan (2016-2020) is gericht op het handhaven van een duurzame economische groei met een jaarlijks gemiddeld groeipercentage van 6,5%. Vanaf 2019 tot minstens 2024 verwacht het IMF dat deze grens van 6,5% niet meer gehaald zal worden. Dit baart de Chinese overheid echter weinig zorgen.

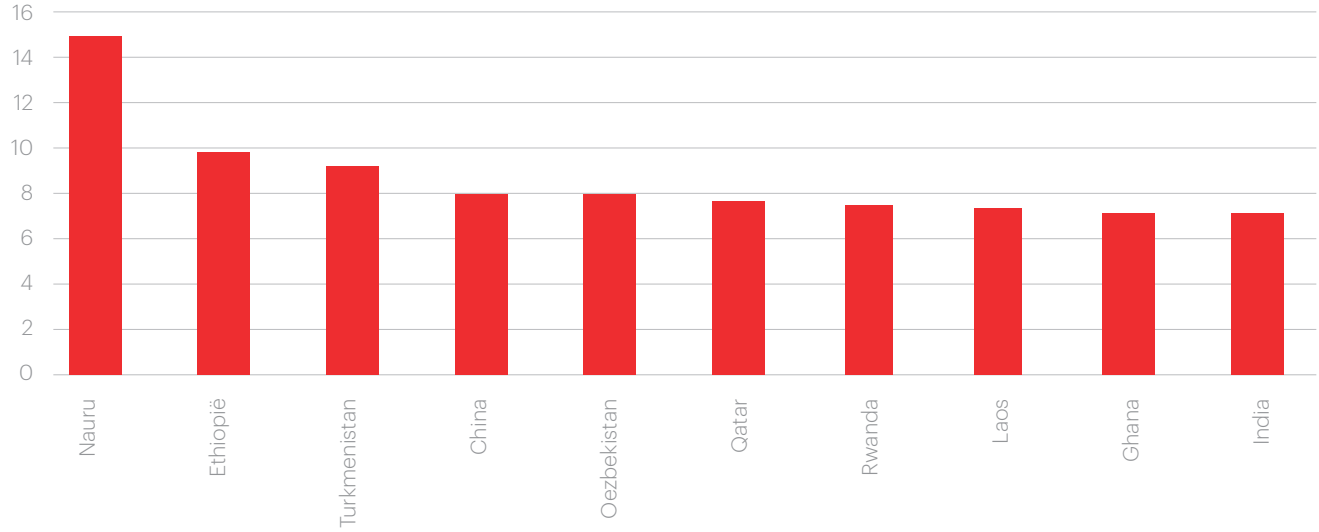
De eerste reden hiervoor is dat de groei van het BBP ondertussen op een veel grotere basis steunt. Toen China in 2008 een groei liet optekenen van bijna 10% op een bedrag van 4.604 miljard USD was dit in absolute cijfers fors minder dan de 6,6% groei in 2018 op een bedrag van 13.407 miljard USD.

Ten tweede verwijzen veel analisten momenteel naar de handelsoorlog die China voert met de Verenigde Staten om de druk op de groei te kaderen. Het gevaar van deze handelsoorlog voor China schuilt erin dat als gevolg van een dalende export de productie vermindert en het ondernemersvertrouwen wegvalt. Wanneer kapitaaluitgaven uitgesteld worden zal ook de arbeidsmarkt onder druk komen en dreigt de groei gebaseerd op binnenlandse vraag stil te vallen.

Toch is er van een stilvallende binnenlandse consumptie voorlopig nog geen sprake. Op basis van de laatste cijfers, daterend van juni 2019, was er een

LANDEN MET DE HOOGSTE GEMIDDELDE JAARLIJKSE GROEI VAN HET BBP, 2008 – 2018 (IN %)

BRON: IMF

stijging van de detailhandelsomzet van 9,8 procent. De groei van de dienstensector bleef ook stabiel in de eerste helft van het jaar en groeide met 7 procent ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar.

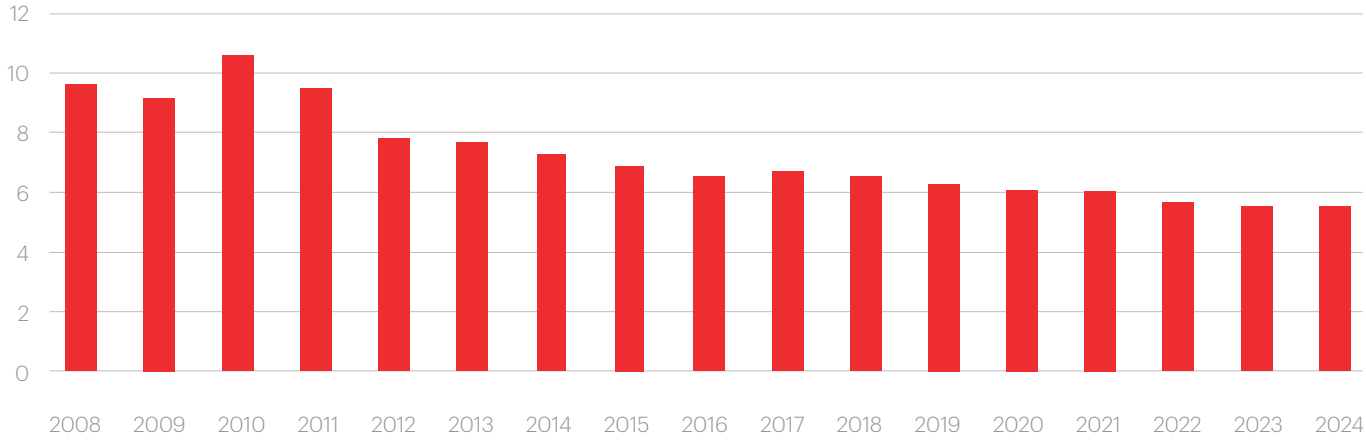
Met deze, voorlopig, robuuste binnenlandse consumptie is de derde belangrijke reden aangekaart waarom een afnemende groei minder zorgen baart in China. Onder President Xi Jinping wenst China in te zetten op een stabiele en kwalitatieve groei, die niet streeft naar de hoge percentages van 10 jaar geleden. Het "nieuwe normaal" betekent minder afhankelijk zijn van derde partijen door export, hoge schulden en een vastgoedbubbel, maar een grotere focus op een gezonde binnenlandse vraag en aandacht voor andere parameters zoals dalende werkloosheid, betere gezondheidszorg en meer milieubescherming.

Het bovenstaande betekent niet dat China berust in de situatie van afnemende groei. Het deinst er niet voor terug om stimuleringsmaatregelen te treffen. In 2018 en 2019 heeft het een resem acties ondernomen om de terugvallende groei te stutten met fiscale stimuli. Daarmee reageert het op het afnemende ondernemersvertrouwen dat volgt op de handelsoorlog. Volgens de OESO kan de fiscale stimulans van China dit jaar oplopen tot 4,25 procent van het BBP, tegenover 2,94 procent in 2018.

In het eerste kwartaal van 2019 alleen al werd krediet verleend voor een recordwaarde van 1,22 biljoen USD. Het leeuwendeel hiervan is voorzien voor infrastructuurprojecten. Dat komt bovenop de belastingverminderingen, die in 2018 alleen bijna de helft waren van de totale vermindering in belasting en taksen op de hele periode 2013 tot 2017, zowel voor gezinnen als voor bedrijven. Ook de banken mogen de teugels laten vieren. De centrale bank van China (People's Bank of China, of PBoC) heeft de vereiste reserve ratio van banken op korte tijd al vijf keer verlaagd.

GROEI VAN HET CHINESE BBP, 2008- 2024 (IN %)

BRON: INTERNATIONAAL MONETAIR FONDS (IMF), SCHATTINGEN VANAF 2015

INTERVIEW MET DE CHINESE AMBASSADEUR IN BELGIË

Sinds enkele jaren wordt het begrip 'het nieuwe normaal' van de Chinese economie steeds meer gebruikt. Heeft deze overgang gevolgen voor Belgische bedrijven die exporteren naar of investeren in China?

Laat me beginnen met het begrip «het nieuwe normaal» uit te leggen. Het «nieuwe normaal» van de Chinese economie heeft drie kenmerken.

Ten eerste de aanpassing van de groeisnelheid, van een zeer snel tempo tot een redelijk snel tempo, wat het gevolg is van de toegenomen omvang van de Chinese economie. Bovendien is het nieuwe groeitempo nog steeds verre van zwak. In de eerste helft van 2019 bedroeg de groei van de Chinese economie 6,3%, wat 5 keer meer is dan de groeiverwachting voor de eurozone in 2019. China heeft al een economisch wonder verricht door meer dan 20 opeenvolgende jaren een snelle groei te realiseren.

Ten tweede is er een verbetering van de economische structuur. De tertiaire sector en consumptie spelen geleidelijk aan een meer toonaangevende rol in de Chinese economie, de kloof tussen landelijke en stedelijke gebieden wordt steeds kleiner en de vruchten van de ontwikkeling worden beter verdeeld onder de bevolking. Dit alles toont aan dat de structuur van de Chinese economie verder wordt geoptimaliseerd.

Ten derde staat het "nieuwe normaal" ook voor nieuwe groeimotoren. China is overgestapt van een door investeringen gestuurde economie naar een door innovatie gedreven economie, die snel de belangrijkste motor van ontwikkeling wordt. China is steeds meer op weg om een innovatief land te bouwen.

Om zich aan het «nieuwe normaal» aan te passen, zet de Chinese regering veel energie in om de administratieve procedures te vereenvoudigen en de beslissingsbevoegdheden te decentraliseren, de openheid naar de buitenwereld te blijven vergroten, de kwaliteit en de effectiviteit van de ontwikkeling te verbeteren en versneld inspanningen te leveren om de ontwikkelingsstrategie gebaseerd op innovatie uit te voeren. Daarnaast streeft ze ook naar structurele hervormingen aan de aanbodzijde.

De huidige overgang van de Chinese economie biedt zeker en vast enorme kansen voor Belgische bedrijven. Om te beginnen is de groei van China nog steeds een van de hoogste ter wereld en vormt dit een krachtige motor voor de wereldeconomie. Daarnaast blijven de middeninkomensgroepen groeien. De koopkracht van Chinese consumenten is aanzienlijk toegenomen en de vraag naar producten van hogere kwaliteit neemt toe. Dit biedt heel wat mogelijkheden voor Belgische bedrijven, wier producten zeer concurrentieel zijn, om hun export naar China uit te breiden.

Tot slot, en zoals eerder gezegd, wordt China in steeds toenemend tempo een innovatief land. Het bouwt aan een marktgestuurd innovatiesysteem dat voornamelijk gevoed wordt door bedrijven maar dat ook onderwijsinstellingen en onderzoeksinstellingen integreert. In diezelfde optiek worden innovatieve KMO-projecten ondersteund en wordt de toepassing van nieuwe technologieën gepromoot.

België heeft veel gerenommeerde onderzoeksinstellingen en innovatieve bedrijven, terwijl China, met zijn enorme markt en complete industriële ketens, een grote industriële productie en maakcapaciteit heeft. België heeft alles te winnen bij een versterkte samenwerking met Chinese bedrijven en onderzoeksinstellingen. Door van deze complementariteit een troef te maken kunnen we een win-win samenwerking bereiken.

VERDELING PER SECTOR

De **primaire sector** groepeert alle activiteiten voor de exploitatie van natuurlijke rijkdommen zoals de landbouw, de bosbouw, de visserij en de jacht. Volgens het Nationaal Bureau voor de Statistiek in China stond de primaire sector in 2018 in voor 7,2% van het BBP. Amper 40 jaar geleden lag dit nog rond de 30%. De bijdrage van de primaire sector aan de groei van het BBP was in 2018 met iets meer dan 4% haast te verwaarlozen.

De **secundaire sector** omvat alle activiteiten die als doel hebben om een natuurlijke grondstof tot een afgewerkt product om te vormen. In 2018 was deze sector goed voor 40,6% van het BBP, waarbij de bouwnijverheid 6,7% van het BBP voor haar rekening neemt. Ondertussen is China de grootste producent van industriële goederen ter wereld. Het staat in voor meer dan een kwart van de totale toegevoegde waarde van de wereldproductie en is de belangrijkste producent van een lange lijst aan industriële producten, waaronder schepen, treinen, robotten, schoenen, computers, smartphones, zonnepanelen, airco's....

Onder meer omdat de Chinese lonen de afgelopen 14 jaar met bijna 200% zijn gestegen, is het land niet langer de fabriek van de wereld voor eenvoudige producten met een beperkte toegevoegde waarde. De stijging in de globale waardeketen kan ook afgelezen worden van de in China gecreëerde toegevoegde waarde in een aantal medium- en hoogtechnologische sectoren zoals ICT & elektronica en elektrische machines. In 2014 was dat respectievelijk 48,3% en 54,5%. In 1995 lag de lokale waardecreatie slechts op respectievelijk 32,9% en 34,2%.

China heeft bovendien zijn zinnen gezet op de productie van kennisintensieve en hoogwaardige producten in zijn "Made in China 2025" doelstelling. Hierin worden tien industrieën naar voren geschoven waarin het land tegen het beoogde jaar een absolute wereldleider wil zijn: nieuwe informatietechnologie, numerieke besturingsinstrumenten en robotica, ruimtevaartuitrusting, uitrusting voor maritieme engineering en hightech schepen, spoorwegmaterieel, energiebesparende en nieuwe energievoertuigen, elektrische apparatuur, nieuwe materialen, biologische geneeskunde en medische hulpmiddelen en, tot slot, landbouwmachines. De handelsoorlog met de Verenigde Staten versterkt deze focus nog meer.

De **tertiaire sector**, de sector van de diensten, ondergaat de snelste veranderingen van de hele Chinese economie. Op tien jaar tijd is het belang ervan met 10 procentpunt gestegen. De dienstensector is nu voor het tweede jaar ooit verantwoordelijk voor meer dan de helft van het BBP. Ondanks deze symbolische grens blijft de dienstensector een eerder beperkte rol spelen vergeleken met de OESO landen, waar het aandeel van de dienstensector op 75% ligt en zelfs vergeleken met de andere BRICS landen waar dit aandeel rond de 60% schommelt.

In een aantal beloftevolle nieuwe industrieën zoals e-commerce is China een absolute wereldleider. China bezet 43% van de wereldwijde e-commercemarkt. Ongeveer een kwart van al de aankopen in het land gebeurt online. Ook in fintech ontwikkelt het land zich in sneltempo. Volgens het IMF hebben sociale media zich omgevormd tot platformen van waaruit klanten kunnen internetbankieren, verzekeringen kunnen afsluiten of zelfs aan digitaal vermogensbeheer doen.

Andere grote sectoren die de rol van de dienstensector in China vooruitstuwen zijn onder meer de

gezondheidszorg en de groene economie. Voor de gezondheidszorg is onder meer een ambitieus "Healthy China 2030" plan opgesteld, waarover meer in deel 3 van deze publicatie. Ook de rol die cleantech zal spelen in een verdere ontwikkeling van de dienstensector komt in deel 3 aan bod.

SECTOR TUSSEN DE SECTOREN: STAATSBEDRIJVEN

China heeft een socialistische markteconomie met een leidende rol voor staatsbedrijven. Hun belang is zelfs verankerd in de grondwet. Volgens het IMF hebben Chinese staatsbedrijven 40% van de totale industriële activa in handen en zorgen ze voor ongeveer 30% van de productie.

De staatsbedrijven zijn aanwezig in een breed aantal sectoren waaronder staal en chemicaliën, de financiële sector, de transportindustrie, de financiële sector en zeker in strategische sectoren zoals gas, water of elektriciteit. Daarenboven zijn ook heel wat privébedrijven sterk verbonden met de Staat.

VERDELING VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE AAN HET BBP PER SECTOR, 2009 - 2018 (IN %)

BRON: NATIONAL BUREAU OF STATISTICS OF CHINA

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal primaire sector	**10,5**	**9,9**	**9,6**	**9,5**	**9,4**	**9,2**	**9**	**8,7**	**8,4**	**7,2**
Totaal secundaire sector	**41,3**	**39,6**	**40,1**	**40**	**38,8**	**37,5**	**36,5**	**34,5**	**33,5**	**33,9**
Bouwnijverheid	5,9	6,5	6,6	6,7	6,9	6,9	7	6,8	6,7	6,7
Totaal tertiaire sector	**42,3**	**43,9**	**43,7**	**44**	**45**	**46,4**	**47,5**	**49,9**	**51,4**	**52,2**
Groothandel & kleinhandel	8,2	8,3	8,7	9	9,3	9,5	9,7	9,6	9,6	9,5
Vervoer, opslag en communicatie	5,1	4,7	4,6	4,5	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5	4,5
Hotels en Catering	2,1	2	1,9	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8	1,8	
Financiële instellingen	5,7	6,3	6,2	6,3	6,5	6,9	7,3	8,4	8,3	
Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	4,6	5,4	5,7	5,8	5,8	6,1	5,9	6,1	6,5	
Andere	**16,6**	**17,2**	**16,6**	**16,6**	**17,2**	**17,8**	**18,5**	**19,6**	**20,7**	

VARKENS EN INFLATIE

In het Chinese dieet neemt varkensvlees een prominente plaats in. Verschillende analisten gaan ervan uit dat de prijs van varkensvlees het belangrijkste item is in de consumptieprijsindex. Een grove vuistregel is daarom dat een verhoging van de varkensvleesprijs met 10% de CPI met 0,3% zal verhogen. Opvallend is dat varkensvlees zeer prijsvolatiel is. De Economist Intelligence Unit berekende dat in het afgelopen decennium de varkensvleesprijzen op jaarbasis met meer dan 50% konden stijgen en tot 30% konden dalen.

Wanneer in april 2019 de inflatie dus de hoogste groei liet optekenen in een half jaar had dit minder te maken met macro-economische factoren zoals de handelsoorlog of de fiscale stimuli dan met de Afrikaanse varkenspest. Het aantal varkens in China, dat door de Nederlandse bank Rabobank op 360 miljoen wordt geschat, zou tegen het einde van 2019 gedecimeerd kunnen zijn tot de helft.

2.1.2 INFLATIE

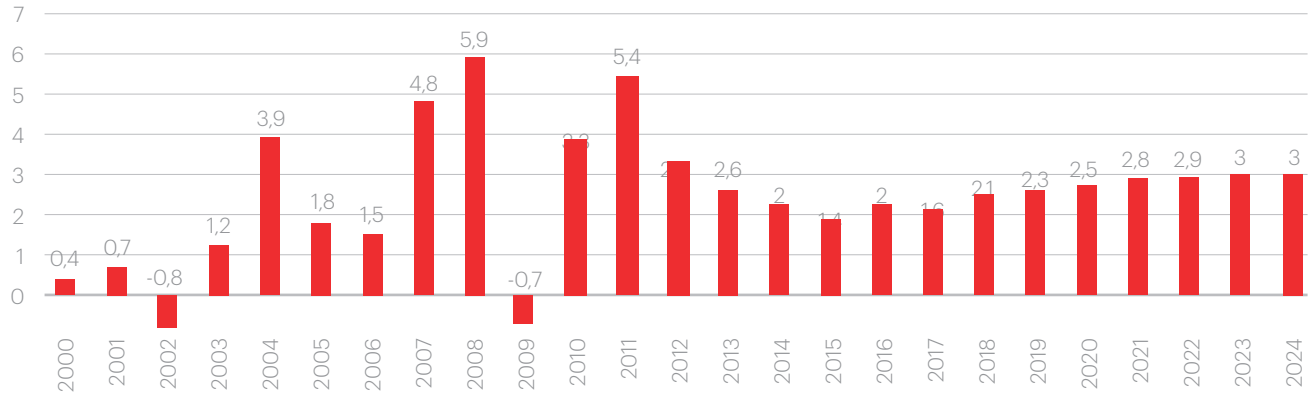
De inflatie duidt op een algemene verhoging van de prijzen van goederen en diensten over een gegeven periode. Men spreekt ook wel over een stijging van de levenskost of een daling van de koopkracht.

De consumptieprijsindex (CPI) is net als in België de meest gebruikte maatstaf. Deze weerspiegelt de prijsevolutie van een geheel aan basisproducten en –diensten die gezinnen kopen voor hun consumptie. Om de inflatie te bepalen, meet men de evolutie van de index over een bepaalde periode.

De CPI van China bestaat uit acht categorieën. Het gewicht dat aan elk van deze categorieën wordt toegekend is nooit bekendgemaakt door de Chinese autoriteiten, maar de Economist Intelligence Unit schat dat de categorie "voeding, tabak en alcohol" ongeveer 30% van de mand uitmaakt. De tweede cruciale categorie zou de huizenprijzen zijn, die voor

INFLATIE, 2000 – 2024 (IN %)

BRON: INTERNATIONAAL MONETAIR FONDS (IMF) SCHATTINGEN VANAF 2019

ongeveer 20% de mand bepalen. De zes andere categorieën zijn kleding, huishoudelijke artikelen en diensten, transport en communicatie, onderwijs, cultuur en recreatie, gezondheidszorg en tot slot andere artikelen en diensten.

Voor sterke inflatieschommelingen in China moet al meer dan 20 jaar teruggegaan worden. Met een gemiddelde inflatie van 2,2% tussen 2000 en 2018 is China een toonbeeld van prijsstabiliteit. De grootste opstoot van inflatie bedroeg 5,9%, in 2008. Het jaar daarop en in 2002 waren de enige keren dat de inflatie negatief was. In beide gevallen bleef de daling beperkt, tot respectievelijk -0,7% en -0,8%.

Voor 2019 streeft de Chinese overheid naar een inflatie van om en bij de 3% om haar economie soepel te houden. Volgens voorspellingen van het IMF zou de inflatie lager uitvallen, hetgeen voor de PBoC een stimulans is om de eerder aangehaalde financiële stimuli boven te halen.

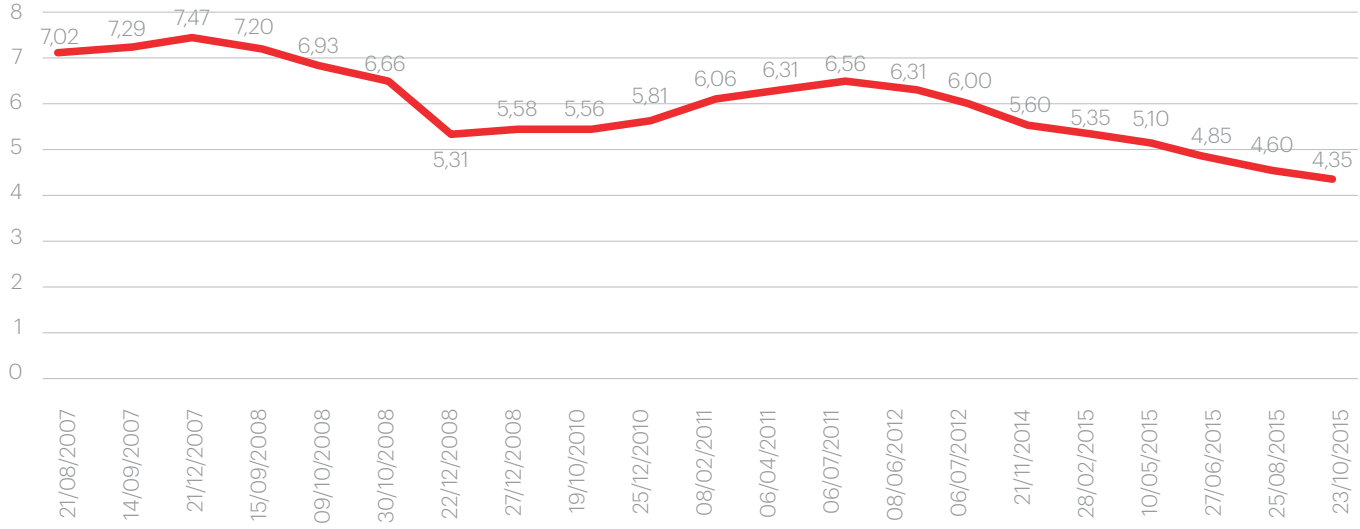
Tegelijk zijn er factoren die de inflatie snel de hoogte in kunnen jagen. Een voor de hand liggende reden is de aanslepende handelsoorlog. China heft op het moment van schrijven immers tarieven op ongeveer 185 miljard USD aan Amerikaanse goederen. Bovendien besliste de Centrale Bank van China in augustus 2019 dat de munt voor het eerst sinds 2008 onder de grens van 7 Yuan per Amerikaanse dollar mag zakken. Een zwakkere munt werkt de inflatie in de hand.

2.1.3. RENTEVOET

De Centrale Bank van China of PBoC is bevoegd voor de monetaire politiek in China, al is ze niet volledig onafhankelijk. De belangrijkste beslissingen moeten goedgekeurd worden door de Chinese Staatsraad, het hoogste uitvoerend orgaan van de Volksrepubliek China. Zo is ook goedkeuring vereist voor de wijziging van de basisrente. Dit wordt

AANPASSINGEN AAN DE BASISRENTE IN CHINA, 2007 – 2019 (IN %)

BRON: COUNTRYECONOMY.COM

meestal voorgesteld door de PBoC als afwijkingen worden vastgesteld ten opzichte van de doelstellingen van de Staatsraad.

Een stijging of een daling van de basisrente ontlokt een brede waaier aan reacties, die niet enkel de andere banktarieven op korte en lange termijn (hypotheken, leningen, spaarrentes, ...) beïnvloeden, maar eveneens de wisselkoersen alsook meerdere macro-economische indicatoren zoals de werkgelegenheidsgraad en de consumptieprijzen.

In tegenstelling tot de daling van de basisrente die in heel wat andere landen werd waargenomen in de afgelopen jaren bleef de situatie in China uitermate stabiel. De laatste verandering vond plaats in oktober 2015, toen de basisrente met 25 punten daalde tot 4,35%. Daarmee is de dalende trend tussen 2012 en 2015 afgetopt. Toch gaan er steeds meer analisten van uit dat een nieuwe daling met 25 basispunten niet uit te sluiten valt. De consequentie hiervan zou wel kunnen zijn dat de Yuan onder druk komt te staan.

Ter aanvulling van de stabiele rentevoet heeft de PBoC in oktober 2013 een marktgebaseerd prijsmechanisme opgezet waarmee commerciële banken tarieven voor leningen die ze aan hun beste klanten aanrekenden konden rapporteren, de zogenaamde "loan prime rate" of LPR. Deze was sindsdien een steeds prominentere rol gaan innemen in China, ten koste van de basisrente.

Op 20 augustus werd de LPR een sluitstuk van de hervorming van het Chinese rentebeleid. De LPR moet de gemiddelde financieringskosten voor gezinnen en bedrijven verlagen en zo de groei van de economie verder stimuleren. In één beweging werd de LPR ook met zes basispunten verlaagd, van 4,31% naar 4,25%

2.1.4 WISSELKOERS

Vanaf 1997 tot 2005 was de koers van de Chinese Yuan, ook Renminbi genoemd, vastgekoppeld aan de Amerikaanse dollar (USD). Met een vaste ratio van 8.3 yuan per USD was de munt een stabiele factor in een eerder volatiele Aziatische regio. De vele interventies van de PBoC zorgden er wel voor dat China bij de Verenigde Staten geboekstaafd stond als muntmanipulator.

Onder Amerikaanse druk, maar ook ingegeven door een vrees voor inflatie, liet de PBoC in de zomer van 2005 de koppeling los. De munt werd flexibeler verhandeld, maar wisselkoersstabiliteit bleef een belangrijke rol spelen. De Yuan mocht nu beperkt fluctueren ten opzichte van een muntkorf. Hoe deze korf samengesteld was, werd niet gecommuniceerd door de Chinese autoriteiten, al was snel duidelijk dat de USD een belangrijke variabele was.

Toch bleef de waarde van de Yuan sinds deze beslissing stijgen. Begin 2014 werd de hoogste koers in 18 jaar gemeten. Voor 6,0487 Yuan kon al een USD gekocht worden. Daarmee was de munt in een decennium met 33% in waarde gestegen ten opzichte van de USD. Tegelijk hield de PBoC deze tendens tegen om te voorkomen dat de stijging te hard ging.

Vanaf 2014 keerde de situatie om en liet de PBoC de waard van de munt weer dalen om de export te stimuleren. De reden hiervoor was de versterking van de USD ten opzichte van de meeste andere grote munten. Omdat de Yuan nog steeds voor een belangrijk deel gekoppeld was aan de USD via de muntkorf was de Chinese munt ook duurder geworden ten opzichte van concurrerende economieën.

In de maanden en jaren die volgden verzekerde de Chinese Nationale Bank dat de munt rustig ging evolueren naar een vrij vlottende wisselkoers. Dit zou China meer flexibiliteit geven in haar monetair beleid en bovendien tegemoet komen aan het IMF, dat de Yuan pas officieel als wereldmunt wilt erkennen als de waarde ervan vrijer door de markt bepaald wordt.

Door de markt te laten spelen daalde de waarde van de Yuan, maar tegelijk verhinderde de PBoC dat de munt te sterk in waarde zou dalen. Dat deed ze uit vrees voor kapitaalvlucht en een daling van de deviezenreserves, zoals in 2016 gebeurde bij een te forse en plotse depreciatie van de munt. Bovendien hadden heel wat Chinese ondernemingen leningen in USD aangegaan om te profiteren van de lage interest. Voor hen zou een verdere koersdaling van de Yuan het veel moeilijker maken om de leningen in USD terug te betalen.

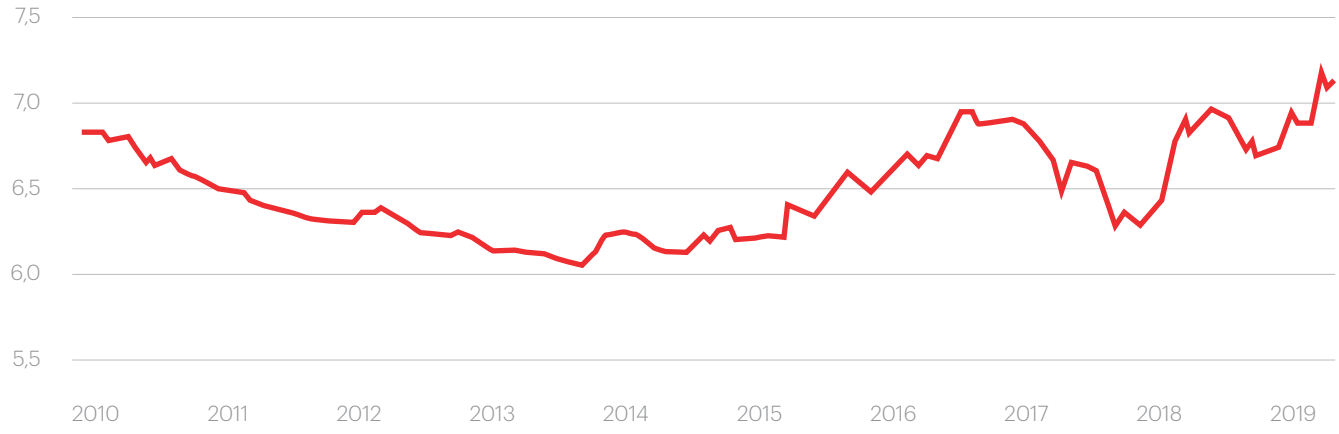
Sinds maart 2018, de maand waarop de eerste concrete acties in de handelsoorlog begonnen, verzwakte de Yuan gradueel ten opzichte van de USD. Dit hielp China de meerprijs omzeilen die door de importtarieven werd opgelegd. Tegelijk verdedigde de PBoC wel de symbolische grens van 7 Yuan per USD.

Enkele dagen nadat de Verenigde Staten nieuwe importtarieven hadden opgelegd aan China in augustus 2019 liet de PBoC weten dat de wisselkoers waarrond ze een maximale schommeling van 2 procent toelaat, verlaagde naar 6,9225 yuan. Als reactie hierop werd China opnieuw geclassificeerd als een muntmanipulator door de Verenigde Staten, iets wat China zelf ontkent.

De PBoC liet in een persbericht weten dat de wisselkoers gepast is en in lijn met zowel de economische fundamenten als met vraag en aanbod op de markt. Bovendien liet de PBoC verstaan dat een sterke daling van de Yuan niet wenselijk is. Dit zou de koopkracht van de consumenten immers onderuit halen. Om dit te vermijden, bewandelt China verschillende paden, zoals het inzetten van de enorme buitenlandse reserves of het uitoefenen van druk op de banken om de munt te stutten.

WISSELKOERS USD NAAR CNY , 28/09/2009 – 25/09/2019 (USD/CNY)

BRON: XE.COM

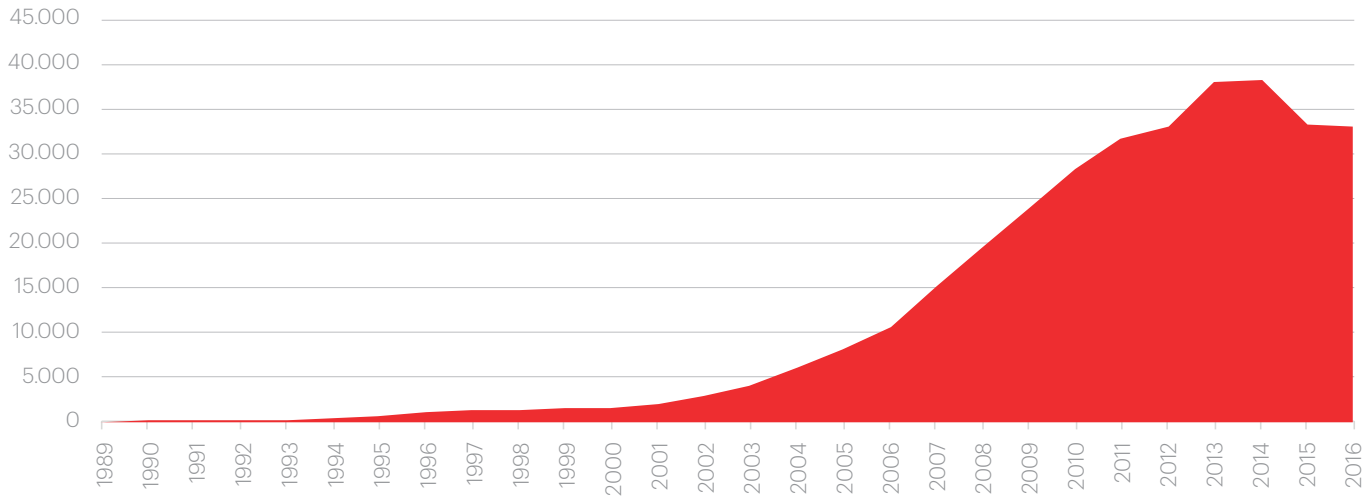
RESERVES

In de afgelopen dertig jaar heeft China een enorme voorraad weten aan te leggen van buitenlandse reserves. In 1989 hadden ze reserves ter waarde van 5,5 miljard USD, tien jaar later was dat met 154,6 miljard USD al bijna dertig keer meer. In absolute bedragen kwam de stroomversnelling vanaf de eeuwwisseling. In 2009 was de waarde van de buitenlandse reserves ongeveer met een factor van 15 toegenomen, tot 2.399,2 miljard USD. In de afgelopen tien jaar is hier opnieuw bijna 1 biljoen bijgekomen om uit te komen op 3.225 miljard USD.

Deze toename is vanzelfsprekend het gevolg van de enorme handelsoverschotten die China in de afgelopen decennia wist te boeken met de rest van de wereld. De voornaamste dip in een voor de rest volkomen stijgende curve vond plaats in 2015. Deze was het gevolg van een verdediging van de Yuan om een te grote kapitaalvlucht te vermijden.

BUITENLANDSE RESERVES, 1989 – 2016 (IN 100 MILJOEN USD)

BRON: PBOC HTTP://WWW.SAFE.GOV.CN/EN/2018/0517/1433.HTML

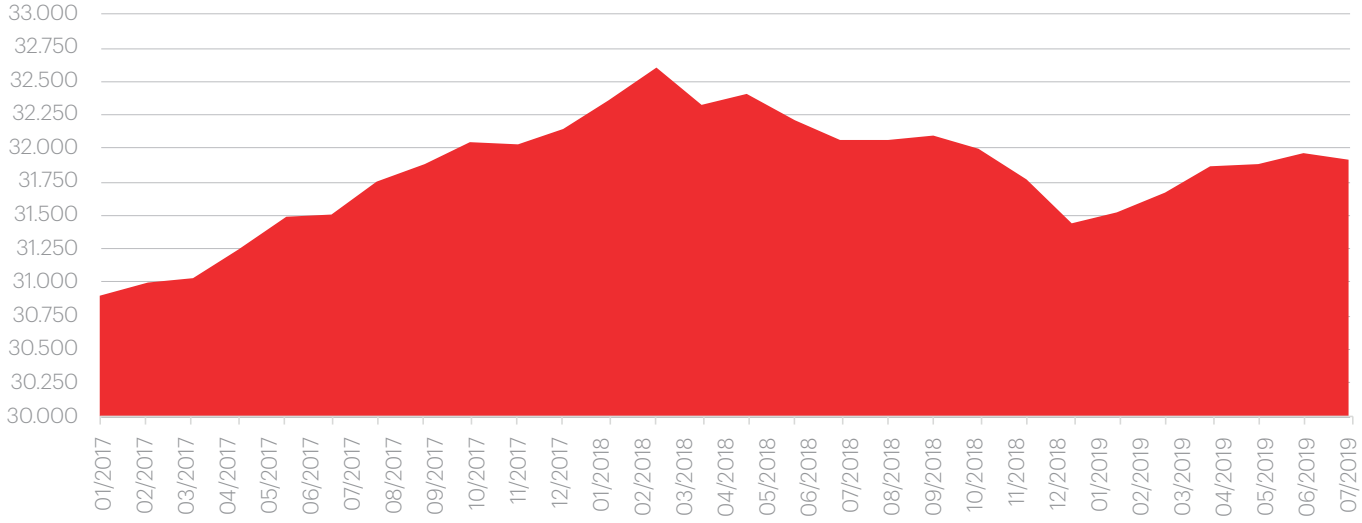

Nu China in de zomer van 2019 beslist heeft om de Yuan verder naar beneden te laten glijden zal de PBoC naar alle verwachting interveniëren zodat het niet aan een te hoog tempo gebeurt en dit om een scenario zoals in 2015 te ontlopen. Dit zal vermoedelijk een invloed hebben op de buitenlandse reserves die het land heeft.

Met ongeveer 3,2 biljoen USD in kas, de grootste reserves ter wereld, heeft China hier de nodige manoeuvreerruimte. Bovendien heeft het land kapitaalcontroles opgelegd en zijn er steeds meer investeringen in Chinese aandelen en obligaties, wat de koers van de munt ook ondersteunt.

BUITENLANDSE RESERVES, 01/2017 – 07/2019 (IN 100 MILJOEN USD)

BRON: PBOC

2.2 BUITENLANDSE HANDEL

2.2.1 DE CHINESE BUITENLANDSE HANDEL

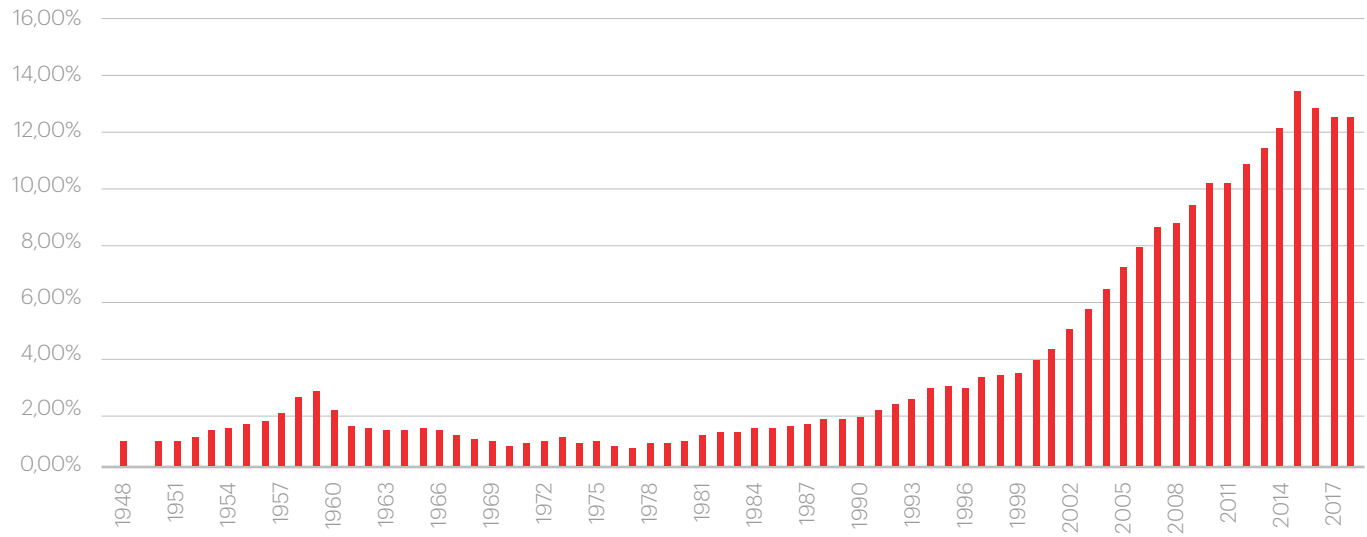
China is vandaag een absolute grootmacht op het internationale toneel en een leider op het vlak van internationale handel. Het is met voorsprong de belangrijkste exporteur ter wereld (bijna 13% van de totale werelduitvoer) en de tweede belangrijkste importeur ter wereld (bijna 11% van de wereldinvoer).

Ondanks haar rijke geschiedenis was de dominante wereldpositie van China in de vorige eeuw lange tijd zoek. Tot 1978 was het land zeer op zichzelf gericht. Invoer werd enkel toegelaten om tekorten te compenseren of cruciale goederen en grondstoffen te verkrijgen. Uitvoer vond haast uitsluitend plaats om fondsen te verwerven waarmee de invoer betaald kon worden. In 1977 was de Belgische invoer ruim 5,6 keer groter dan de Chinese invoer.

Vanaf 1978 kwamen de eerste belangrijke openingen. Het voorrecht om buitenlandse handel te verrichten werd gedecentraliseerd. Het aantal bedrijven dat internationaal actief was groeide van 12 in 1978 tot 5.075 in 1988. Het exportplan van de overheid, dat in 1978 instond voor 100% van de export viel terug tot 15% tegen eind 1991. Dezelfde evolutie speelde zich af bij de import. Daar vielen de aankopen die via de planning geregeld waren ook terug tot 15% tegen 1992.

AANDEEL CHINESE EXPORT IN TOTALE WERELDWIJDE EXPORT, 1948 – 2018 (IN %)

BRON: UNCTAD

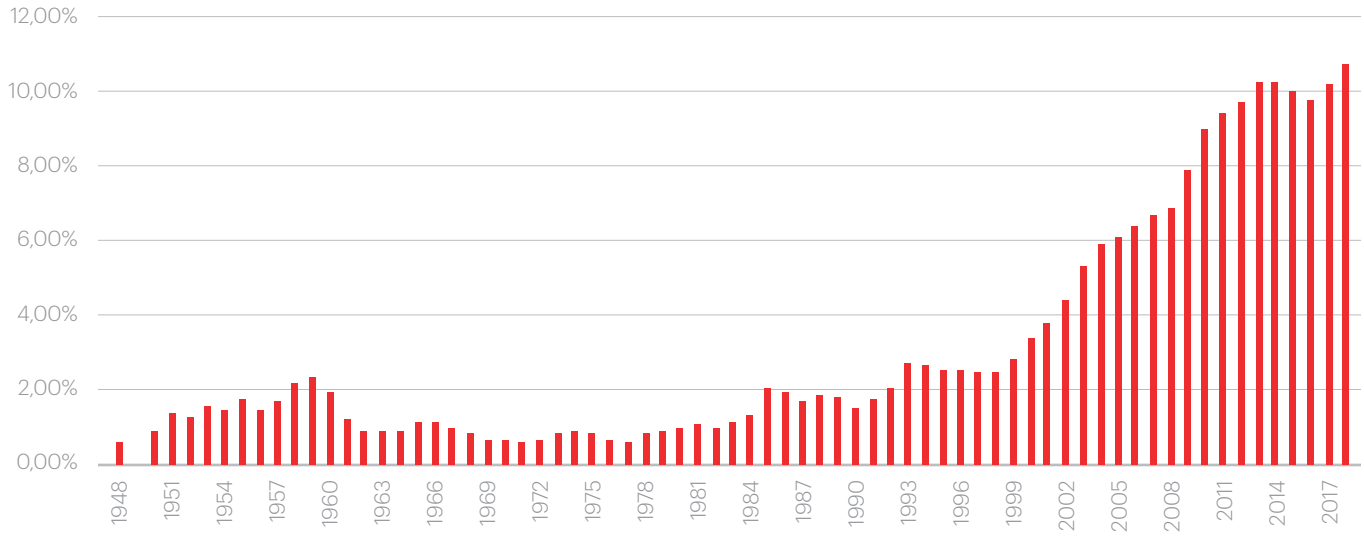
Ondanks deze toegevingen bleef de buitenlandsehandel zeer afgeschermd. Het niet-gewogen gemiddelde nominale douanetarief bedroeg 43,1%,hetgeen zelfs naar internationale standaarden zeer hoog was. Voornamelijk onder druk van een overeenkomst met de Verenigde Staten in 1992 begon China in de jaren die volgden de douanetarieven voor heel wat producten naar beneden bij te stellen en de non-tarifaire belemmeringen zoals importquota te minderen.

De kers op de taart van deze evolutie was de toetreding tot de WTO in 2001. China voerde tal van administratieve aanpassingen door om conform te zijn met de WTO. Pas op dat moment kregenbijvoorbeeld al de Chinese bedrijven toegang tot internationale handel, al blijven er beperkingen gelden voor enkele strategische sectoren.

Ook de importtarieven volgens het "Most favoured nation" principe onder de WTO-regels werden drastisch verlaagd. Het gemiddelde tarief was 14,1% in 2001 en zakte naar 7,7% in het daaropvolgende jaar. In 2017 bedroeg dit tarief volgens de Wereldbank nog 4,9%. Ook in andere domeinen, zoals niet-tarifaire belemmeringen, diensten en investeringen engageerde China zich om de standaarden van de Wereldhandelsorganisatie na te leven.

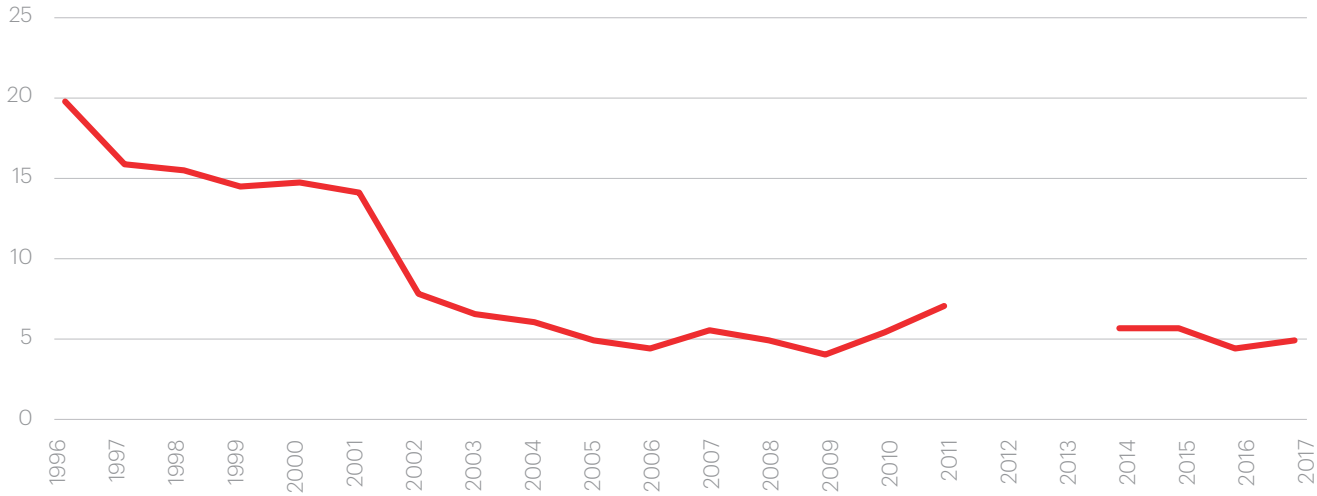
AANDEEL CHINESE IMPORT IN TOTALE WERELDWIJDE IMPORT, 1948 – 2018 (IN %)

BRON: UNCTAD

CHINA, MFN GEWOGEN GEMIDDELDE, 1996-2017 (IN %)

BRON: WERELDBANK

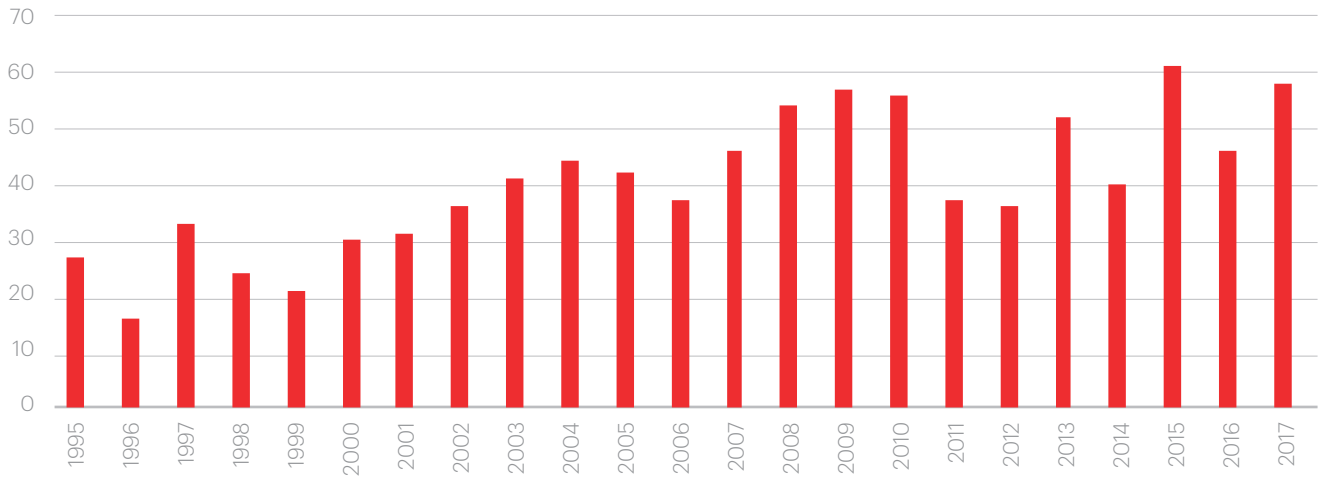

Desalniettemin beschuldigen verschillende landen China ervan de WTO-regels met de voeten te treden. Een vaak terugkerende klacht heeft betrekking op de verkoop van Chinese producten aan dumpingprijzen op de internationale markten. Bovendien blijft China een uitzondering binnen de Wereldhandelsorganisatie omwille van het grote belang dat de staatsbedrijven hebben in haar economie. Deze bedrijven hebben vaak geprivilegieerde toegang tot contracten, leningen en grondstoffen, waardoor oneerlijke concurrentie ontstaat.

Bijgevolg werden ook steeds meer antidumping aanklachten ingediend bij de Wereldhandelsorganisatie. De meeste komen van Japan, de Verenigde Staten en de Europese Unie.

ANTI-DUMPING MAATREGELEN TEGEN CHINA BIJ DE WTO, 1995 – 2017 (IN AANTAL ZAKEN)

BRON: WERELDHANDELSORGANISATIE

Ook de handelsoorlog die China uitvecht met de Verenigde Staten vindt haar oorsprong in handelspraktijken die de Verenigde Staten als oneerlijk bestempelde, onder meer rond staal en aluminium. Begin 2018 vroeg de Amerikaanse regering onder President Donald Trump een onderzoek aan tegen China bij de Wereldhandelsorganisatie en werden importtarieven van 30% op zonnepanelen, 25% op staal en 10% op aluminium geheven. Ook al waren deze acties niet uitsluitend gericht tegen China, toch reageerde het land met tarieven op 128 producten met een importwaarde van 3 miljard USD. Daarmee werd een eerste schot voor de boeg gelost.

De handelsoorlog ging pas echt van start op 6 juli 2018, toen de Amerikaanse douane begon met een tarief van 25% toe te passen op producten ter waarde van 34 miljard USD, waarop China hetzelfde tarief ging toepassen op ongeveer hetzelfde bedrag. Daarom gaven de Verenigde Staten een derde lijst vrij met producten ter waarde van 200 miljard USD waar een tarief van 10% op betaald moest worden. Deze tarieven zouden aanvangen in september en tegen 1 januari al verhoogd worden naar 25%. Daarop volgde een Chinees antwoord van 10% invoerrechten op producten ter waarde van 60 miljard USD. In de tussentijd stuurde China ook twee aanklachten tegen de Verenigde Staten naar de Wereldhandelsorganisatie.

Hierop trad een eerste detente op, waarin beide landen probeerden een overeenkomst te vinden. De verhoging van 10% naar 25% op de 200 miljard USD aan Chinese producten ging niet door op 1 januari. Maar omdat een doorbraak uitbleef, gebeurde dit toch op 10 mei 2019. Als gevolg daarvan gingen ook de tarieven op de 60 miljard USD aan Amerikaanse goederen omhoog tot, afhankelijk van het product, 25%, 20% of 10%. Ondertussen werden ook bedrijven betrokken bij de handelsoorlog, met de Verenigde Staten dat Huawei probeerde te weren en China dat onder meer een officieel onderzoek deed naar FedEx.

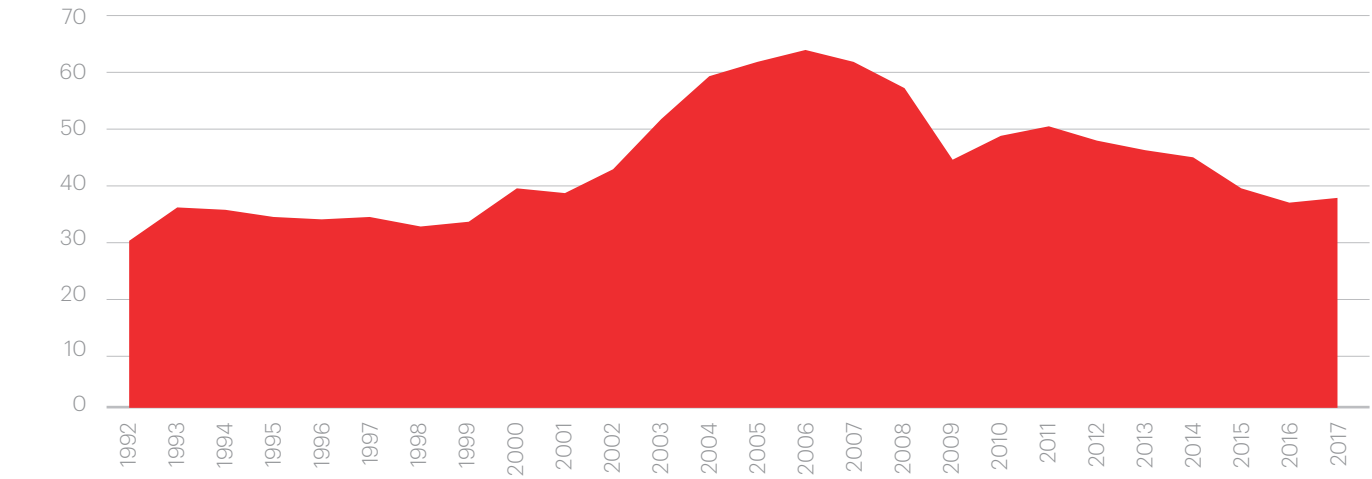
Na opnieuw verschillende pogingen om de plooien glad te strijken, onder meer op de G20, leek de situatie vervolgens verder te escaleren. Op 1 augustus tweette President Trump dat de Verenigde Staten ook op de overblijvende 300 miljard USD een tarief van 10% zouden toepassen. Zoals besproken in hoofdstuk 2.1.4 Wisselkoers, liet China daarop toe om de munt onder de symbolische grens van 7 Yuan voor 1 USD te laten zakken, waarop de Verenigde Staten hun tegenstander als muntmanipulator bestempelden. Later die maand kondigde China heffingen aan op producten ter waarde van 75 miljard USD, voornamelijk landbouwproducten. Daarenboven werden ook tarieven op Amerikaanse voertuigen en voertuigonderdelen opnieuw opgetrokken, nadat deze eerder als teken van goodwill tijdens de ontdooiing waren stopgezet. Tot slot spande China ook een derde zaak aan bij de WTO tegen de Verenigde Staten.

Op het moment van schrijven is opnieuw sprake van nieuwe onderhandelingen, waarbij China een lijst publiceerde van goederen die uitgesloten worden van de tarieven, waarbij de Verenigde Staten aankondigde om een verdere verhoging van de tarieven uit te stellen en waarbij China opnieuw aankopen doet van strategische producten zoals soja en varkensvlees. Toch waren midden september nog steeds tarieven van kracht op 550 miljard USD aan Chinese goederen en op 185 miljard USD aan Amerikaanse goederen.

Zoals eerder aangehaald schuilt het grote gevaar van deze handelsoorlog voor China niet noodzake-

OPENHEID VAN DE ECONOMIE, 1992 – 2017 (INTERNATIONALE HANDEL ALS % VAN HET BBP)

BRON: WERELDBANK

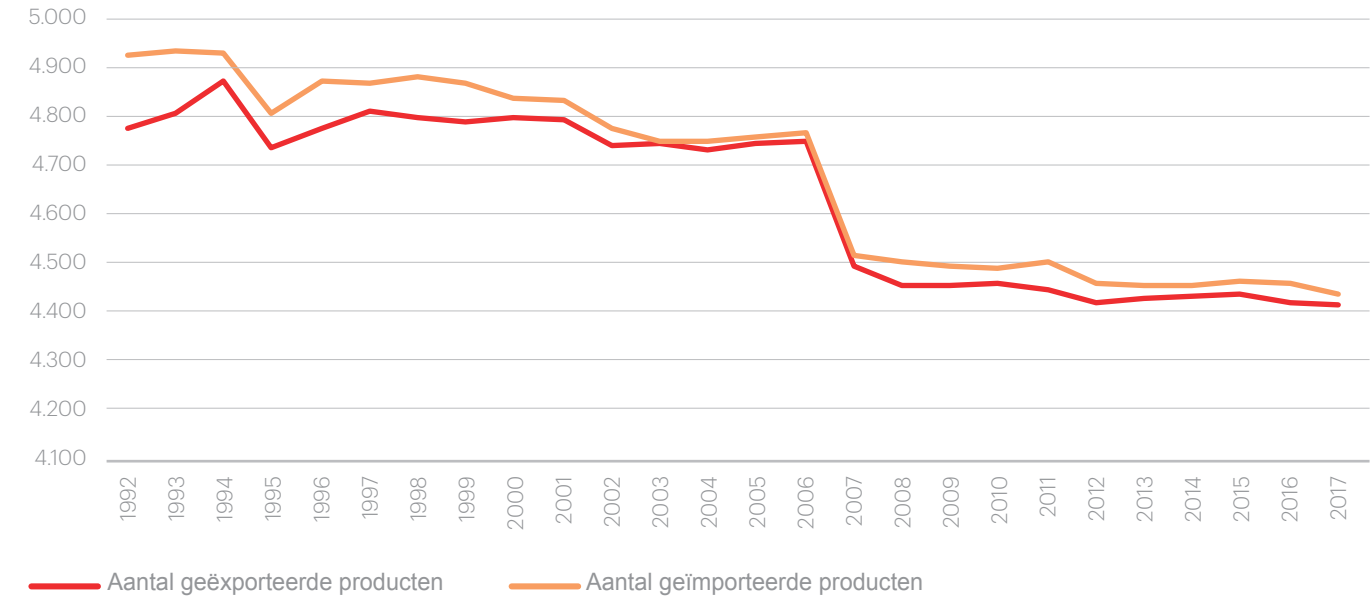

lijk in de tarieven zelf. De bank ABN Amro schat dat een extreme situatie waarbij de volledige Chinese export naar de Verenigde Staten onderhevig is aan een importtarief van 25% een negatief effect op de Chinese groei kan hebben van 1% tot maximum 1,5%. Bovendien zullen de Chinese bedrijven hun afzetmarkt dan nog meer gaan differentiëren, een scenario dat nu al bezig is. Zowel naar Europa, de ASEAN als Japan was er volgens een persbericht van de douane in de eerste helft van 2019 een stijgende export.

Meer dan de directe gevolgen van de tarieven op Chinese producten in de Verenigde Staten moet China vrezen voor de secundaire gevolgen, zoals een dalend ondernemersvertrouwen, uitgestelde kapitaaluitgaven, minder werkgelegenheid en uiteindelijk ook een dalende consumptie.

PRODUCTEN VERHANDELD MET HET BUITENLAND, 1992 – 2017 (IN AANTAL VERSCHILLENDE PRODUCTEN)

BRON: WERELDBANK

INTERVIEW MET DE CHINESE AMBASSADEUR IN BELGIË

De handelsspanningen tussen China en de Verenigde Staten blijven aanhouden. Wat is uw visie hierover? Hebben deze spanningen invloed op Belgische bedrijven?

China is bereid om met de Verenigde Staten te onderhandelen op basis van wederzijds respect, gelijkheid en wederzijdse voordelen. Het is aan de Verenigde Staten om de volledige verantwoordelijkheid te dragen voor de moeilijkheden die zich recentelijk hebben voorgedaan in de Chinees-Amerikaanse economische en handelsrelaties. Unilaterale en protectionistische praktijken in de Verenigde Staten hebben de wereldwijde industrie en toeleveringsketens verstoord. Dit komt niemand ten goede.

Voor de Verenigde Staten betekent de verhoging van de tarieven een stijging van de productiekosten voor Amerikaanse bedrijven en hogere prijzen voor Amerikaanse consumenten om geïmporteerde producten te kopen. Op internationaal niveau legt Gabriel Sterne, verantwoordelijk voor de "Global Macroeconomic Research" van "Oxford Economics", uit dat: «de aanzienlijke negatieve impact op handelsstromen de wereldwijde economische groei in de komende jaren [zal] schaden. Dit is slecht nieuws voor ongeveer iedereen." Sterker nog, unilateralisme en protectionisme verstoren de wereldorde en internationale regels. De toch al zwakke groei van de wereldeconomie zal een nieuwe klap ondergaan, hetgeen in niemands belang is.

Onlangs vertelde een Belgisch bedrijf dat industriële onderdelen naar China exporteert mij dat zijn Chinese partners het productietempo hebben vertraagd vanwege de verhoging van de tarieven die door de Verenigde Staten worden opgelegd. Als gevolg hiervan heeft het Belgische bedrijf minder orders uit China ontvangen en heeft het momenteel veel problemen. Een Chinees gezegde luidt dat wanneer de deur van de citadel in brand vliegt, het ongeluk zich verspreidt tot aan de vissen in de omwallingsgracht. Dit spreekwoord verklaart op een bepaalde manier het verband tussen de Chinees-Amerikaanse handelsfricties en de economie van andere landen zoals België.

In dit tijdperk van economische globalisering zijn de economieën van landen nauw met elkaar verbonden en onderling afhankelijk. Zelfs de machtigste landen kunnen niet op zichzelf leven. Dat is de reden waarom alle landen wederzijds voordelige en win-win relaties moeten ontwikkelen en ervoor moeten zorgen dat ze elkaar niet onder druk zetten en de ontwikkeling van anderen belemmeren, wat iedereen en de wereldeconomie schade berokkent.

VRIJHANDELSAKKOORDEN

De Chinese overheid ziet vrijhandelsakkoorden als een nieuw platform om zich open te stellen voor de rest van de wereld en om haar binnenlandse hervormingen te versnellen. Het is tevens een zeer efficiënte manier om zich te integreren in de globale economie en om haar economische samenwerking met andere landen te versterken. China heeft 16 vrijhandelsakkoorden afgesloten en geïmplementeerd. Daarnaast zijn er bijkomstig nog 8 akkoorden die op dit moment onderhandeld worden, waarvan de Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) veruit de voornaamste is.

ASEAN-China Free Trade Area (ACFTA)

China opperde het idee voor een vrijhandelszone met ASEAN voor het eerst in november 2000. De leiders van ASEAN en China besloten vervolgens om maatregelen te verkennen die gericht waren op een economische integratie binnen de regio. De raamovereenkomst, die in november 2002 getekend werd, vormde de wettelijke basis om verdere akkoorden te onderhandelen die moesten leiden tot de oprichting van de ASEAN-China Free Trade Area (ACFTA) tegen 1 januari 2010.

Een overeenkomst omtrent handel in goederen werd in november 2004 ondertekend en is sindsdien tweemaal herzien, in 2006 en 2010. Importtarieven op in totaal 7.881 productcategorieën, oftewel 90% van de ingevoerde goederen, werden tot nul herleid. Het akkoord had aanvankelijk enkel betrekking op China en de zes oorspronkelijke leden van ASEAN: Brunei, Indonesië, Maleisië, de Filippijnen, Singapore en Thailand. De vier overige landen werden verondersteld te volgen in 2015.

Een overeenkomst met betrekking tot diensten werd op 14 januari 2007 getekend en had als doel om de tarieven die op dat moment van kracht waren op de handel in de verscheidene dienstensectoren te liberaliseren en sterk terug te dringen.

Om investeringsstromen te promoten en te vergemakkelijken werd in augustus 2009 ook een investeringsovereenkomst getekend. Hierin werden beschermingsmaatregelen opgenomen die ervoor moesten zorgen dat investeerders eerlijk en billijk behandeld werden en ook een gelijke behandeling krijgen in geval van onteigening en compensatie voor geleden verliezen ongeacht de nationaliteit.

China en ASEAN sloten op 22 november 2015 een overeenkomst om de ACFTA op te waarderen. Deze upgrade, die betrekking had op onder meer goederen, diensten, investeringen en economische en technologische samenwerking, zorgde bij beide partijen voor een nieuwe stimulans op het vlak van economische ontwikkeling.

Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)

De RCEP is een voorgesteld vrijhandelsakkoord tussen de tien landen van ASEAN en de 6 landen waarmee het reeds een vrijhandelsakkoord heeft afgesloten (China, Japan, India, Zuid-Korea, Australië en Nieuw-Zeeland). De RCEP zou China in staat stellen om de regionale handelsbanden aan te halen, een buffer op te werpen tegen de Verenigde Staten, alsook grotere economische onderlinge afhankelijkheid te bevorderen met re-

gionale mogendheden zoals Australië, Zuid-Korea, India en Japan.

De onderhandelingen om tot een akkoord te komen werden officieel gestart in november 2012 tijdens de ASEAN top in Cambodja. Het regionale handelspact werd aanvankelijk ook gezien als China's antwoord op het Trans-Pacific Partnership (TPP) maar stelt geen normen op het vlak van milieu of arbeid.

Het RCEP zou een impact kunnen hebben op iets meer dan 3 miljard mensen, hetzij 45% van de wereldbevolking. Samen staan de 16 landen die het RCEP onderhandelen met een BBP van 21,3 triljoen USD in voor ongeveer een derde van het BBP op wereldschaal en 40% van de wereldwijde handel. Het is de bedoeling om nog dit jaar de onderhandelingen omtrent dit handelsakkoord af te ronden.

REEDS AFGESLOTEN VRIJHANDELSAKKOORDEN

BRON: CHINEES MINISTERIE VOOR HANDEL

ASEAN	Chili
Singapore	Peru
Pakistan	Costa Rica
Nieuw-Zeeland	IJsland
Zwitserland	Maldiven
Georgië	S.A.R. Hong Kong
Macao	Taiwan
Zuid-Korea	Australië

VRIJHANDELSAKKOORDEN IN ONDERHANDELINGSFASE

Regional Comprehensive Economic Partnership	Gulf Cooperation Council
Japan+Korea	Sri Lanka
Israël	Noorwegen
Mauritius	Moldavië
Panama	Palestina
Georgië	S.A.R. Hong Kong
Macao	Taiwan
Zuid-Korea	Australië

2.2.2 CHINESE HANDELSBALANS

China heeft traditioneel een overschot op haar goederenbalans. Sinds 1995 is er enkel rond de eeuwwisseling een periode geweest waarin het land een negatieve handelsbalans had. Vanaf 1999 tot en met 2002 werd een tekort geboekt, dat gecumuleerd bijna 60 miljard USD bedroeg.

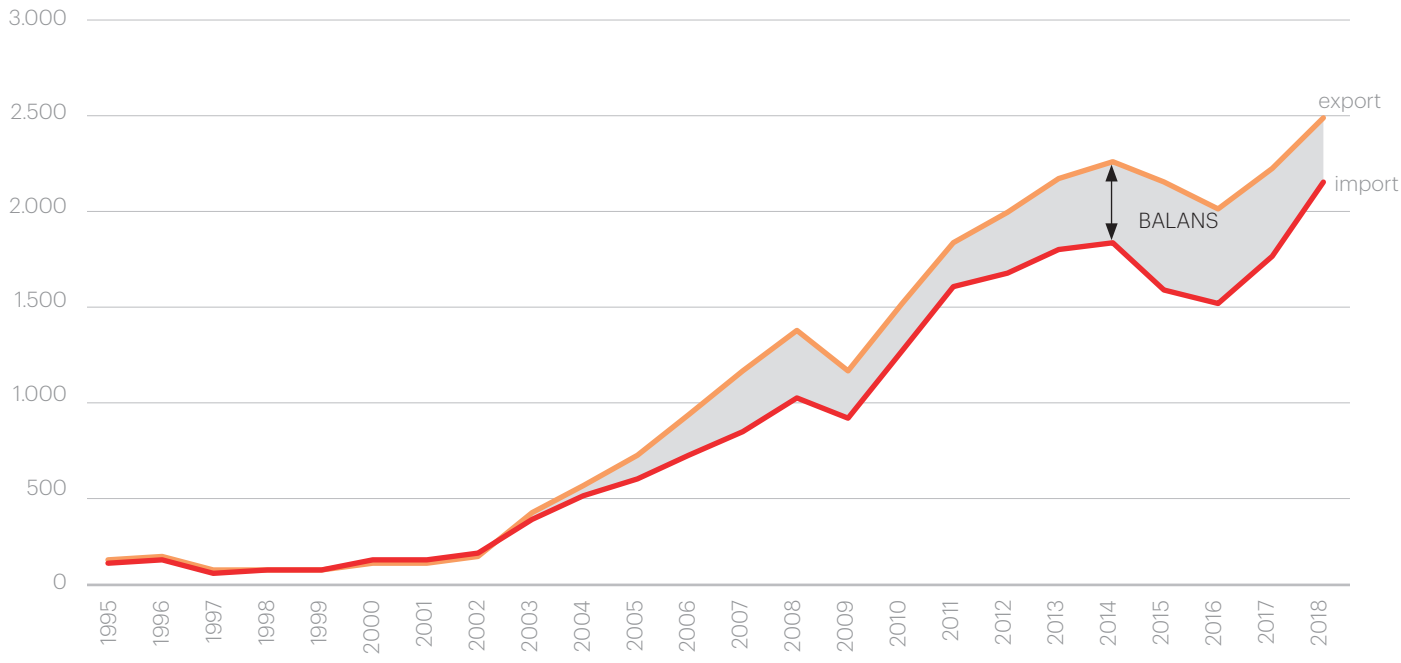
De afgelopen 15 jaar boekte China onafgebroken een overschot. Bovendien nam het surplus ook steeds toe. Het voorlopig grootste overschot kwam er in 2015. De export van goederen bedroeg toen maar liefst 576 miljard USD meer dan de import. Dit bedrag is ongeveer gelijk aan het volledige Belgische BBP.

In de twee daaropvolgende jaren nam het overschot wat af, al bleef het met 476 miljard USD in 2017 nog steeds zeer fors. Volgens voorlopige schattingen van het Chinees Bureau voor Statistiek zou het handelsoverschot in 2018 geslonken zijn tot 352 miljard USD. Dit is eerder te wijten aan een sterke toename van de import dan aan een afname van de export.

Volgens cijfers van het Chinees Bureau voor Statistiek heeft China het grootste handelsover-

HANDELSBALANS VOOR GOEDEREN, 1995– 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: WERELDBANK (1995 – 2017) & CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK (2018)

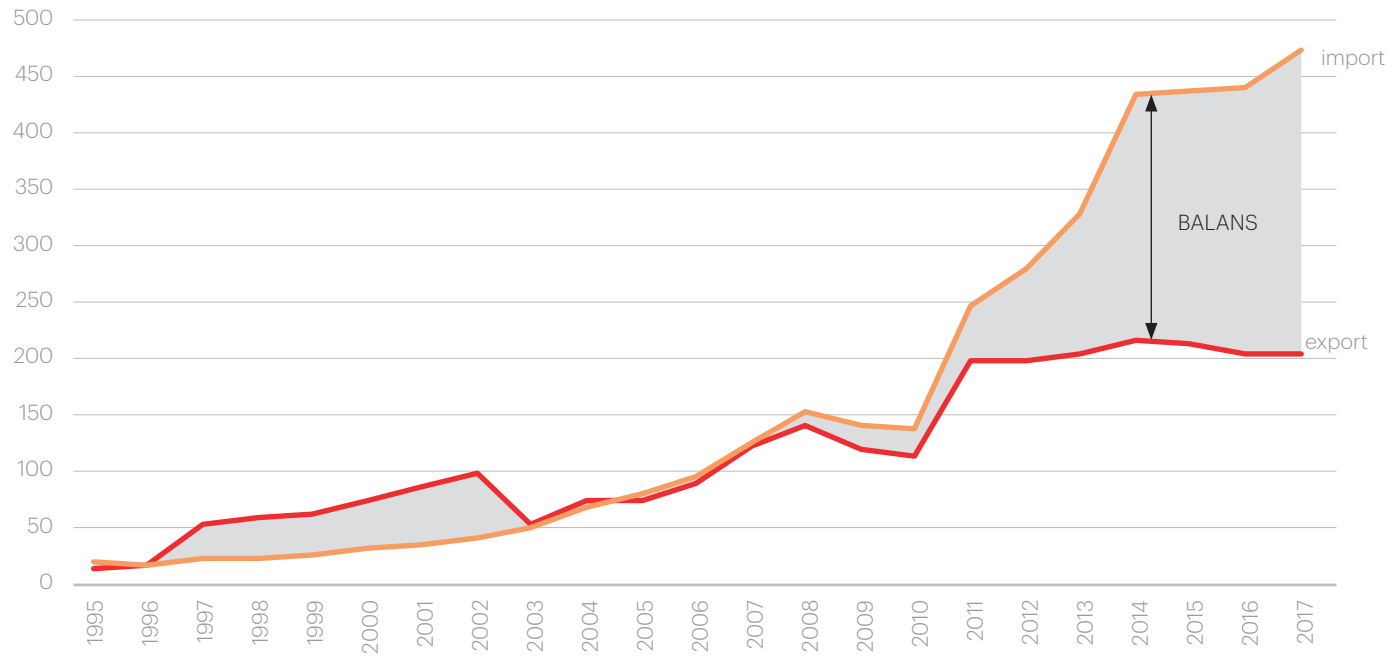
schot met de Verenigde Staten. Dit bedroeg 275 miljard USD in 2017. In deze telling is het tweede grootste handelsoverschot met de S.A.R. Hong Kong. Daarna volgt Nederland met 55 miljard USD, hetgeen vermoedelijk voor een belangrijk deel verklaard kan worden door de prominente rol van de Rotterdamse haven. Dit uit zich ook voor België, dat van alle landen ter wereld het tiende grootste handelstekort had met China, ten belope van 15 miljard USD.

Er zijn ook een aantal landen waarmee China een tekort heeft op de handelsbalans, waaronder Australië (54 miljard USD), Brazilië (30 miljard USD) en Japan (29 miljard USD). Ook een beperkt aantal Europese landen hebben overschotten met China, waaronder Duitsland (26 miljard USD), Zwitserland (32 miljard USD), Oostenrijk (3 miljard USD) en opvallend veel Noordelijke landen zoals Finland, Zweden en Noorwegen.

De Chinese dienstenbalans lijkt wel een spiegelbeeld te zijn van de goederenbalans. De jaren rond de eeuwwisseling kende China een overschot op deze handelsbalans, maar sinds 2005 ging het in het rood. Het tekort nam bovendien toe, van 5,5 miljard USD dat jaar tot 265 miljard USD in 2017.

HANDELSBALANS VOOR DIENSTEN, 1995 – 2017 (IN MILJARD USD)

BRON: WERELDBANK

2.2.3 EXPORT

GOEDEREN

De evolutie van de Chinese export was de afgelopen 20 jaar onstuitbaar. In 1999 voerde het land "slechts" 84 miljard USD uit. Tien jaar later was het al de grootste exporteur ter wereld en sindsdien is de Chinese uitvoer nog verdubbeld. Ze bedroeg 2.487 miljard USD in 2018.

In de eerste jaren sinds de eeuwwisseling was de toetreding van China tot de Wereldhandelsorganisatie een cruciale factor. Op dat moment, in 2001, had China immers een zeer grote laaggeschoolde beroepsbevolking met een productief voordeel in arbeidsintensieve producten zoals textiel, kleding en meubelen. Het wegvallen van tarieven en quotas op deze producten had een groei van 220% in de uitvoer van deze producten tot gevolg in de eerstvolgende jaren.

CATEGORIEËN MET DE GROOTSTE TOENAME IN UITVOER TEN OPZICHTE VAN TIEN JAAR EERDER, 2007 – 2017 (IN MILJARD USD)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK (2018)

Machines en toestellen	452,753
Textiel	91,518
Diverse producten	90,135
Chemische producten	63,366
Kunststoffen	54,142
Transportmaterieel	49,831
Onedele metalen	49,566
Optische instrumenten	36,090
Huiden, vellen, leder,...	31,502
Schoenen, hoofddeksels	30,526

Deze groei was al bij al nog bescheiden vergeleken met de toename in metaal in dezelfde periode. Die exportgroei bedroeg immers 630%. Volgens een studie van de Federal Reserve System profiteerde deze sector sterk van staatssteun, onder meer omdat de staatsbedrijven goedkoper toegang kregen tot energie en financiële middelen.

De belangrijkste factor in de exportgroei in dit eerste decennium was echter de uitvoer van machines. Deze steeg met 520% en stond in voor bijna de helft van de totale Chinese exportgroei. Deze stijgende uitvoer kwam vooral op het conto van vier specifieke producten: gsm's, LCD-schermen, geïntegreerde schakelingen en laptops. Nog steeds volgens de Federal Reserve kon China sterk profiteren van enkele specifieke factoren, zoals het feit dat dit vier relatief nieuwe producten waren en de markt bijgevolg open lag voor nieuwe spelers, dat er heel wat toegang was tot kapitaal en dat de gigantische Chinese markt een van de voornaamste aandrijvers van de vraag naar deze producten was.

Een vergelijking van de afgelopen tien jaar waarvoor alle cijfers beschikbaar zijn, toont aan dat de uitvoerwaarde van categorie 16, « Machines en mechanische toepassingen » tussen 2007 en 2017 is gestegen met meer dan 452 miljard USD. Deze categorie werd in de tussentijd 1,9 keer groter. De tweede belangrijkste stijging is op het conto van textiel te schrijven, die in 2017 91 miljard USD meer exporteerde dan tien jaar eerder. Qua categorieën volgden daarna diverse producten, chemische producten en kunststoffen.

Gekeken naar het productniveau exporteerde China voornamelijk mechanische en elektrische producten voor een bedrag van 132 miljard USD.

Daarna volgde de categorie hoogtechnologische en nieuw-technologische producten. Op de derde plaats volgden telefoonsets met een uitvoerwaarde van 127 miljard USD.

Dat de export van textiel ondanks de opkomst van nieuwe producten nog steeds belangrijk is valt af te leiden uit de nog steeds enorme uitvoer van kledij. De export van kleding (exclusief breiwerk) en kleding (gebreid of gehaakt) zijn respectievelijk de vierde en vijfde belangrijkste categorieën in de Chinese uitvoer. De afzet van beide producten is in de afgelopen tien jaar ook nog toegenomen in waarde, al is deze groei minder sterk dan die van de drie eerder vermelde producten.

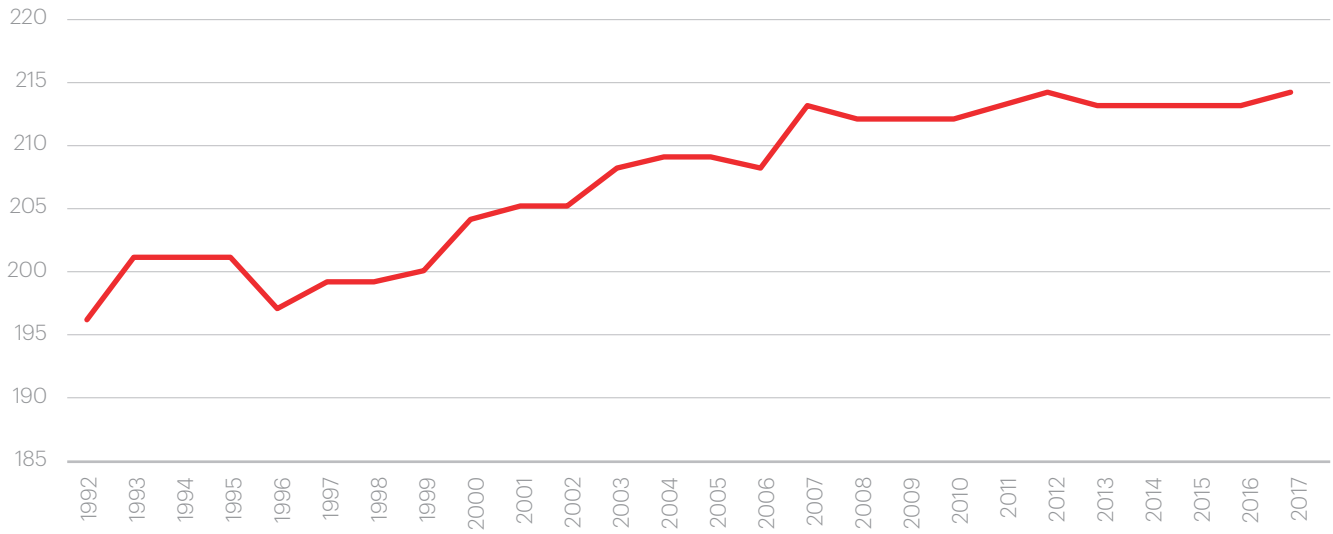
HANDELSPARTNERS

China is sterk ingebed in het internationale handelssysteem. Het land exporteerde in 2017 producten naar niet minder dan 214 partners volgens statistieken van de Wereldbank. Het Chinees Bureau voor Statistiek heeft zelfs meer dan 220 gebieden en landen opgelijst waarnaar het exporteert.

Azië is met voorsprong de belangrijkste afzetmarkt voor Chinese producten. Ongeveer de helft (48%) van de volledige uitvoerwaarde blijft op het continent. Noord-Amerika en Europa hebben allebei vrijwel hetzelfde aandeel in de Chinese export. Latijns-Amerika volgt op verre afstand van de grote drie. De uitvoer naar de landen van dit laatste continent is anderhalve keer groter dan die naar Afrika en drie keer zo groot als de uitvoer naar Oceanië.

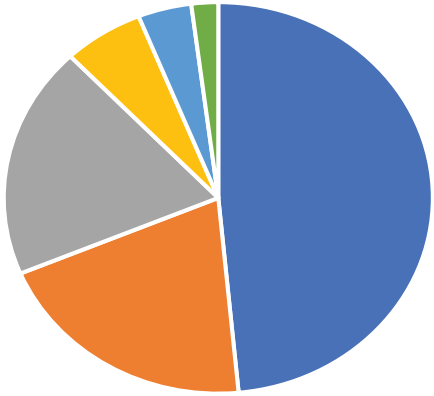
AANTAL EXPORTPARTNERS, 1992 – 2017 (IN AANTAL LANDEN)

BRON: WERELDBANK

CHINESE UITVOER PER CONTINENT, 2017 (IN %)

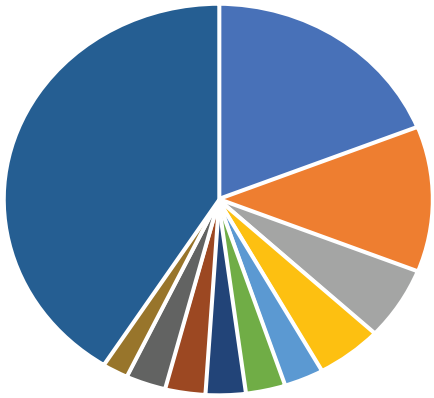
BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

Azië
Noord-Amerika
Europa
Latijns-Amerika
Afrika
Oceanië

CHINESE UITVOER PER LAND, 2017 (IN %)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

Verenigde Staten
S.A.R. Hong Kong
Japan
Zuid-Korea
Vietnam
Duitsland
India
Nederland
Verenigd Koninkrijk
Singapore
Andere

In 2017, het laatste jaar waarvoor cijfers beschikbaar waren, was de Chinese export naar Azië 1,9 keer groter dan in 2007. Van al de continenten kent Europa de zwakste toename. In 2017 werd 1,5 keer zoveel vervoerd naar Europa als in 2007.

De Verenigde Staten zijn met voorsprong de belangrijkste exportpartner van China. Het land was in 2017 verantwoordelijk voor bijna 20% van de volledige Chinese export. In cijfers kwam dit neer op ongeveer 430 miljard USD. Deze cijfers onderstrepen de grote impact die de handelsoorlog met de Verenigde Staten kan hebben op de Chinese economie.

Na de Verenigde Staten waren de vier voornaamste exportbestemmingen van China allen te vinden in Azië. Samen namen de S.A.R. Hong Kong, Japan, Zuid-Korea en Vietnam iets meer dan een kwart van de Chinese export voor hun rekening.

In de top tien waren verder nog drie Europese landen te vinden. Drie daarvan behoren ook tot de voornaamste exportlanden van België: Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Deze drie landen vertegenwoordigden een aandeel van iets minder dan 10% van de Chinese export.

DIENSTEN

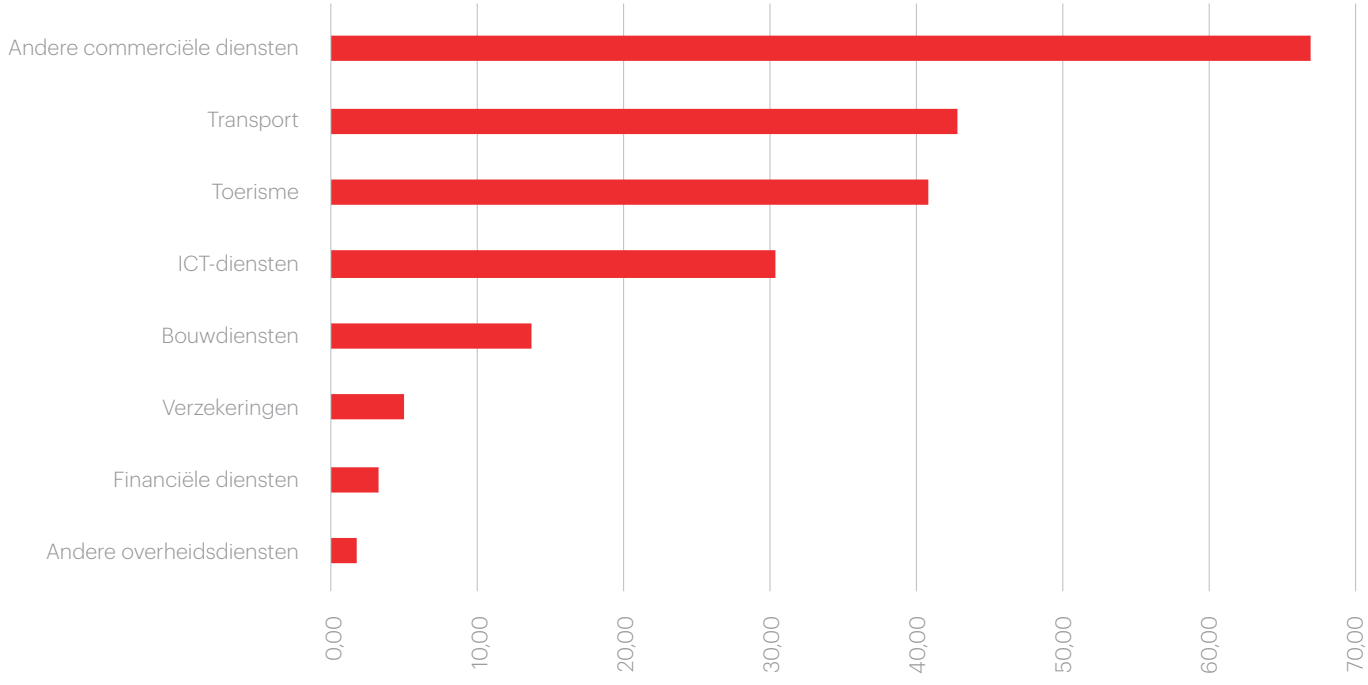
Volgens de voorlopige en nog onvolledige betalingsbalans van China van 2018 exporteert het land voornamelijk "andere commerciële diensten". Met een export van 66 miljard USD prijkte deze categorie helemaal bovenaan. Daarna volgden transport, ter waarde van 42 miljard USD en toerisme, goed voor 40 miljard USD.

De afgelopen tien jaar kenden financiële diensten de grootste toename. Deze export werd meer dan 9 keer groter. Ook de ICT-diensten gingen er flink op vooruit, met een toename van 4,5 keer ten opzichte van 2009.

De S.A.R. Hong Kong was volgens data van de Wereldbank in 2017 de belangrijkste afnemer van Chinese diensten. Het was goed voor een aandeel van 28,8%. Dit is bijna dubbel zoveel als de tweede klant, de Verenigde Staten, waarnaar China 15% van haar diensten vervoerde. De EU-28 in haar geheel nam 17% van de Chinese dienstenexport voor zich.

UITVOER VAN DIENSTEN, 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK (VOORLOPIGE CIJFERS)

2.2.4 IMPORT

GOEDEREN

China koopt voornamelijk machines en mechanische toepassingen aan uit het buitenland. Ongeveer een derde van de volledige Chinese import gaat naar deze categorie, die een waarde van 627 miljard USD vertegenwoordigde. Op verre afstand volgde de categorie minerale producten met een waarde van 382 miljard USD. Er zijn nog drie andere categorieën die een importwaarde van meer dan 100 miljard USD hadden in 2017. Chemische producten (130 miljard USD), voertuigen, vliegtuigen, schepen en bijbehorende transportmiddelen (107 miljard USD) en optische instrumenten (102 miljard USD).

Op het niveau van de producten staan elektrische machines en onderdelen (457 miljard USD) afgetekend op een eerste plaats. Maar ook een tweede productgroep die valt onder de categorie machines en mechanische toepassingen, met name nucleaire reactoren, wordt massaal aangekocht. Deze werden ingevoerd uit het buitenland ter waarde van 170 miljard USD. Daarmee is het de derde meest aangekochte productgroep. Nummers 2 en 4 komen dan weer van de categorie minerale producten en zijn respectievelijk minerale brandstoffen en ertsen.

VOORNAAMSTE CHINESE IMPORT PER PRODUCTHOOFDSTUK, 2017 (IN MILJARD USD)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

1	Elektrische machines en apparaten	457,92
2	Minerale brandstoffen, aardolie	249,62
3	Kernreactoren, stoomketels, machines, toestellen en mechanische werktuigen	169,53
4	Ertsen	126,48
5	Optische instrumenten, apparaten en toestellen	97,47
6	Automobielen, tractors, rijwielen, motorrijwielen en andere voertuigen voor vervoer over land	79,25
7	Kunststoffen	68,93
8	Echte en gekweekte parels, edelstenen en halfedelstenen, edele metalen en metalen geplateerd met edele metalen	65,29
9	Organische chemische producten	55,84
10	Oliehoudende zaden en vruchten	44,51

Op productniveau importeert China voornamelijk mechanische en elektrische producten en hoogtechnologische en nieuw-technologische producten.

In tastbare producten vertaalt zich dat in de aankoop van ruwe olie ter waarde van 162 miljard USD, gemotoriseerde voertuigen ter waarde van 50 miljard USD en sojabonen voor 40 miljard USD.

Daarna volgen automatic data processing machines (28 miljard USD), farmaceutische producten (27 miljard USD) en kopererts (26 miljard USD).

VOORNAAMSTE CHINESE IMPORT PER PRODUCT, 2017 (IN MILJARD USD)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

1	Ruwe olie	162,33
2	Gemotoriseerde voertuigen	50,53
3	Sojabonen	39,64
4	Automatische gegevensverwerkende machines	27,58
5	Farmaceutische producten	26,80
6	Koperерts	26,39
7	Luchtvaarttoestellen	23,05
8	Kolen	22,64
9	Wagens	17,22
10	Papierpulp	15,34

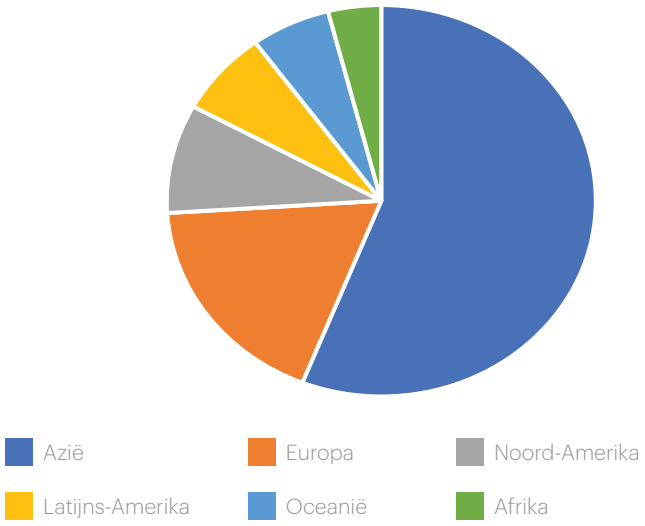
VOORNAAMSTE CHINESE IMPORT PER CATEGORIE, 2017 (IN MILJARD USD)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

1	Machines en toestellen	627,45
2	Minerale producten	382,47
3	Chemische producten	132,55
4	Transportmaterieel	107,27
5	Optische instrumenten	101,20
6	Onedele metalen	95,56
7	Kunststoffen	87,68
8	Werken van steen, gips, cement	65,29
9	Plantaardige producten	61,48
10	Textiel	31,10

CHINESE INVOER PER CONTINENT, 2017 (IN %)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

HANDELSPARTNERS

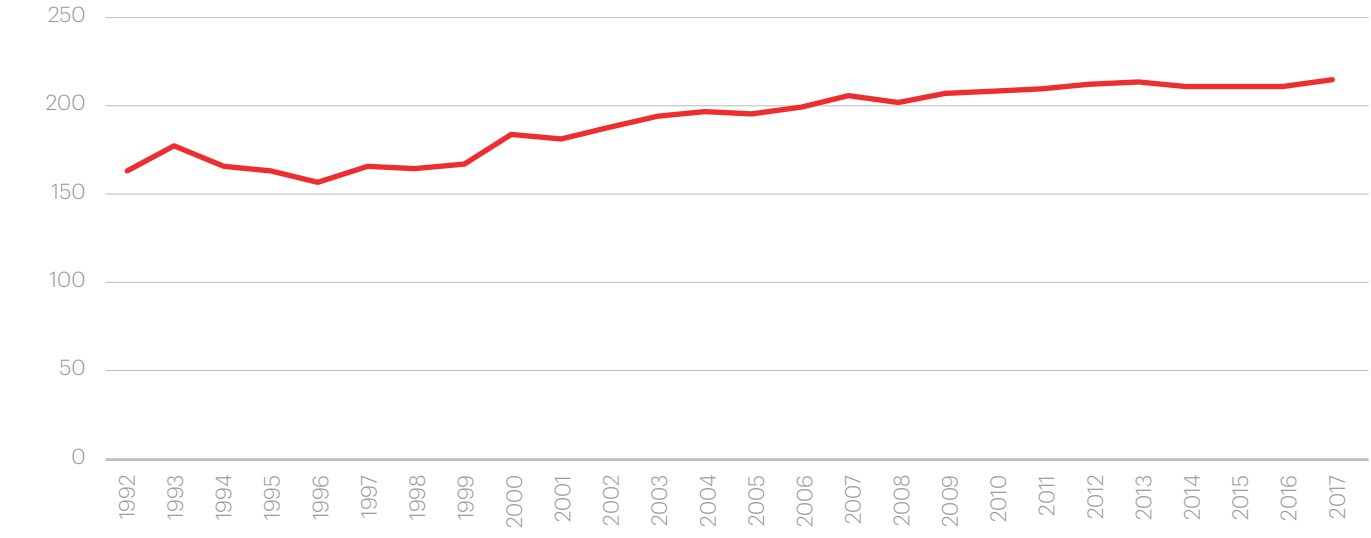
Het aantal partners van waaruit China importeert is volgens de Wereldbank sterkt de hoogte ingegaan. In 1992 waren het er 165, in 2017 waren er dit al 215.

China importeerde in 2017 haar goederen vooral vanuit andere Aziatische landen. Producten ter waarde van meer dan 1.030 miljard USD kwamen jaarlijks uit Azië naar China, goed voor 56% van de totale invoer.

Het belang van invoer vanuit Europa (327 miljard USD), Latijns-Amerika (128 miljard USD) en Oceanië (108 miljard USD) lag in lijn met de Chinese uitvoer naar deze continenten. De grootste discrepantie is te vinden in Noord-Amerika. Dat weet 175 miljard USD, of slechts 9% van de totale Chinese invoerwaarde voor haar rekening te nemen. Dit terwijl het 18% van de uitvoerwaarde incasseert.

AANTAL IMPORTPARTNERS, 1992 – 2017 (IN AANTAL LANDEN)

BRON: WERELDBANK

In de top tien van belangrijkste leveranciers van China zijn 6 Aziatische landen terug te vinden. Helemaal bovenaan prijkt Zuid-Korea, dat voor bijna 10% in de totale Chinese invoer voorziet. Deze Zuid-Koreaanse export ter waarde van 178 miljard USD wordt benaderd door 4 andere importeurs. Japan (166 miljard USD), Taiwan (156 miljard USD) en de Verenigde Staten (154 miljard USD).

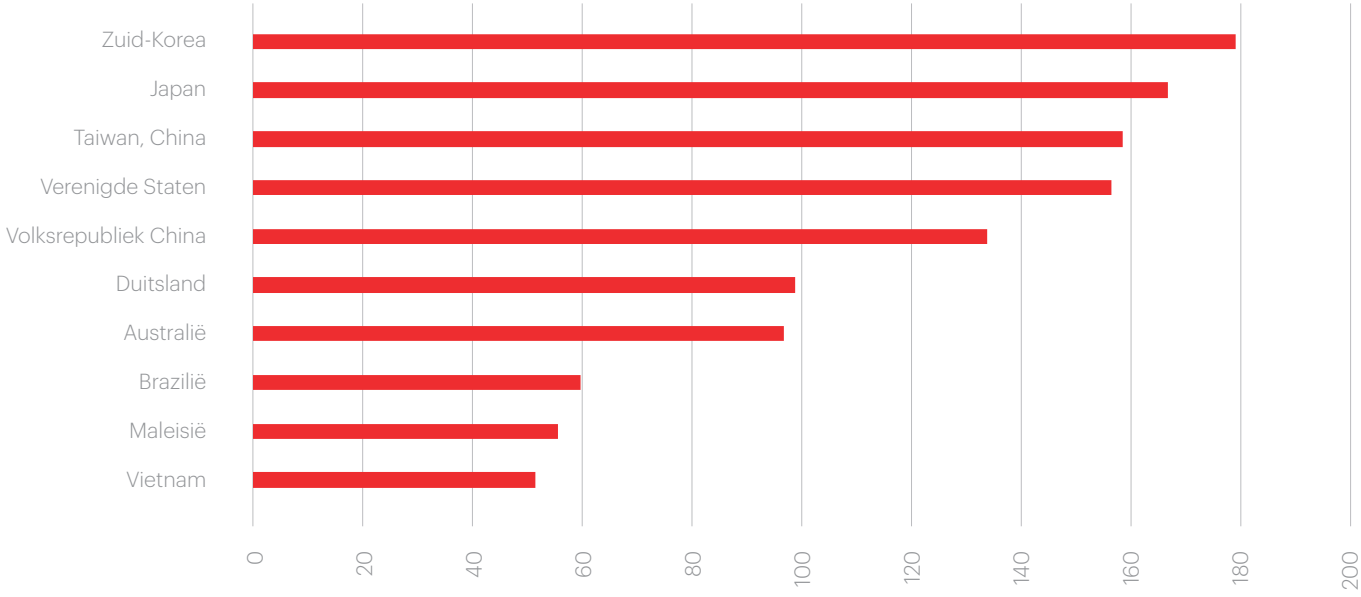
Wat opvalt is dat de Volksrepubliek China zelf op de vijfde plaats staat. Dit betekent dat het land een sterke herinvoer heeft. Daarna volgt Duitsland als eerste en enige Europese land in de top 10. Het exporteerde goederen ter waarde van 97 miljard USD naar China.

Met Australië en Brazilië volgen twee van de drie landen wiens aandeel in de Chinese import het sterkst toenam. De import van Australische goederen lag in 2017 meer dan 3,5 keer hoger dan in 2007, die uit Brazilië meer dan 3,2 keer. De grootste toename is echter ontegensprekelijk voor de invoer uit Vietnam. De importwaarde van Vietnamese goederen lag in 2017 maar liefst 16 keer hoger dan in 2007.

Dat laatste kan verklaard worden door een delocalisatie van Chinese bedrijven op zoek naar goedkopere arbeidskrachten. Naar verwachting zal deze trend zich bevestigen en versterken volgend op de importtarieven van de Verenigde Staten.

CHINESE INVOER PER LAND, 2017 (IN MILJARD USD)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

DIENSTEN

De Service Trade Restrictiveness Indexen van de Wereldbank en de OESO tonen aan dat er nog heel wat beperkingen zijn voor buitenlandse bedrijven om diensten te importeren in China. De OESO legt voornamelijk binnen transport, logistiek en ICT-diensten nog heel wat pijnpunten bloot. In veel gevallen zijn deze belemmeringen het gevolg van beperkingen op buitenlandse toegang, eerder dan op concurrentiebelemmering en transparantie van de regelgeving.

De Chinese overheid van haar kant betoogt dat het zich ertoe verbonden heeft om 100 van de 160 subsectoren uit de Algemene Overeenkomst van de WTO inzake de handel in diensten te openen. Dat leunt dicht aan tegen de gemiddelde openstelling van 108 subsectoren van de geavanceerde economieën.

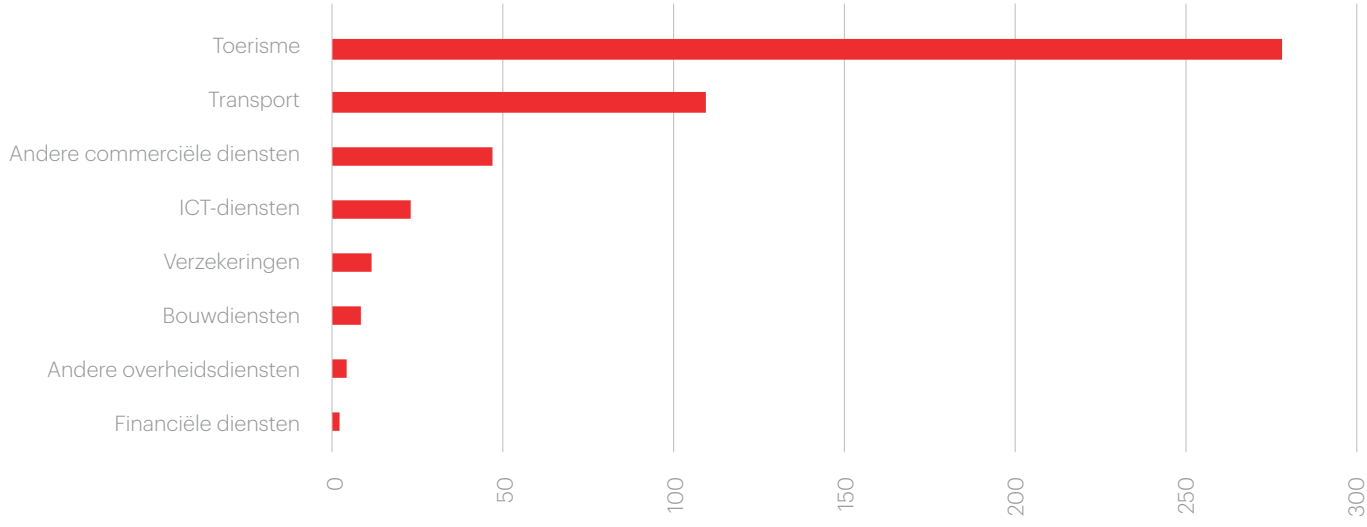
In ieder geval is de Chinese dienstenimport een heel stuk omvangrijker dan de dienstenexport.

Volgens de voorlopige en nog onvolledige betalingsbalans van China van 2018 importeerde het land voornamelijk diensten uit de toeristische sector. China spendeerde hier vorig jaar 277 miljard USD aan, wat meer dan 7 keer zoveel is dan tien jaar eerder in 2008.

Transport volgde op ruime afstand, met een waarde van bijna 110 miljard USD. Andere commerciële diensten, ICT-diensten en verzekeringsdiensten hadden ook een importwaarde boven de 10 miljard USD.

INVOER VAN DIENSTEN, 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK (VOORLOPIGE CIJFERS)

2.3 DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN

Men spreekt van Directe Buitenlandse Investeringen (DBI) wanneer een onderneming minstens 10% van het kapitaal van een buitenlandse onderneming verwerft met als doel er controle over uit te oefenen en het beheer ervan te beïnvloeden. Deze operaties worden meestal in twee grote groepen onderverdeeld: de zogenoemde "greenfield"-investeringen, die als bedoeling hebben een nieuwe onderneming op te richten en de "brownfield"-investeringen of overnames die ernaar streven de controle over een bestaande onderneming over te nemen.

INKOMENDE DBI

Op 15 maart 2019 heeft het Chinese Parlement "National People 's Congress" de langverhoopte *Foreign Investment Law* (hierna «FIL») afgekondigd die op 1 januari 2020 van kracht wordt. Een grote verdienste is dat de nieuwe wet in een overkoepelend kader voorziet dat een voorheen problematisch, ondoorzichtig en gefragmenteerd FDI-regime moet vervangen. De FIL moet vele bekommernissen aanpakken, en niet in het minst de beschuldigingen van de EU en de V.S. over de zogenaamde "forced" technologie transfers, die op heden voorliggen bij de WTO.

China heeft sinds lang het objectief om de economische samenwerking en technologische uitwisseling met het buitenland te verruimen voor de nationale ontwikkeling. Het is niet ongegrond om aan te nemen dat technologische transfers die middels investeringen vanuit het buitenland plaatsvinden, ook gebruikt worden voor het versterken van de extraterritoriale ontwikkeling.

Op zich is het gebruik van buitenlandse investeringen om binnenlandse technologische ontwikkeling te ondersteunen altijd en overal een belangrijke motiverende factor voor de introductie van een FDI-regime. Rekening houdende met deze bezorgdheden, heeft het buitenlandse investeringsregime (hierna FDI) van China verschillende graduele en significante ontwikkelingsfases gekend. Hierna volgt een chronologische bespreking.

1. EERSTE FASE: RESTRICTIEF BELEID

Tijdens de culturele revolutie (1958-1976) lag de Chinese juridische evolutie bijna helemaal stil. Tussen 1979 en 1999 werden grotendeels ad hoc maatregelen getroffen om de behoeften van de ontluikende handel en investeringen in China te dekken. In die laatste jaren van de vorige eeuw werd een eerder rudimentair juridisch kader ontwikkeld met onder meer enkele basiswetten over overeenkomsten, investeringen en het gebruik van land.

FDI-regels werden wel geïntroduceerd, ook al was de Chinese overheid zeer weigerachtig ten opzichte van buitenlandse investeringen omwille van ideologische redenen. Zij behield dan ook een zeer strenge controle. Het gebruik van buitenlandse investeringen om binnenlandse technologische ontwikkeling te bevorderen was een belangrijke motiverende factor en als het ware ingebed in het vroege FDI-regime.

Verschillende nationale vijfjarenplannen werden consequent gewijd aan het importeren van geavanceerde technologieën die moesten bijdragen aan de "*Economic Reform and Opening-Up Policy*" van China. Drie wetten (hierna FIE-wetten), die met buitenlands kapitaal gefinancierde ondernemingen reguleerden, moesten een evenwicht creëren tussen het "aanmoedigen en aantrekken van buitenlandse investeringen" en een strenge "overheidscontrole" (Law of the People's Republic of China on Chinese Foreign Equity Joint Ventures 1979; Law of the People's Republic of China on Wholly Foreign-Owned Enterprises 1986; Law of

the People's Republic of China on Chinese-Foreign Contractual Joint Ventures Law 1988).

Volgens "*The Regulations on the Administration of Technology Import Contracts 1985*", moet geïmporteerde technologie bij een investeringsvoorstel *"advanced and suitable for China"* zijn. Deze regels uit 1985 legden bovendien verschillende belangrijke restricties op over de inhoud van technologie-import contracten in het voordeel van de Chinese licentienemers.

Tijdens de jaren daarop volgden verdere uitvoeringsmaatregelen en werden buitenlandse investeringen verder ingedeeld in "*prohibited*", *"restricted"*, "*encouraged,* of *"permitted"*. Dit staat beter bekend als de zogenaamde "*Positive List Approach*". Een kader werd dus wel geïnstalleerd, maar dit kader bevatte verschillende heikele goedkeuringsverplichtingen, erkenningsformaliteiten en beperkingen op de vorm van buitenlandse investeringen. De regelgeving was zeer fragmentarisch en restrictief, met veel ruimte voor de administratieve willekeur.

2. TWEEDE FASE: OPENING

Tussen 2000 en 2010 kunnen we beginnen spreken van een eerste transitie en liberalisering. De toetreding van China tot de WTO, op 11 december 2001, heeft een en ander in een stroomversnelling gebracht met een explosie aan nieuwe wetteksten en engagementen als gevolg.

Vanzelfsprekend spoort de WTO- toetreding China aan om het FDI-regime te liberaliseren. Dit is echter ook in het belang van China zelf. Door gebruik te maken van het FDI regime wordt de focus op invoer van hightech industrieën aangemoedigd, om het Chinese objectief van technologische ontwikkeling nog verder te faciliteren.

Tegelijkertijd maakt China vooruitgang in het loskoppelen van de toelating van buitenlandse investeringen aan de introductie van technologie middels de vernieuwde *"Regulation on the Administration of the Import and Export of Technoloy 2001* (hierna "TIER"). Daarbovenop wordt ook de bescherming van buitenlandse IPR-houders verbeterd om meer rechtszekerheid voor zowel buitenlandse investeerders (in hightech industrieën) als binnenlandse bedrijven na te streven.

Een van de voornaamste evoluties op juridisch vlak in deze context is de "Administrative Permission Law" die in 2003 werd uitgevaardigd en op 1 juli 2004 in werking trad. Deze wet volgde kort op de toetreding van de Volksrepubliek tot de WTO en de hiermee samenhangende verplichting tot transparantie. Ze bepaalt dat wettelijke voorschriften, waarbij administratieve toelatingen worden verleend of administratieve sancties kunnen worden opgelegd, pas na publicatie van toepassing kunnen zijn . Met deze wet kwam een einde aan de zgn. "nei bu rules". Naast de gepubliceerde voorschriften kende China tot dan immers een geheel van zgn. "interne regels" (Nei Bu Gui Ding) waarvan de inhoud niet publiek was. Dergelijke interne regels werden vooral door administratieve instellingen – en vooral op een lokaal niveau - toegepast.

3. HUIDIGE FASE

Tijdens de laatste fase, tussen 2011 en 2019, begon de revisie en transformatie naar het FDI-regime dat met de inwerkingtreding van de nieuwe wet op 1 januari 2020 zal aanvangen. De ambitie van China, om een rol op te nemen als hoog ontwikkelde economie en wereldleider in innovatie, kreeg vorm in het twaalfde vijfjarenplan (*Twelfth Five-Year Plan*). Dit plan lanceerde een nieuw groeimodel in 2011, gebaseerd op technologische innovatie en de ontwikkeling van strategische industrieën.

Dit document werd verder uitgewerkt in verschillende beleidsdocumenten, waaronder "*Made in China 2025*" (een zeer ambitieus tienjarenplan dat zich focust op strategische industrieën), een dertiende vijfjarenplan en een "*National Strategic Emerging Industry Development Plan*". Ontelbare maatregelen zoals preferentiële voorwaarden bij bankleningen, fiscale stimuli en andere financiële en regulatieve ondersteuning moeten de vooropgestelde doelen ook kracht bijzetten.

De Chinese ambities uitten zich ook in een verdere liberalisering van het FDI-regime en meer bescherming voor intellectuele eigendomsrechten. Geleidelijke liberalisering werd, zoals wel vaker in zich ontwikkelende landen het geval is, initieel uitgeprobeerd via de vestiging van *Free Trade Zones* (FTZ's). De meest treffende ommezwaai was echter de introductie van een "*Negative List Approach*" die de bestaande "Positive List Approach" vervangt: FDI is niet langer enkel mogelijk in duidelijk omlijnde toegestane sectoren maar kan overal zijn toepassing vinden met uitzondering van klaar en duidelijk uitgesloten sectoren. Het wordt vanaf nu een "*registration based system*" in plaats van een "*approval-based system*". Het aantal verboden sectoren met beperkingen wordt ook geleidelijk aan kleiner om een groeiende markttoegang te voorzien.

Tijdens de revisie van het FDI-regime werd in 2015 een poging gedaan om de in de FTZ's beproefde liberalisering ook nationaal te implementeren. Het Chinese ministerie van Handel ("MOFCOM") publiceert in 2015 een FDI ontwerpwet om de publieke opinie te raadplegen. Dit ontwerp omvat een "*Negative List Approach*" en voorziet ook gedetailleerde regels en procedures voor de toepassing van het op registratie gebaseerde systeem en de "*security-review*" van buitenlandse investeringen door de Chinese overheid, enz.

Het belangrijkste punt van de draft was de intrekking van het zwaar gefragmenteerde en ondoorzichtige wettelijke kader, naast de uitbreiding van het principe van de nationale behandeling naar de fase voor de vestiging van buitenlandse investeringen.

Dit ontwerp stuitte op heel wat controverse. De angst en bezorgdheid hadden vooral te maken met de opname van de populaire *Variable Interest Entity* (hierna VIE)-structuur in de vernieuwde wettelijke definitie van FDI. De VIE wordt gebruikt door zowel binnenlandse als buitenlandse partijen om de beperkingen voor FDI op de door de Chinese overheid beperkte sectoren (zoals telecom, onderwijs, medische sector, cultuur, enz.) te omzeilen.

Deze VIE-structuur, ook gekend als het "Sina-model", zorgt er in essentie voor dat via een reeks *off shore* investeringen en contractuele regelingen tussen een volledig buitenlandse entiteit (met vaak buitenlanders én Chinezen aan het hoofd) en een Chinees bedrijf, de buitenlandse entiteit het binnenlandse bedrijf kan controleren alsof het de aandelenbelangen in een dergelijk binnenlands bedrijf rechtstreeks bezit.

De opname van de VIE-structuur betekent voor deze bedrijven dat zij ook als "*foreign invested companies*" worden beschouwd, en dus ook meteen onderhevig werden aan de vele (sectorale) beperkingen.

4. 2020: FOREIGN INVESTMENT LAW

Ondanks alles vormde de 2015 draft wel de basis van de nieuwe "Foreign Investment Law" die op 15 maart 2019 werd goedgekeurd door het *National People's Congress*, en een (voorlopig?) sluitstuk moet betekenen voor de simplificatie en liberalisering van het FDI-regime in China. Hoewel tegenstanders constateren dat de FIL teveel werd vereenvou-

digd teneinde vlotjes door de wetgevende machine te worden geloodst, wordt de wet over het algemeen wel als een positieve ontwikkeling gezien. Het demonstreert dat China buitenlandse investeerders wil aantrekken én in gelijke markttoegang wil voorzien (in sectoren buiten *"the negative list"* weliswaar).

Uitdagingen liggen echter nog in het uitrollen van de wet. Opheldering is nodig over de reikwijdte van informatieverplichtingen. Ook de vage omschrijving van het "security review" mechanisme en het vergeldingsmechanisme zorgen voor vraagtekens. Dit vergeldingsmechanisme geeft aan de Chinese overheid de mogelijkheid om overeenstemmende acties te nemen als antwoord op beperkende of discriminerende maatregelen tegen Chinese uitgaande investeringen door buitenlandse overheden.

Als gevolg van de intrekking van de bestaande FIE-wetten (zie "eerste fase") zullen buitenlandse investeerders met bestaande joint ventures in China zich moeten voorbereiden op de komende veranderingen in de corporate governance-structuur.

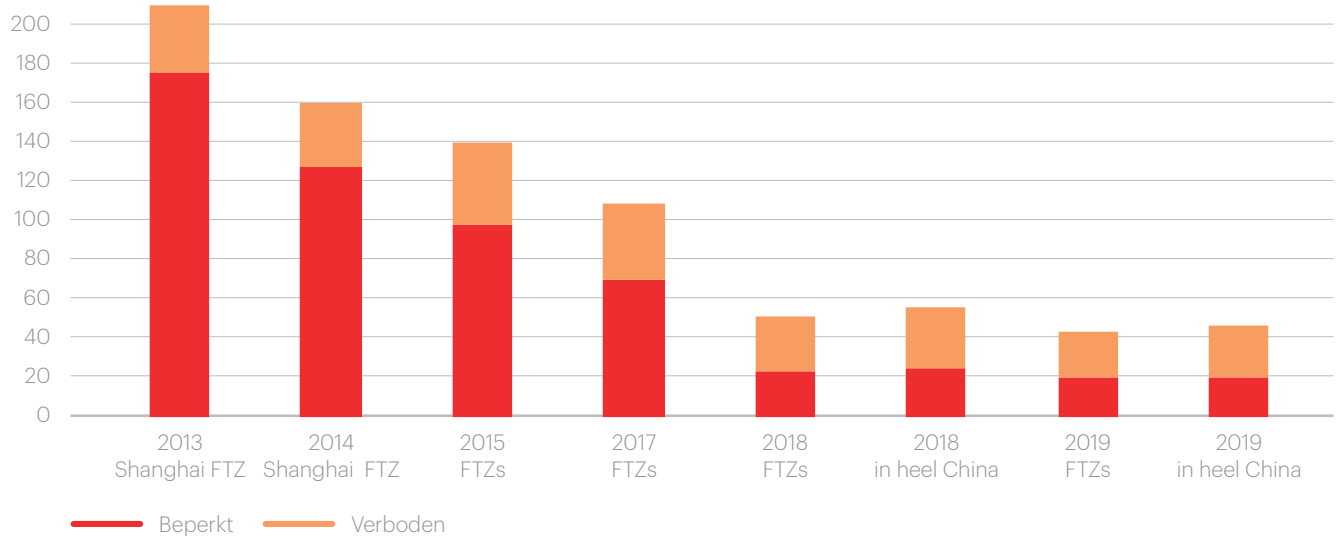
De finale versie van de wet haalt de hoger besproken VIE-structuur wel terug uit de wettelijke definitie van FDI, maar het wordt noch ondersteund, noch expliciet verboden door de Chinese overheid. De vraag of deze investeringstechniek onder de *"catch all"* clausule van de nieuwe wet zal vallen blijft op heden onbeantwoord, waardoor de VIE-structuur een onvermijdelijke grijze en onzekere zone blijft in het juridische kader van FDI.

China blijft in weerwil van de uniformiteit en duidelijkheid een afzonderlijke *"Negative List"* hanteren voor FTZ's en voor China in zijn geheel. Onderstaande tabel toont desalniettemin aan dat het aantal verboden en beperkte sectoren graduëel gereduceerd werden tussen 2013 en 2019 op beide lijsten (FTZ en nationaal).

De doelstelling van China om hightech sectoren aan te trekken is niet verdwenen. Dat uit zich in de FIL met penale straffen op IPR-inbreuken en door het algemene principe in te schrijven dat technologietransfers enkel dankzij een

BEPERKTE EN VERBODEN ITEMS ONDER EEN "NEGATIVE LIST", 2013 - 2019 (IN AANTAL ITEMS)

BRON: UNIVERSITY OF NEW SOUTH WALES LAW RESEARCH SERIES

wederzijds akkoord en onder markconforme voorwaarden tot stand kunnen komen. De Chinese overheid engageert zich om de commerciële overeenkomsten tussen investeerders en Chinese partners op het gebied van technologische samenwerking te respecteren en verbiedt overheidsinstanties of ambtenaren overdracht van technologie te verplichten of administratief af te dwingen.

Bovenop de sectoren aangeduid in voornoemde plannen publiceert China op 30 juni 2019 een "*Catalogue of encouraged industries for Foreign Investment*". Deze catalogus lijst een assortiment sectoren op met geavanceerde technologieën en knowhow die aangemoedigd en gefaciliteerd zullen worden bij investering in China. Deze industrieën omvatten *artificiële intelligentie, clean production, carbon utilization and storage, new pesticide application, urban and rural planning* enz.

5. WTO DISPUUT MET EU EN USA

De FIL, alsook de herziening van de hogervermelde TIER (zie "tweede fase") en de engagementen die China op zich nam tijdens zijn aansluiting bij de WTO pakken heel wat heikele punten aan. De wet werd immers aangenomen in de hete context van de bilaterale handelsoorlog met de V.S. en op een moment dat er prangende nood was aan een antwoord op de vragen van de EU, de V.S. en Japan in het hangende conflict met China voor de WTO.

De EU vroeg als eerste consultatie over "*forced*" technology transfers in China aan de WTO op 1 juni 2018, en werd daarin steeds geschraagd door de V.S. en Japan. De vraag over technologie transfers, en de al dan niet verplichte aard daarvan in China, staat nog steeds zeer hoog op de agenda bij de drie landen zoals blijkt uit een gezamenlijke verklaring van 23 mei 2019.

6. BESLUIT

In werkelijkheid handhaven alle landen, in verschillende stadia van ontwikkeling en op verschillende manieren, een beleid ter bevordering van investeringen en andere maatregelen om technologieoverdracht aan te moedigen. Deze omvatten niet alleen minder ontwikkelde landen, maar ook ontwikkelde economieën zoals Japan, Korea en zelf de VS. De ontwikkeling van Japan en Zuid-Korea tot wereldwijde leiders van technologische innovatie was inderdaad sterk afhankelijk van een beleid dat de voorkeur gaf aan lokaal gebruik van internationale technologieën, licenties en incrementele innovatie. Zij ontwikkelden zich ook van imitators naar creatieve imitators en vervolgens kennisintensieve innovators. In die zin is er eigenlijk niets opmerkelijks aan China dat technologie- en innovatie gedreven groeimodellen nastreeft via een vergelijkbaar beleid.

OVERZICHT

Rond de eeuwwisseling kreeg China ieder jaar om en bij de 50 miljard USD aan directe buitenlandse investeringen binnen. Zoals heel wat andere macro-economische elementen kwamen ook de buitenlandse investeringen in de jaren daarop in een stroomversnelling. Sinds 2010 kon China jaarlijks meer dan 100 miljard USD aan kapitaal verwelkomen. In 2018 liep dit zelfs op tot 139 miljard USD, de grootste som die het land ooit wist aan te trekken. Daarmee is China het tweede meest aantrekkelijke land voor buitenlandse investeerders, na de Verenigde Staten, dat voor 251,8 miljard USD investeringen aantrok. De Europese Unie in haar geheel trok 277,6 miljard USD aan.

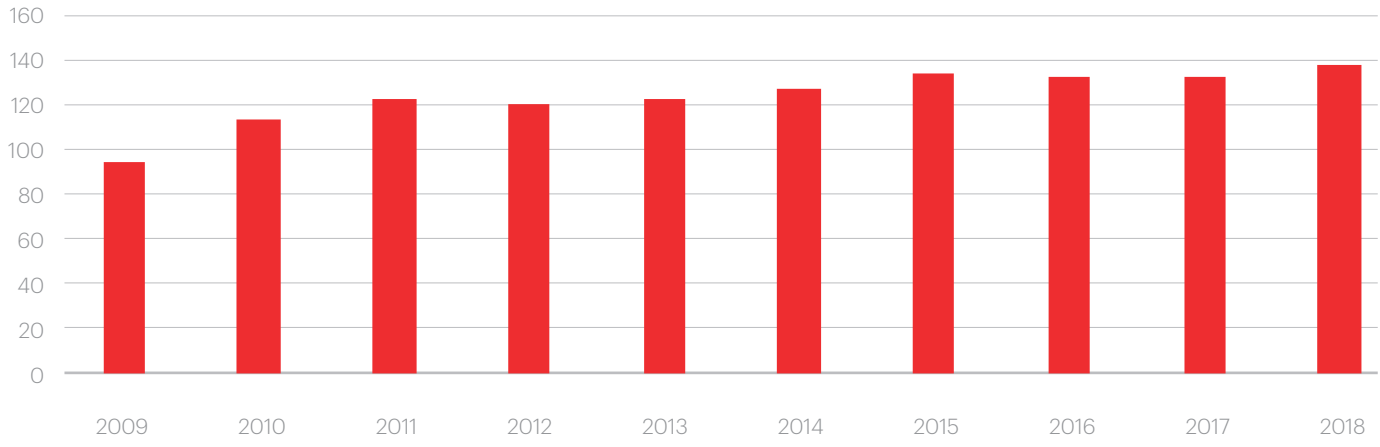
Het aantal greenfieldinvesteringen in China is de afgelopen jaren aan het afnemen. Tussen 2003 en 2014 waren deze stabiel boven de 1.000, maar sinds 2011 is er een dalende trend zichtbaar.

Met de 871 greenfieldinvesteringen was China na de Verenigde Staten (1.719) en het Verenigd Koninkrijk (1.538) wel de plaats waar het meeste greenfieldinvesteringen plaatsvonden. Daarna volgden India (802) en Spanje (755).

Bovendien lag de waarde van de greenfieldinvesteringen afgelopen jaar nergens ter wereld hoger dan in China, waar de 871 investeringen samen een waarde van 110 miljard USD vertegenwoordigden. Dat is flink meer dan de 75 miljard USD die naar de Verenigde Staten vloeide en zelfs dubbel zoveel dan naar nummer 3, India, ging.

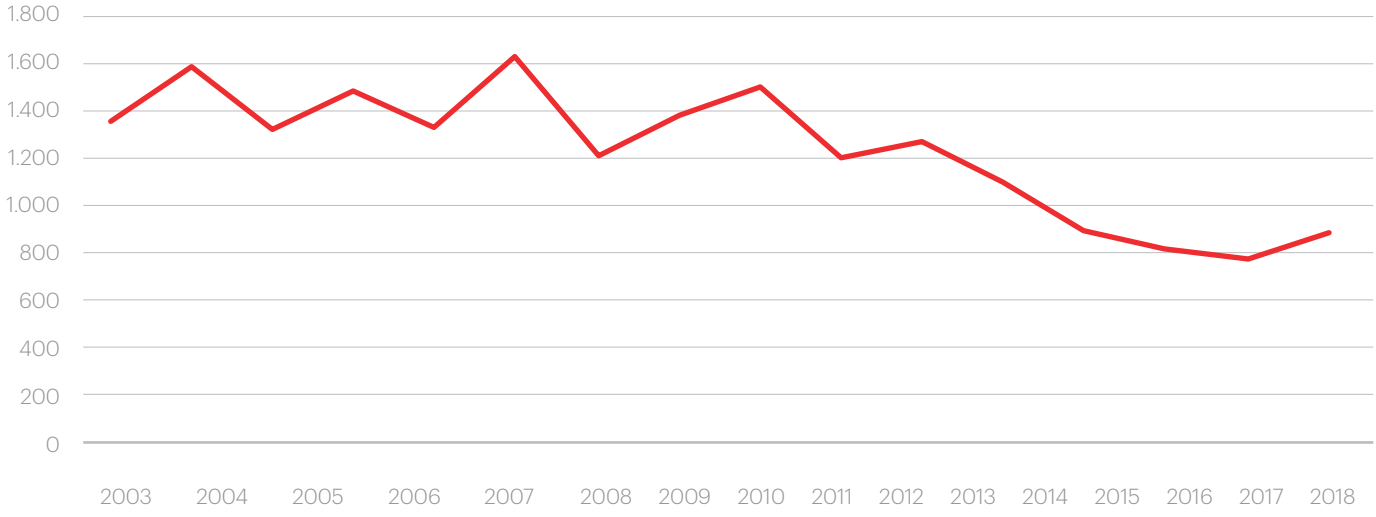
DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN IN CHINA, 2009 – 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: UNCTAD

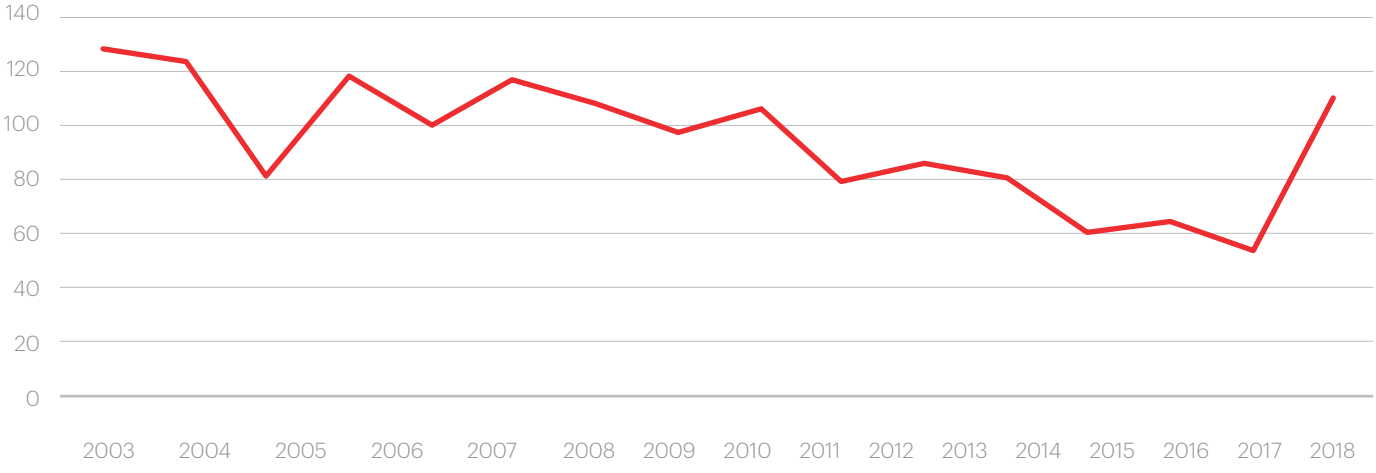
GREENFIELDINVESTERINGEN IN CHINA, 2003 – 2018 (IN AANTAL PROJECTEN)

BRON: UNCTAD

GREENFIELDINVESTERINGEN IN CHINA, 2003 – 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: UNCTAD

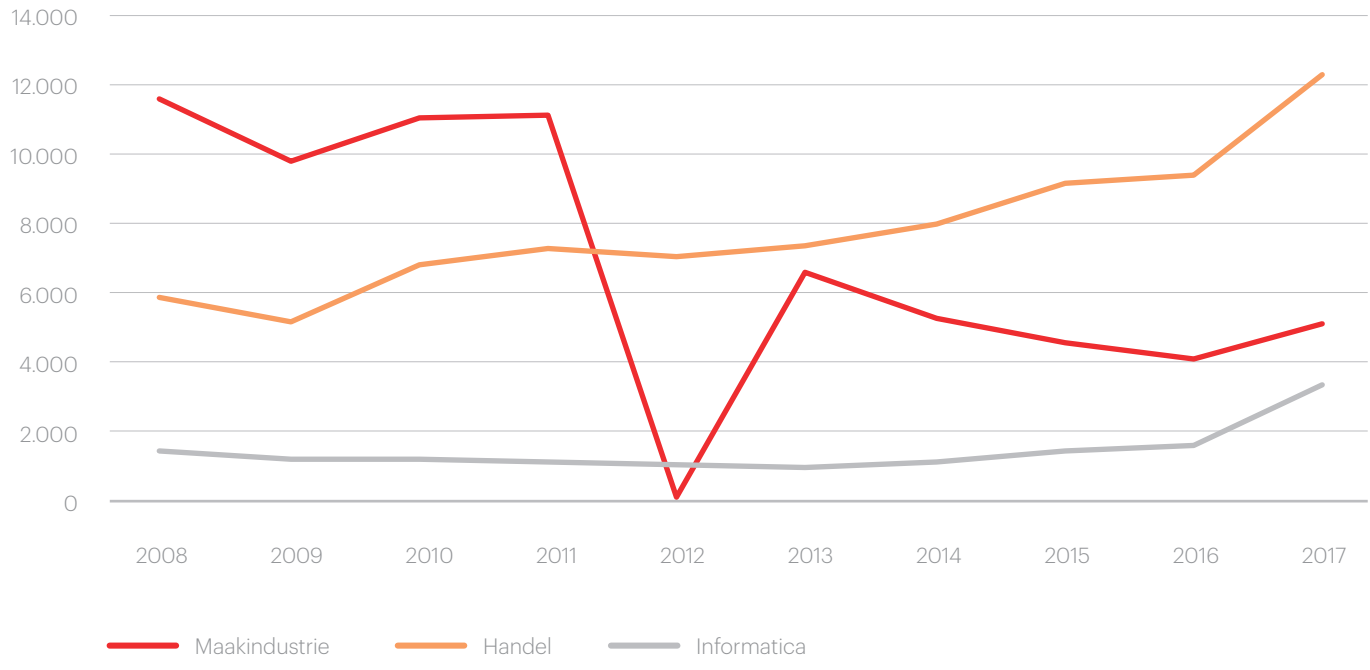

Volgens het Chinees Bureau voor Statistiek werden er in 2017 35.652 buitenlandse investeringsprojecten opgezet in China. Het gros daarvan, 12.283, werden gedaan in de groothandel en kleinhandel. Daarna volgden projecten in de maakindustrie (4.986) en binnen de IT-, computer- en softwaresector(3.169). In de afgelopen tien jaar is het aantal buitenlandse activiteiten in de Chinese groothandel en kleinhandel en binnen de informaticasector meer dan verdubbeld. Het aantal buitenlandse investeringsprojecten richting de maakindustrie is dan weer meer dan gehalveerd.

Gekeken naar de waarde van de investeringen ligt het zwaartepunt nog steeds bij de maakindustrie. Deze was met meer dan 33 miljard USD goed voor ongeveer een kwart van al de inkomende buitenlandse investeringen. Daarna volgde de informatica sector met 21 miljard USD en de vastgoedsector met 17 miljard USD. Dit ondanks het beperkte aantal projecten in deze laatste sector (737).

INVESTERINGEN IN CHINA BINNEN DE MAAKINDUSTRIE, HANDEL EN INFORMATICA, 2008 – 2017 (IN AANTAL PROJECTEN)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

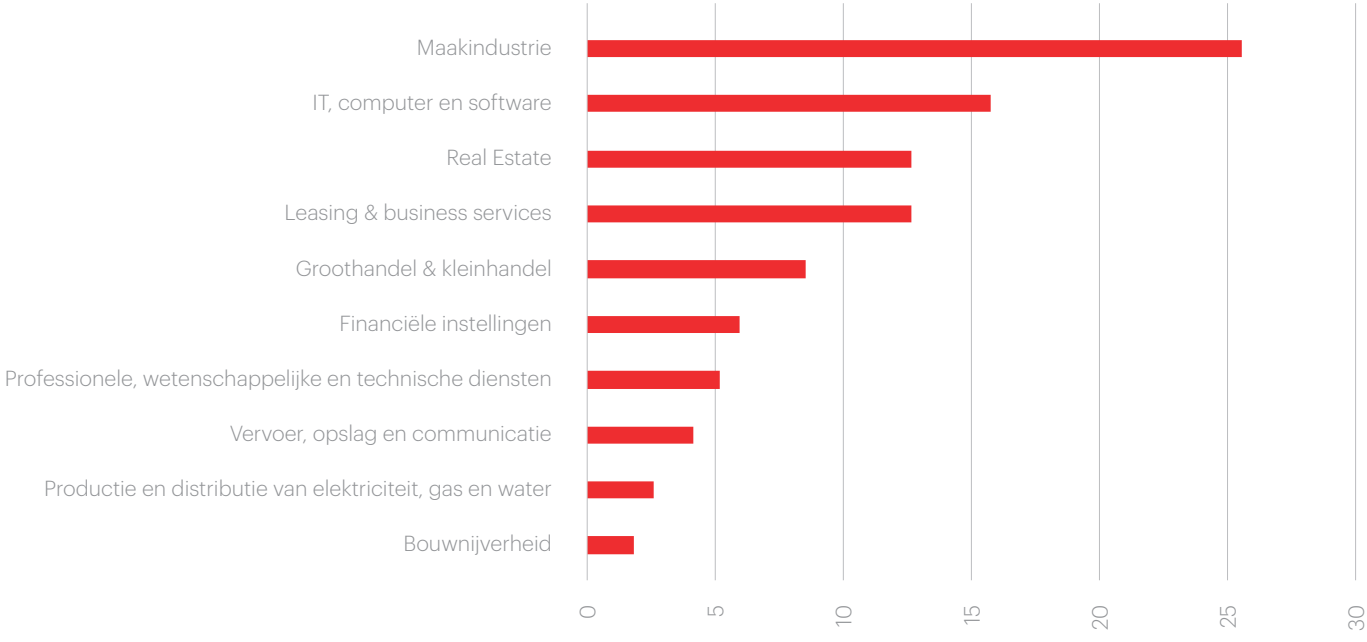

In 2017 telde China 539.345 bedrijven die fondsen ontvingen van buitenlandse ondernemingen. Samen hadden deze bedrijven een geregistreerd kapitaal van 3.710 miljard USD, waarvan 2.826 miljard USD effectief afkomstig was van buitenlandse investeerders.

Het merendeel van deze meer dan half miljoen bedrijven is actief in de maakindustrie. Als de trend van de afgelopen jaren zich doorzet zal deze koppositie binnenkort overgenomen worden door bedrijven actief in de handel. Gecombineerd nemen de maakindustrie en handel meer dan de helft van de bedrijven met buitenlandse investeringen voor hun rekening.

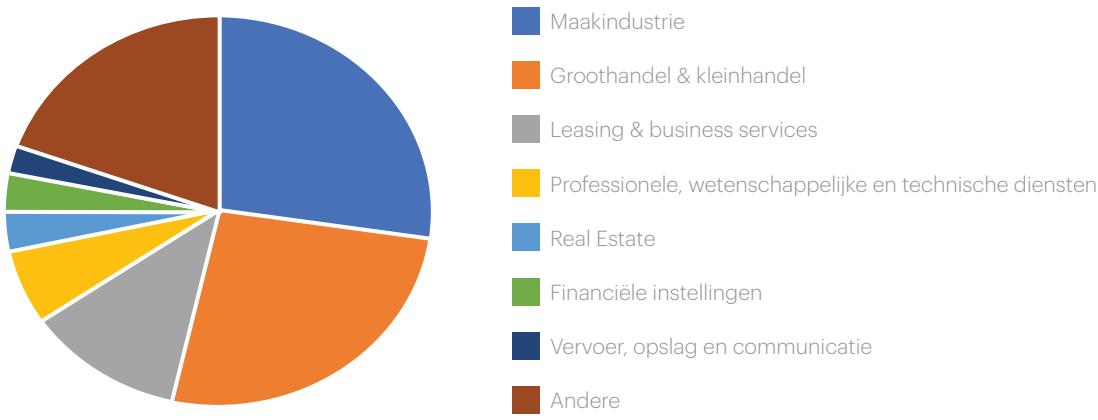
DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN PER SECTOR, 2017 (IN %)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

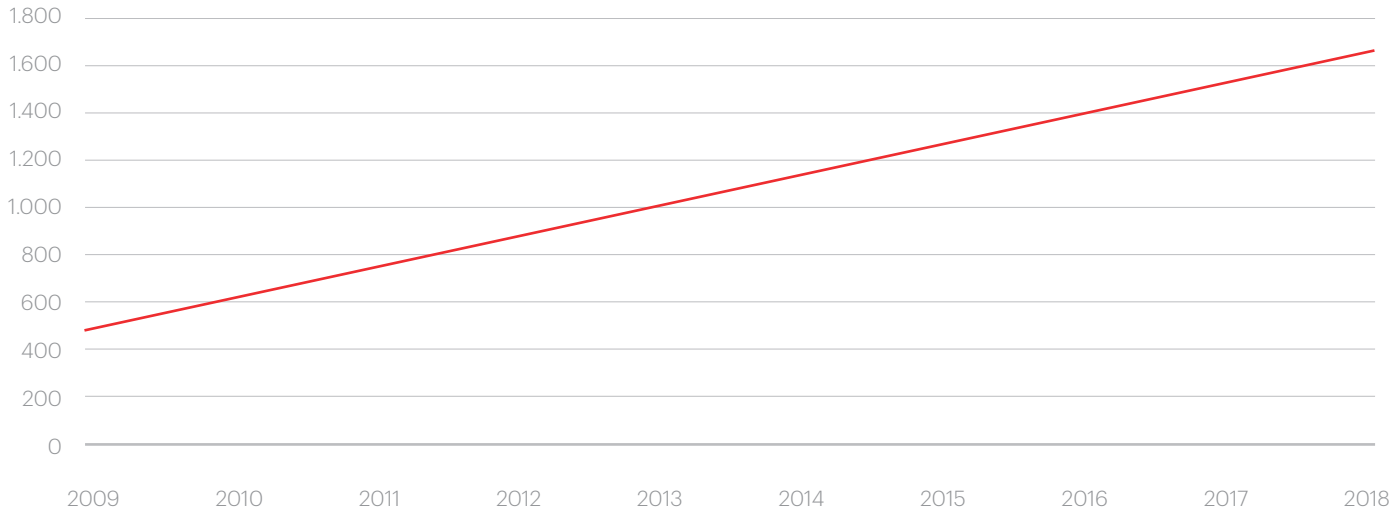
BUITENLANDSE BEDRIJVEN IN CHINA PER SECTOR, 2008 – 2017 (IN %)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

VOORRAAD INKOMENDE DBI, 2009 – 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: UNCTAD

Met de steeds toenemende directe buitenlandse investeringen hoeft het niet te verbazen dat de Chinese voorraad aan directe buitenlandse investeringen de afgelopen jaren explosief gegroeid is. Deze bedraagt ondertussen al 1.627,7 miljard USD, meer dan drie keer zoveel dan 10 jaar eerder.

Op dit vlak staat China wel nog helemaal in de schaduw van de Verenigde Staten, dat een voorraad van 7.464,7 miljard USD aan directe buitenlandse investeringen heeft staan.

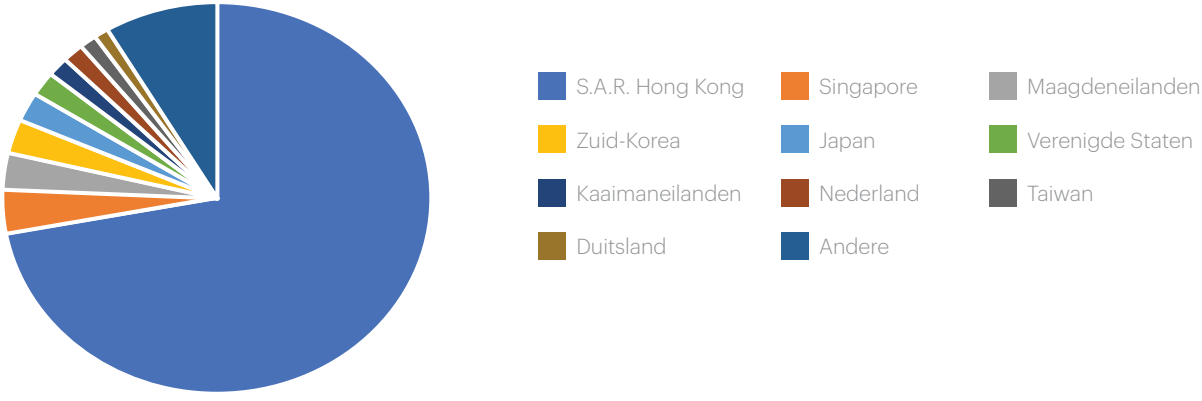
China ontving in 2017 voornamelijk investeringen uit de S.A.R. Hong Kong. Deze waren goed voor 94 miljard USD, wat bijna drie vierde was van de totale directe buitenlandse investeringen in China. Daarna volgde Singapore met 4,8 miljard USD.

Ook opvallend is de grote influx uit twee kleine Latijns-Amerikaanse gebieden. Vanuit de Britse Maagdeneilanden en uit de Kaaimaneilanden werden in 2017 respectievelijk 4 miljard USD en 2,2 miljard USD geïnvesteerd in China. Daarmee komen de Britse Maagdeneilanden, een gebied met 35.000 inwoners, vóór giganten als Zuid-Korea, Japan en de Verenigde Staten.

Dit is een gevolg van de vraag naar offshore-centra door Chinese bedrijven om hun grensoverschrijdende activiteiten en investeringen te vergemakkelijken. De S.A.R. Hong Kong, maar ook de Britse Maagdeneilanden en de Kaaimaneilanden bieden interessante voorwaarden om Chinese bedrijven aan te trekken, zoals een bekend juridisch systeem op basis van het Engelse gewoonterecht, internationale voorschriften en jurisdictie- en belastingneutraliteit.

LANDEN MET DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN IN CHINA, 2017
(IN % VAN HET TOTAAL)

BRON: CHINEES BUREAU VOOR STATISTIEK

INTERVIEW MET DE CHINESE AMBASSADEUR IN BELGIË

In 2013 begonnen China en de EU onderhandelingen over een bilaterale investeringsovereenkomst. Wat zijn volgens u de belangrijkste voordelen van deze overeenkomst voor China en België?

China en de Europese Unie zijn belangrijke handels- en economische partners van elkaar. In de afgelopen jaren is het niveau van samenwerking tussen China en de EU gestaag toegenomen.

Ten eerste is het handelsvolume constant gegroeid. Volgens de Chinese douanestatistieken bereikte het totale volume van invoer en uitvoer tussen China en de EU in 2018 een nieuw record van 682,2 miljard USD, hetgeen een stijging betekent van 10,6% in vergelijking met het voorgaande jaar. De EU is al 15 opeenvolgende jaren de grootste handelspartner van China.

Ten tweede zijn ook de investeringen in beide richtingen consequent toegenomen. In 2018 bedroegen de reële EU-investeringen in China 10,42 miljard USD, een stijging met 25,7%. De directe Chinese investeringen in de EU waren afgelopen jaar goed voor 8,11 miljard USD, wat een jaarlijkse stijging van 7,1% is. Tot februari 2019 investeerde de EU in totaal 132,18 miljard USD in China, waarmee het de op twee na grootste buitenlandse investeerder in China is. De directe Chinese investeringen in de EU bedroegen in totaal 95,2 miljard USD, waarmee de EU de tweede bestemming van Chinese investeringen vormt.

Ten derde heeft de samenwerking op handels- en economisch vlak zich uitgebreid naar andere terreinen. China en de EU hebben een uitstekende samenwerking ontwikkeld op het gebied van handel, investeringen, financiën, infrastructuur en derde markten. De vooruitzichten voor samenwerking zijn veelbelovend in opkomende sectoren zoals de digitale economie, ecologie, wetenschap en technologie.

Afgelopen april kwamen de Chinese Premier Li Keqiang en de EU-leiders bijeen in Brussel en legden ze een gezamenlijke verklaring af waarin China en de EU overeenkwamen hun economische en handelsbetrekkingen te ontwikkelen op basis van openheid, non-discriminatie, eerlijke concurrentie, transparantie en wederzijdse voordelen. Ze engageerden zich om in 2019 beslissende vooruitgang te boeken voor de afronding van de onderhandelingen, met name met betrekking tot de liberalisering van de investeringen, om in 2020 een bilaterale investeringsovereenkomst op hoog niveau te bereiken.

Ze streven ook naar het verzekeren van gelijkheid en wederzijdse voordelen in de bilaterale handel en investeringen en bevestigden opnieuw hun engagement om de economische samenwerking, handel en investeringen te versterken en elkaar een ruimere, gemakkelijkere en niet-discriminerende toegang tot elkaars markt te verlenen.

Het is een gemeenschappelijk streven van zowel China als de EU om zo snel mogelijk een overeenkomst te sluiten. Een uitgebreide en ambitieuze investeringsovereenkomst schept niet alleen gunstige voorwaarden en biedt niet enkel een hoog niveau van bescherming voor bedrijfsinvesteringen bij de partner, maar verdiept ook het algemene strategische partnerschap tussen China en de EU en versterkt de pragmatische bilaterale samenwerking. We hopen dat China en de EU-landen, waaronder België, in dezelfde optiek kunnen werken en het onderhandelingsproces kunnen versnellen om zo snel mogelijk tot overeenstemming te komen ten voordele van de bedrijven en de bevolking van beide partijen.

UITGAANDE DBI

De groeiende rijkdom en aspiraties van China gaan gepaard met toenemende investeringen die het in het buitenland onderneemt. In 2016 werd een absoluut record opgetekend, met uitgaande investeringen ter waarde van bijna 200 miljard USD. De twee daaropvolgende jaren is dit geminderd tot 130 miljard USD in 2018, hetgeen nog steeds meer dan dubbel zoveel is dan tien jaar eerder.

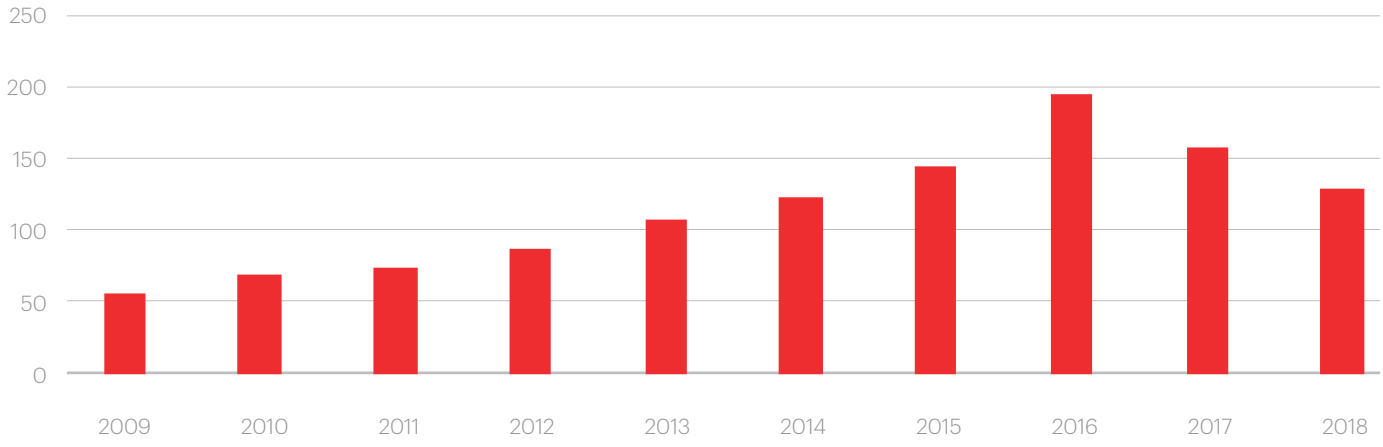
De voorraad uitgaande directe buitenlandse investeringen is dan ook geëxplodeerd, van 245 miljard USD in 2009 tot bijna 2.000 miljard USD tien jaar later. Een grote stap werd gezet in 2013, toen het Belt & Road Initiative (BRI), soms ook de Nieuwe Zijderoute genoemd, werd gelanceerd. Met de "Belt" wordt een geïntegreerde economische corridor over het land bedoeld, eerder dan een vervoersverbinding. De "Road" focust dan weer voornamelijk op maritiem transport.

De Chinese President Xi verklaarde het initiatief als volgt: "China zal internationale samenwerking actief bevorderen via het Belt and Road Initiative. We hopen hiermee de samenwerking rond beleid, infrastructuur, handel, financiën en mensen te verbeteren en zo een nieuw platform voor internationale samenwerking te bouwen dat nieuwe manieren voor gezamenlijke ontwikkeling creëert."

Er is een reële behoefte aan investeringen in onder meer energie en infrastructuur in de regio. De financiële injectie die China wil geven onder de vlag van BRI voldoet daarom aan de noden van tientallen landen. Tegelijk zorgt BRI ervoor dat de groeiende invloed van China in de wereld wordt gematerialiseerd. Op korte termijn verzekert China zich met het initiatief van een afzetmarkt voor haar overcapaciteit, op langere termijn maakt China zich de spil in een meer welvarende regio die voor cruciale infrastructuur afhankelijk wordt van China.

DIRECTE BUITENLANDSE INVESTERINGEN UIT CHINA, 2009 – 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: UNCTAD

Bij de lancering van BRI toonden 64 landen zich bereid om deel te nemen aan het initiatief. Ondertussen zijn dit er een 125-tal in één of andere vorm. De OESO noteert zes grote routes waarlangs BRI haar invloed zal doen gelden. Één hiervan moet China verbinden met West-Europa. De havens van Antwerpen en Rotterdam vormen daarbij een eindpunt.

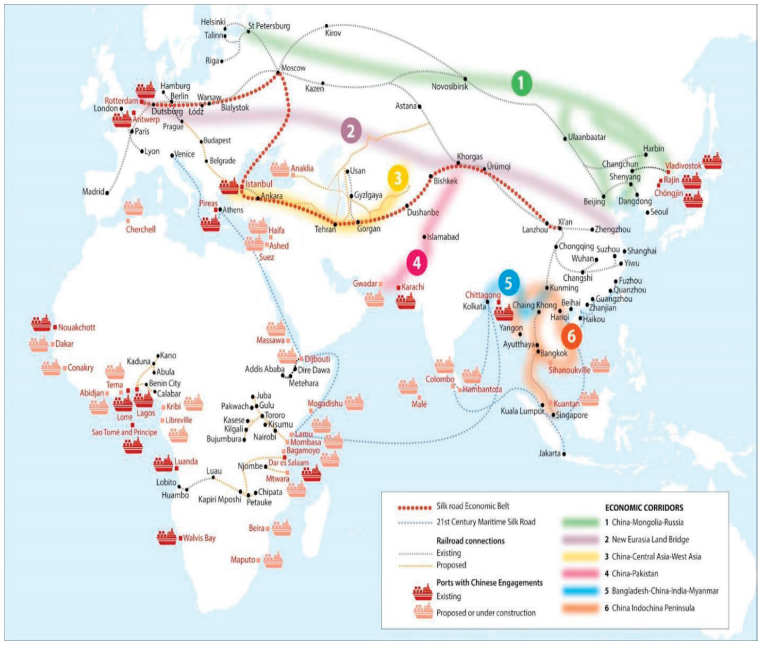
De voornaamste investeringen binnen BRI zullen plaatsvinden op het vlak van energie. China is de absolute wereldleider en pionier op het vlak ultrahoogspanningslijnen (ultra high voltage (UHV) power lines). Deze technologie maakt het mogelijk om wissel- en gelijkstroom te transporteren over grote afstanden. Omdat de spanning van de gelijkstroom 1.100 kilovolt bedraagt is er relatief gezien weinig verlies tijdens de transmissie van de elektrische stroom. BRI zal China helpen om de standaarden te bepalen van deze nieuwe technologie en deze massaal te ontplooien.

Bovendien heeft China alles in huis om deze elektriciteit op te wekken in tientallen landen. Het controleert 60% van de totale productie van zonnepanelen, is zeer actief in windenergie en bereikt stilaan de leiderspositie op het vlak van batterijtechnologie. Dat laatste wordt ondersteund door de gigantische voorraden aan kobalt die China in haar bezit heeft.

Maar ook op andere terreinen zal China dankzij BRI de bakens kunnen verzetten. Een klassiek voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van 5G of de verdere groei van de e-commerce reuzen buiten hun traditionele hinterland.

De OESO voorspelt dat tussen 2017 en 2027 investeringen ter waarde van 1.000 miljard USD binnen BRI zullen plaatsvinden. De Wereldbank van haar kant becijfert dat er projecten ter waarde van 575 miljard USD gepland of in de bouwfase zijn. De analisten van Rhodium Group schatten dan weer dat er voorlopig in het kader van BRI ter waarde van ongeveer 250 miljard USD fondsen zijn verleend, dat er privéleningen lopen ter waarde van voor 500 à 600 miljard USD en dat Chinese bedrijven investeringen hebben binnen BRI voor een waarde van ongeveer 70 miljard USD.

Heel wat van deze financiering wordt voorzien door grote banken die in handen zijn van de Chinese staat. De Industrial and Commercial Bank of China (ICBC) investeert bijvoorbeeld 67 miljard USD in meer dan 200 projecten, de Bank of China voorzag 100 miljard USD voor projecten die kaderen binnen de BRI tussen 2016 en 2018 en de China Exim Bank had tegen eind 2015 al meer dan 1.000

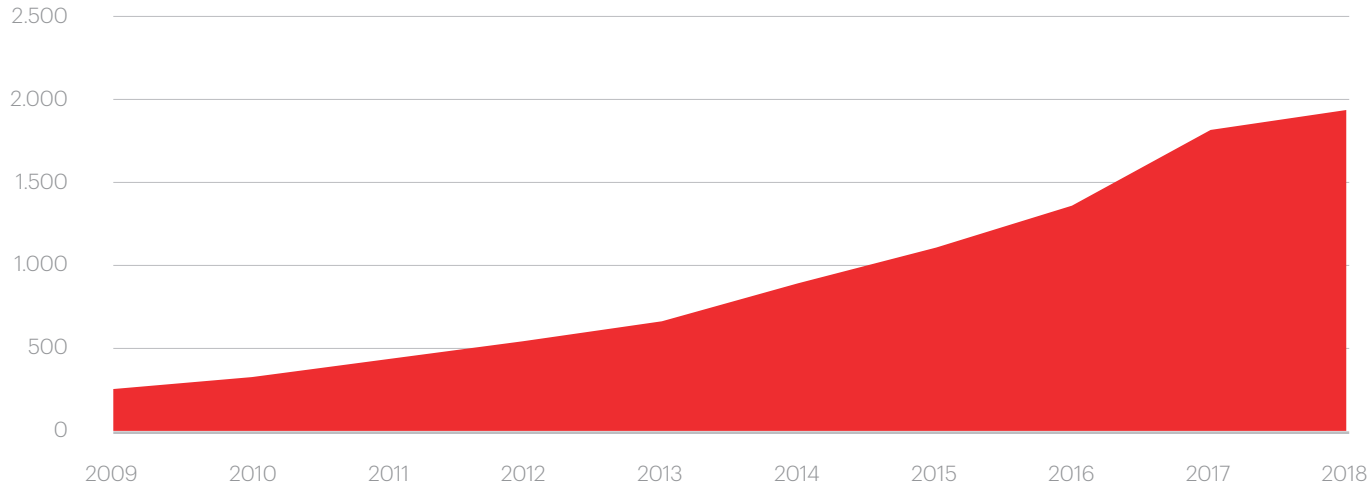
projecten op haar conto staan in 49 landen die deelnemen aan BRI.

De fondsen die worden toegekend steunen op krediet. Dit zorgt ervoor dat China wordt blootgesteld aan kritiek dat het arme landen in de schuldenval duwt. Een vaak geciteerd voorbeeld is de Chinese overname van een strategische haven in Sri Lanka nadat dit land zijn schulden niet kon terugbetalen. Andere critici van BRI noteren dat verschillende projecten ten prooi vallen aan corruptie, dat er niet genoeg rekening wordt gehouden met milieuschade of dat de lokale bevolking en bedrijven niet genoeg profiteren of betrokken zijn. Een verslag van het Center for Strategic and International Studies uit 2018 ondervond dat bij door China gefinancierde infrastructuurprojecten niet minder dan 89% van de werken naar Chinese bedrijven gaan, 7,6% naar lokale bedrijven en slechts 3,4% naar derde partijen.

In april 2019 kwam President Xi tegemoet aan deze verzuchtingen. Hij benadrukte dat de projecten die goedgekeurd worden onder de BRI-noemer aan een "hogere kwaliteit" moeten voldoen, "groener" moeten zijn en dat er "zero tolerance" is voor corruptie. Staatsbedrijven kregen te horen dat ze de controle moeten versterken en het toezicht op hun overzeese eenheden en personeel moeten vergroten. Ook wat de schuldenval betreft levert China inspanningen. Internationaal onderzoek toont aan dat de eerdere aangehaalde situatie in Sri Lanka een alleenstaand geval is. De Rhodium Group analyseerde dat China vaker probeert te werken met uitstel van betaling (11 gevallen), herfinanciering,

VOORRAAD UITGAANDE DBI, 2009 – 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: UNCTAD

verlenging van de terugbetalingstermijn of stopzetten van bijkomende financiering (elk in 4 gevallen) of zelfs kwijtschelding van schuld (16 gevallen).

Met deze hernieuwde focus probeert China ook Westerse landen warm te maken voor het initiatief. Italië liet weten deel te willen nemen aan BRI en andere Europese landen, waaronder België, hebben een "third-party market cooperation" met China. Dit betekent dat er samengewerkt kan worden rond projecten zonder dat deze officieel onder BRI vallen.

Op 12 mei 2019 kwam de eerste zogenaamde "Silk Road Train" aan in Antwerpen, na 16 dagen eerder en 11.000 kilometer verder, in de Chinese havenstad Tangshan, vertrokken te zijn geweest. Volgens Luc Arnouts, die aan het hoofd staat van Internationale Netwerken bij de Antwerp Port Authority plaatst deze trein Antwerpen centraal op de BRI kaart.

Zoals ook het geval is in de binnenkomende directe buitenlandse investering wordt de uitgaande DBI sterk gedomineerd door een opvallende top 3: de S.A.R. Hong Kong, de Kaaimaneilanden en Britse Maagdeneilanden. Samen zijn deze drie goed voor drie kwart van de totale buitenlandse investeringen van China. Daarna volgen de Verenigde Staten, Singapore, Australië, het Verenigd Koninkrijk, Rusland, Duitsland en Canada.

CHINESE INVESTERINGEN IN BELGIË

Volgens de Barometer van de Belgische Attractiviteit, een jaarlijkse studie van Ernst & Young, werden in 2017 en 2018 respectievelijk 9 en 16 Chinese projecten opgestart in België. Daarmee stond het land op de 8ste en 6de plaats wat buitenlandse investeringen in België betreft. Qua jobcreatie scoort China nog hoger door in 2017 volgens de Barometer in 624 jobs te voorzien en het jaar erop zelfs voor 1.323 banen in te staan.

In totaal zouden Chinese investeerders actief zijn in een zeventigtal bedrijven. Verschillende daarvan hebben betrekking op strategische sectoren. Voorbeelden daarvan zijn de acquisitie van de Belgische divisie van Delta Lloyd Bank door de verzekeringsgroep Anbang in 2014 en de investeringen van de Lingang Group in een logistiek centrum in de haven van Zeebrugge. Recent werden ook investeringen van Alibaba in Luik en die van Thunder Power in Gossielies (Caterpillarsite) aangekondigd.

2.4 RISICOWAARDERING

2.4.1 RISICOWAARDERING VOLGENS DE CREDENDO GROUP

De missie van Credendo - Export Credit Agency, de Belgische openbare kredietverzekeraar, is het ondersteunen van internationale handelsrelaties. Credendo beschermt bedrijven, banken en verzekeringsondernemingen tegen kredietrisico's en politieke risico's of vergemakkelijkt de financiering van dergelijke transacties.

Credendo maakt een gespecialiseerde kredietanalyse en risicobeoordeling van afzetmarkten en bedrijven. Die beoordeling bestaat uit een inschatting van de politieke risico's en dit zowel op korte als op (middel)lange termijn waarbij rekening wordt gehouden met de kans op externe conflicten, het risico op onteigeningen en politieke willekeur, de financiële gezondheid en de diversificatie van de economie van het land. Daarnaast worden ook de commerciële risico's beoordeeld en wordt er rekening gehouden met de kwaliteit van het juridische en institutionele kader van de beoogde landen.

Exportoperaties

De politieke risico's waaraan investeerders in China worden blootgesteld zijn laag, en dit zowel op korte termijn (1 op 7) als op middellange en lange termijn (2 op 7).Met politieke risico's bedoelt men alle gebeurtenissen die voor de verzekerde of debiteur overmacht vormen zoals oorlogen, revoluties, natuurrampen, deviezenschaarste en willekeurige overheidsmaatregelen. Voor de speciale contant-

RISICOWAARDERING VOLGENS DE CREDENDO GROUP

BRON: WWW.CREDENDO.COM (SITUATIE OP 03/09/2019)

Handelstransacties

Beoordeling van politieke en aanverwante risico's (1 tot 7)

Korte termijn

Middellange/lange termijn

(Speciale) contantzaken

OESO-premieclassificatie

Beoordeling van het systemisch commercieel risico (A tot C)

Buitenlandse investeringen

Beoordeling van het risico van politiek geweld (1 tot 7)

Beoordeling van het risico van onteigening

Beoordeling van het risico van muntinconvertibiliteit en transferbeperking

zaken, gebaseerd op politieke risico's bij kredietransacties, krijgt het land een klasse 1 op 7.

Het commerciële risico situeert zich in klasse C, d.w.z. een hoog risico. Het gaat om het risico dat de privédebiteur in gebreke blijft, nl. dat hij niet aan zijn verplichtingen kan voldoen of dat hij er zich aan onttrekt zonder wettige reden. Het commerciële risico wordt niet alleen bepaald door de situatie van de debiteur zelf, maar ook door macro-economische of systeemgebonden factoren die de betalingscapaciteit van het geheel aan debiteuren in een land beïnvloeden.

Directe investeringen

Credendo verzekert bij directe investeringen in China tegen het risico op oorlog, het risico op onteigening, willekeurige overheidsmaatregelen en het transferrisico i.v.m. de betaling van de dividenden of de repatriëring van kapitaal. Die risico's kunnen afzonderlijk worden verzekerd, maar ook in alle mogelijke combinaties. Alle aanvragen worden geval per geval behandeld op basis van een gedetailleerde analyse.

Het risico op politiek geweld omvat zowel het risico op een extern conflict als het risico op binnenlands politiek geweld. Het binnenlands politiek geweld omvat, op zijn beurt, het extreme geval van een burgeroorlog, maar ook de risico's op terrorisme, burgeroproer, sociaal-economische conflicten en raciale en etnische spanningen. China scoort op dit punt gemiddeld, met een inschatting van 3 op een schaal van 7.

Het risico op onteigening en willekeurige overheidsmaatregelen heeft niet enkel betrekking op de risico's op onteigening en het niet-nakomen van de contractuele verbintenissen door de overheid, maar ook op de risico's die verband houden met de (slechte) werking van het gerechtelijke apparaat en de potentiële negatieve gedragswijzigingen ten aanzien van buitenlandse investeerders. Hier krijgt China een score van 5 op een schaal van 7.

Het transferrisico is het risico dat voortvloeit uit een gebeurtenis of een beslissing van buitenlandse overheden die de transfer van het kredietbedrag betaald door de debiteur verhindert. Met een score van 2 op 7 rangschikt het land zich in de categorie van beperkte risico's.

Meer informatie is beschikbaar op www.credendo.com

2.4.2 ANDERE RISICO-INDICATOREN

Tal van instellingen maken inschattingen van de risico's van zakendoen in een land. We geven hier slechts een selectie van de bekendste:

- Volgens de "Global Competitiveness Index 4.0" van het World Economic Forum (WEF) bekleedt China de 28ste plaats op 140 landen. Daarmee scoort het beter dan de andere BRICS landen. In elk van de 12 subcategorieën zit China in de eerste helft en qua 'marktgrootte' doet zelfs geen enkel land beter. Ook de score op 'innovatie' (24ste plaats) is opvallend. Daarmee scoort China immers beter dan de gemiddelde hoge-inkomens landen. Het is een absolute leider geworden in bepaalde aspecten zoals artificiële intelligentie. Ook op ICT (26ste) en infrastructuur (29ste) scoort China hoog. Van de 12 subcategorieën kan China volgens het WEF nog het meeste progressie boeken in de arbeidsmarkt (69ste), en dan vooral in de belastingtarieven, en op het vlak van instituties.

- Volgens de indicator "Ease of Doing Business 2019" van de Wereldbank, die onderzoekt hoe eenvoudig handelsrelaties onderhouden kunnen worden, bezet China de 46ste plaats op 190 landen. Daarmee maakt het land een gigantische sprong van de 78ste plaats een jaar eerder. Het land was dan ook bij de tien grootste hervormers. Het had minstens zeven grote hervormingen uitgevoerd die onder meer het opstarten van een bedrijf, het registreren van eigendom, het beschermen van minderheidsinvesteerders, het betalen van belastingen of internationale handel faciliteren.

- Om een zaak te starten is China volgens de Wereldbank het 28ste eenvoudigste land, met slechts 4 vereiste procedures die 8,6 dagen in beslag nemen. Ook wat het laten naleven van contracten betreft, scoort China uitstekend met een 6de plaats. De grootste uitdagingen liggen op het vlak van bouwvergunningen (121ste plaats) en belastingen (114de plaats).

- Volgens de OESO bedraagt het landenrisico 2 op een schaal van 7, zijnde een beperkt risico. Het landenrisico van de OESO-premieclassificatie is samengesteld uit het transfer- en convertibiliteitsrisico (i.e. het risico dat een overheid kapitaal- of wisselkoerscontroles oplegt waardoor een entiteit de lokale valuta niet kan omzetten naar buitenlandse valuta en/of geen fondsen kan transfereren naar schuldeisers die buiten het land gevestigd zijn) en gevallen van overmacht (bv. oorlog, onteigening, revoluties, burgerlijke onlusten, overstromingen, aardbevingen).

3

SECTORALE ANALYSE

3.1 LIFE SCIENCES IN CHINA

China heeft de afgelopen decennia een immense vooruitgang geboekt op het vlak van gezondheidszorg. Zoals de meeste beleidspunten werden de grote lijnen van life sciences uitgezet in vijfjarenplannen. In het kader van het 12de vijfjarenplan breidde de Chinese overheid haar basisverzekering uit met een bijna universele dekking. In het jaar 2000 had minder dan een derde van de Chinese bevolking toegang tot ziekteverzekeringen, nu is dit opgetrokken tot bijna 100%. De Chinese overheid heeft tussen 2008 en 2014 ook 1,3 biljoen USD uitgegeven om het aandeel van de eigen uitgaven die Chinese burgers moeten betalen voor gezondheidszorg te verlagen. Dit lag op 40 procent in 2008 en werd in 2015 op 29,3% geschat.

Ook in het dertiende vijfjarenplan (hier te raadplegen) is een hoofdstuk gewijd aan een gezonder China. Dit plan gaat verder op de eerder ingeslagen weg, met een hervorming van de gezondheidszorg, het voorzien van een verzekering voor de hele bevolking, het vechten tegen ziektes, extra aandacht voor de gezondheid van pasgeborenen en moeders, het innoveren van de medische diensten, het ondersteunen van Chinese gezondheidszorg, een plan om iedereen aan het bewegen te krijgen en een werking rond voedsel- en medicijnveiligheid.

De realisaties onder de vijfjarenplannen nemen niet weg dat het land nog steeds voor immense uit-

	2015	2020	2025
Gezondheid			
Levensverwachting (jaren)	76,34	77,3	79
Kindersterfte (%)	8,1	7,5	5
Sterftecijfer onder de vijf jaar (%)	10,7	9,5	6
Moedersterfte (/ 100.000)	20,1	18	12
Kwalificatiepercentage van de nationale norm voor lichaamsbouwbepaling (%)	89,6	90,6	92,2
Gezondheidsomgeving			
Aantal superieure luchtkwaliteitsdagen in centrale steden (%)	76,7	>80	–
Percentage schoner oppervlaktewaterstandaard geval III (%)	66	>70	–
Gezondheidszorg en ziektekostenverzekering			
Voortijdige sterfte door ernstige chronische ziekten (%)	19,1	17,2	12,0
Artsen (assistenten) / 1.000 inwoners	2,2	2,5	3,0
Gezondheidsuitgaven persoonlijke / nationale gezondheidsuitgaven (%)	29,3	28	25
Gezonde levensstijl			
Gezondheidsvaardigheden van bewoners (%)	10	20	30
Regelmatig sportende inwoners (in miljard)	3,6	4,35	5,3
Gezondheidsindustrie			
Totale omvang van de gezondheidszorg (in biljoen yuan)	-	>8	16

BRON: HEALTHY CHINA 2030

dagingen staat. Met haar enorme bevolking heeft China het grootste aantal potentiële patiënten ter wereld, en naarmate de bevolking ouder wordt zal de vraag naar gezondheidszorg en onderzoek alleen maar toenemen. Bovendien veroudert de Chinese bevolking volgens de Verenigde Naties sneller dan enig ander land, wat leidt tot een toename van het aantal ernstige en chronische ziekten.

HEALTHY CHINA 2030 & MADE IN CHINA 2025

Daarom werd in oktober 2016 het "Healthy China 2030" plan gelanceerd. Het was de eerste keer in de geschiedenis van de Volksrepubliek dat er een strategisch langetermijnplan over gezondheid werd uitgerold. Healthy China bestaat uit 29 hoofdstukken, die op hun beurt ondergebracht kunnen worden in vijf grote pijlers. Deze focussen op gezondheid, gezond leven, gezondheidsdiensten en -verzekering, een gezonde leefomgeving en de omvang van de globale gezondheidsindustrie.

Bovendien komt China met haar Healthy China 2030 plan ook tegemoet aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Daarbij focust het land voornamelijk op doel 3: "Zorg voor een gezond leven en bevorder welzijn voor iedereen op alle leeftijden" en voor doel 6 "Zorg voor toegang tot water en sanitaire voorzieningen voor iedereen."

Om deze ambitieuze doelen te bereiken werden verschillende concrete objectieven gekoppeld aan Healthy China 2030. De gemiddelde levensverwachting zou tussen 2015 en 2030 bijvoorbeeld met bijna 3 jaar moeten stijgen, de kindersterfte drastisch dalen en de grootte van de gezondheidsindustrie zou tussen 2020 en 2030 alleen al moeten verdubbelen tot bijna 2.500 miljard USD.

Heel wat investeringen die nodig zijn om deze doelen te bereiken kunnen gekaderd worden binnen de "Made in China 2025" strategie. Zoals eerder in deze studie besproken is één van de tien pijlers van dit plan de biologische geneeskunde en de medische hulpmiddelen sector. Biotech zou tegen 2020 ongeveer 4% van het Chinese BBP moeten bedragen. Het codewoord voor beide sectoren is innovatie.

Voor de farmaceutische sector zijn er binnen Made in China 2025 verschillende kwantificeerbare doelstellingen naar voren geschoven. Een daarvan is om tegen 2025 een twintig- tot dertigtal nieuwe innovatieve geneesmiddelen te industrialiseren en om 5 tot 10 innovatieve geneesmiddelen goedgekeurd te krijgen door de Europese en Amerikaanse autoriteiten. Ook een generische variant creëren van meer dan 90% van de kritische geneesmiddelen waarvan het patent verlopen is, behoort tot de doelstellingen.

Wat medische hulpmiddelen betreft zijn de ambities ook niet min. Made in China 2025 streeft er expliciet naar dat de helft van de medische toestellen in de Chinese ziekenhuizen tegen 2020 een Chinese afkomst heeft. Tegen 2025 moet dit zelfs opgelopen zijn tot 70%. Op het vlak van componenten voor deze apparaten liggen de ambities op 60% tegen 2020 en 80% tegen 2025.

OPKOMST VAN DE CHINESE EXPERTISE

Afgelopen jaar spendeerde de Chinese overheid meer dan 100 miljard USD aan gezondheidszorg. Ook de investeringen in life sciences bedrijven stegen exponentieel. In 2013 bedroegen deze nog 0,8 miljard USD volgens de South China Morning Post. In 2018 zou dit al gestegen zijn tot 20,6 miljard USD.

Volgens ChinaBio werd in 2018 zelfs voor ongeveer 43 miljard USD aan risicokapitaal opgehaald door private equity fondsen actief in de Chinese life sciences sector en werd er ter waarde van 17 miljard USD geïnvesteerd in Chinese life sciences bedrijven. Dit was 36% meer dan het jaar tevoren. Op de Chinese beurs alleen al werd geld opgehaald bij IPO's ter waarde van 7 miljard USD, wat een stijging met 40% vertegenwoordigt.

Veel van deze investeringen gaan richting speciaal opgerichte life sciences onderzoeks- & ontwikkelingsparken. In oktober 2018 waren er volgens de South China Morning Post al 2.019 wetenschapsparken. Maar liefst 111 daarvan waren gelieerd aan life sciences, nog eens 108 aan andere wetenschappen. Deze bonanza aan life sciences parken is nog niet ten einde, want in het 13de vijfjarenplan was sprake van de oprichting van 10 tot 20 extra parken gefocust op deze sector.

Om deze parken, die voornamelijk rond Guangzhou gelegen zijn, te bemannen met wetenschappers van het hoogste niveau heeft de Chinese regering in 2008 het « Thousand Talents Plan » opgesteld. Daarmee moedigde de overheid Chinese wetenschappers die in het buitenland werkten aan om terug te keren naar hun vaderland. Op tien jaar tijd trok het plan 7.000 mensen aan, waarvan 1.400 specifiek overhaald werden door het life sciences committee for biotech. Ook buitenlandse onderzoekers kunnen toetreden tot het Chinese systeem zonder grote administratieve obstakels te moeten overwinnen.

Onder het beleid van de afgelopen vijfjarenplannen en Made in China 2025 heeft China sterke vooruitgang geboekt in een aantal vooruitstrevende niches. De OESO stipt aan dat het land in een race verwikkeld is met de Verenigde Staten rond "biointelligence". Het afgelopen jaar alleen al investeerde het 9 miljard USD in artificiële intelligentie en biotech om biologische en genomische gegevens te exploiteren. Zo heeft China een nationale genenbibliotheek opgericht en werkt het aan geneesmiddelen op basis van genetische manipulatie. Daarnaast staat China ook zeer ver in de digitalisering van geneeskunde.

KANSEN VOOR BUITENLANDSE BEDRIJVEN

Op langere termijn betekenen de Chinese ambities onvermijdelijk toegenomen concurrentie voor bedrijven uit andere landen, inclusief België. Ondertussen onderneemt China verschillende administratieve acties om de aantrekkingskracht van de interne markt op buitenlandse life sciences bedrijven te vergroten om tegemoet de komen aan de noden.

Een eerste element is een verbetering van de intellectuele eigendomsomgeving in China. Het Chinese Bureau voor Intellectuele Eigendom (SIPO) heeft extra middelen ontvangen om het groeiende aantal octrooiaanvragen aan te kunnen en heeft een versneld beoordelingsproces opge-

INVESTERINGEN IN CHINESE LIFE SCIENCES BEDRIJVEN, 2013 – 2018 (IN MILJARD USD)

BRON: SOUTH CHINA MORNING POST

2013	2014	2015	2016	2017	2018
0,8	1,7	1,8	7,8	12,7	20,6

zet. Geen overbodige luxe, want het aantal biotech patentaanvragen is de afgelopen jaren geëxplodeerd. In 2010 waren er minder dan 20.000 aanvragen, in 2017 waren dat er al 50.000.

Tot voor kort duurde de goedkeuring van buitenlandse innovatieve geneesmiddelen gemiddeld vijf tot zeven jaar in China. In 2017 werden een resem hervormingen bij de China Food and Drug Administration (CFDA) doorgevoerd, waardoor bepaalde geneesmiddelen sneller vergund konden worden. Daarbij werd onder meer gekeken naar innovatieve oplossingen voor zeldzame ziektes of ziektes waarvoor niet voldoende behandelingsmethodes voorhanden waren. Sommige buitenlandse bedrijven die al eerder goedkeuring hadden gekregen van de Europese of Amerikaanse autoriteiten konden hun product zo binnen de twaalf maanden op de Chinese markt brengen. Niet toevallig heeft China sinds 2017 een recordaantal innovatieve buitenlandse medicijnen goedgekeurd.

In 2018 werd nog een stap verder gegaan en vervelde de CFDA in de National Medical Products Administration (NMPA), dat een onderdeel werd van de State Administration for Market Regulation. Deze administratieve vereenvoudiging zal naar verwachting de efficiëntie en consistentie van de regulering van geneesmiddelen en medische hulpmiddelen in China verhogen. Bovendien verlaagt het de kans op corruptie, iets waar China steeds harder tegen optreed. Een voormalige topman van de CFDA werd in 2007 schuldig bevonden aan corruptie en werd later dat jaar ter dood veroordeeld.

Naast een eenvoudigere en eenduidigere structuur werkt China aan een betere harmonisatie met de internationale normen. Zo is de NMPA lid geworden van het ICH (International Council for Harmonisation of Technical Requirements for Pharmaceuticals for Human Use). China kondigde ook aan dat het mogelijk zou worden om gegevens van klinische onderzoeken die buiten China zijn uitgevoerd toe te laten als onderdeel van de regelgeving registraties. Dit versnelt de stap van het laboratorium naar de kliniek drastisch voor nieuwe behandelingen.

Zoals CAS, een onderdeel van de American Chemical Society, opmerkte in een analyse zorgt China door deze regelgevingsprocessen te stroomlijnen en nauwer af te stemmen op de geldende internationale procedures ervoor dat de toegang tot de Chinese markt niet alleen eenvoudiger wordt voor buitenlandse investeerders, maar ook dat het gemakkelijker wordt voor Chinese bedrijven om hun innovaties internationaal op de markt te brengen.

Bovendien worden innovatieve farmaceutische producten en medische hulpmiddelen niet alleen sneller erkend, eens ze op de markt komen worden ze ook steeds vaker terugbetaald. Van 2001 tot 2016 werd de nationale lijst met geneesmiddelen die deels of volledig terugbetaald werden door de overheid slechts drie keer beperkt bijgewerkt met innovatieve geneesmiddelen. Zowel in 2017 als in 2018 volgde een inhaalbeweging met een grondige bijwerking van de lijst, waarbij het land ook een nieuw prijsonderhandelingsmechanisme hanteerde.

3.2 CLEANTECH IN CHINA

INLEIDING

Economische groei en industrialisatie stond decennialang bovenaan het lijstje van de Chinese politiek. Deze focus ging meermaals ten koste van het milieu, wat resulteerde in een dalende levenskwaliteit door onder meer water- en luchtvervuiling. Om deze uitdagingen aan te pakken is China vandaag één van de voornaamste markten in de wereld voor cleantech.

Na het klimaatakkoord van Parijs in 2015 liet President Xi Jinping weten klaar te zijn om deze « planetaire uitdaging » aan te gaan. Met China ratificeerde de tweede grootste economie ter wereld het akkoord. Het land verbond zich ertoe om ten laatste tegen 2030 de piek van haar CO2-uitstoot te bereiken.

Volgens een rapport van het Institute for Energy Economics and Financial Analysis (IEEFA) is China vandaag met voorsprong de belangrijkste ontwikkelaar van hernieuwbare en schone technologie en cleantech versterkt door de beslissing van de Verenigde Staten om uit het klimaatakkoord van Parijs te stappen. Vandaag overtreffen de Chinese investeringen binnen cleantech die van de Verenigde Staten en Europa. Leiderschap op het vlak van klimaat en technologie laat het land eveneens toe te breken met haar imago van slechte klimaatleerling.

China mag pronken met het feit dat het land zowel de belangrijkste producent als gebruiker van groene technologieën is. Zo is China wereldwijd leider geworden op het vlak van elektrische voertuigen, de ontwikkeling van batterijen (dankzij nieuwe bevoorradingsbronnen voor het verkrijgen van grondstoffen zoals kobalt en lithium) en zonne-energie (het land staat in voor 60% voor de wereldwijde productie van fotovoltaïsche cellen).

De Chinese overheid heeft in haar dertiende vijfjarenplan een beleid geïntroduceerd dat er op gericht is om de inzet van nieuwe milieutechnologieën in diverse domeinen te versnellen: waterzuivering, bodemsanering, hergebruik van afval, luchtzuivering, enz. Deze politieke keuze zou er tegen 2020 voor moeten zorgen dat de Chinese cleantech markt goed is voor een waarde van 2.500 miljard USD. Er zouden zich dus tal van kansen moeten voordoen in een brede waaier van groene technologieën voor Belgische ondernemingen die toonaangevende oplossingen aanbieden in deze sector.

Volgens het *International Energy Agency* zal China ook op het vlak van hernieuwbare energie de dans blijven leiden. China is niet enkel in eigen land de voornaamste investeerder in hernieuwbare energie, maar ook in het buitenland. Vanuit internationaal oogpunt heeft het Belt & Road Initiative (BRI) als katalysator gediend voor de Chinese investeringen in hernieuwbare energiebronnen in het buitenland. Dit initiatief heeft China toegelaten om wereldwijd de belangrijkste exporteur van ecologische goederen en diensten te worden, voor de Verenigde Staten.

Gezien de steun van de Chinese overheid voor cleantech zou deze trend zich naar verwachting voort moeten blijven zetten en het 14e vijfjarenactieplan zou op de ingeslagen weg verdergaan om bij te dragen aan een oplossing voor de ecologische uitdaging die werd veroorzaakt door de snelle expansie van de Chinese economie. De National Development and Reform Commission (NDRC) heeft een ontwerp van milieubeleid opgesteld dat China zal toelaten om haar objectieven op het vlak van hernieuwbare energiebronnen naar boven bij te stellen (van 20% tot 35% in 2030).

MOGELIJKHEDEN VOOR BELGISCHE ONDERNEMINGEN

Voor de Chinese overheid helpt de cleantech sector om de dringende milieubehoeften van het land op te lossen. Dat is de reden waarom, dankzij de invoering van wetgeving en maatregelen die gunstig zijn voor investeringen, er zeer aantrekkelijke mogelijkheden zijn geschapen voor buitenlandse ondernemingen.

Volgens het 13de vijfjarenplan, « *is ecologie zowel een noodzakelijke voorwaarde om de duurzame ontwikkeling te garanderen als een belangrijk middel waarmee mensen kunnen werken om beter te leven. De Chinese ambitie is om een samenleving op te bouwen die respect heeft voor het milieu en de hulpbronnen en om een nieuw moderniseringsmodel te creëren waarin de mensheid zich kan ontwikkelen in harmonie met de natuur* ».

Twee belangrijke objectieven werden gedefinieerd in dit vijfjarenplan:

- *Behalen van significante resultaten in door innovatie gestuurde ontwikkeling.* Wetenschap en technologie zouden dus dieper moeten geworteld zijn in de economie.
- *Verbeteren van de milieukwaliteit en de ecosystemen.* Zowel de Chinese productiemethodes als de levenswijze zullen meer ecologisch worden en de koolstofemissie zal sterk verminderen.

De voornaamste punten van het vijfjarenplan zijn de volgende:

- Een energierevolutie tot stand brengen die gericht is op het verhogen van het energierendement en waarbij afgestapt wordt van fossiele brandstoffen (voornamelijk door de vermindering van de koolstofintensiteit van energieverbruik);
- Strijd tegen lucht-, water- en bodemvervuiling;
- Een circulaire economie bevorderen die gericht is op het hergebruik en de recyclage van hulpmiddelen.

Deze Chinese vastberadenheid om haar milieu snel te zuiveren kan enorme kansen creëren voor bedrijven actief in cleantech. China, dat sneller nieuwe schone technologieën toepast dan het ontwikkelt, zou beroep kunnen doen op Belgische technologische innovatie.

China zet zich in haar vijfjarenplan zoals eerder vermeld in om « een modern energiesysteem uit te bouwen » en om « de energierevolutie voort te zetten, door de manieren van energieproductie te veranderen, door de energievoorzieningsbronnen te diversifiëren en door het energierendement te verhogen ». Eco-constructie, waar bijzondere aandacht aan besteed wordt in het 13e vijfjarenplan en dat een van de vele pijlers is van de cleantech sector, is hierbij een cruciaal element.

ECO-CONSTRUCTIE

Het gebruik van geavanceerde technologieën en oplossingen voor ecologisch bouwen maakt integraal deel uit van de Chinese doelstellingen op het vlak van duurzame ontwikkeling en de bescherming van het milieu. Voor Belgische ondernemingen die over de vereiste expertise beschikken liggen er interessante kansen in de volledige logistieke keten, gaande van de planning- en ontwerpfase tot de bouw- en de exploitatiefase.

In het 13e vijfjarenplan heeft het Chinees ministerie van Huisvesting en Stedelijke en Plattelandsontwikkeling duidelijke doelen gesteld om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren en duurzaam bouwen verder te ontwikkelen:

- De energie-efficiëntie van nieuwe gebouwen in stedelijke zones moet met 20% verbeterd worden in vergelijking met 2015;
- Het aandeel van nieuwe gebouwen dat duurzaam wordt gebouwd in stedelijke zones zal verhoogd worden tot 50%;
- Op nationaal niveau zou de oppervlakte aan nieuwe duurzame gebouwen moeten toenemen tot 2 miljard vierkante meter;
- De renovatie van bestaande openbare gebouwen met het oog op energie-efficiëntie voor in totaal 100 miljoen vierkante meter moet voltooid worden;
- Er moet gestart worden met de renovatie van meer dan 500 miljoen vierkante meter bestaande residentiële gebouwen met als doel ze energie-efficiënter te maken.

Nog volgens het dertiende vijfjarenplan zou de stedelijke populatie in China 60% moeten bedragen tegen 2020 en zelfs 65% tegen 2025, zijnde meer dan 1 miljard personen. Het huisvesten van een dergelijk aantal nieuwe bewoners zal enorme stedelijke investeringen vereisen en dit in lijn met de stedelijke duurzaamheid. Volgens het ingenieursbureau Arcadis was de totale waarde van het Chinese vastgoed in 2015 64 miljard USD en dit zou tegen 2025 moeten verdubbelen tot 130 miljard USD.

In de bouwsector worden de bouwnormen uitgevaardigd door Green Building Evaluation and Labeling (GBEL) en Leadership in Energy and Environmental Design (LEED). Deze twee milieukeursystemen zorgen voor belangrijke veranderingen in de Chinese bouwsector en creëren veel kansen voor innoverende bedrijven die onder meer actief zijn in volgende activiteiten:

- Uitbating van stedelijke mijnen (waarbij waardevolle materialen gerecupereerd worden uit stedelijk afval);
- Omzetten van afval in bouwmaterialen;
- Gebruik van biomaterialen;
- Gebruik van energiebesparende technologieën.

Deze keursystemen hebben betrekking op alle types publieke gebouwen, waaronder residentiële gebouwen, kantoorgebouwen, winkelcentra, hotels, enz. De evaluatie is gebaseerd op de volgende zeven indicatoren:

1. Het behoud van land en de externe leefomgeving;
2. Het besparen en gebruik van energie;
3. Het besparen en gebruik van waterbronnen;
4. Het besparen en het gebruik van grondstoffen;
5. De kwaliteit van de binnenbouw;
6. Het beheer van bouwwerken;
7. Het operationeel beheer.

China heeft eveneens grote interesse voor de verspreiding en de ontwikkeling van Nearly Zero Energy Buildings (NZEB), waarvan het energierendement hoger ligt. Meer dan 10 provincies (waaronder Peking, Hebei, Shandong, Fujian, Qinghai, Hunan, Jiangsu, Liaoning, Binnen-Mongolië,

Heilongjiang en Sichuan) hebben een actieplan opgesteld om de realisatie ervan te versnellen. De lokale overheden kennen zelfs financiële stimuli toe aan NZEB-projecten. Zo biedt de stad Peking bijvoorbeeld een subsidie van 600 RMB tot 1.000 RMB per vierkante meter voor elk project van dit type. Dit preferentiële beleid verklaart de snelle expansie van de markt voor NZEB's. China wordt op die manier een testsite voor innoverende producten en Belgische leveranciers van duurzame goederen kunnen bijdragen aan het bouwen van gebouwen met hoge energieprestaties dankzij hun innovatieve technische oplossingen.

SMART CITIES, TEN DIENSTE VAN DE ECO-CONSTRUCTIE

Gezien de spectaculaire groei van haar stedelijke bevolking wordt China geconfronteerd met een veelheid aan uitdagingen. Een duurzame oplossing die aan terrein wint in China is de toepassing van technologieën die verband houden met intelligente steden (« smart cities »), zijnde de integratie van verbonden objecten en van bijhorende telecommunicatienetwerken en informatieverwerkingsplatforms. Slimme steden maken gebruik van het internet de stedelijke infrastructuur duurzamer te benutten.

China bezet de eerste plaats in de APAC-regio (Azië-Stille Oceaan) voor wat het aantal initiatieven verbonden aan Smart Cities betreft en vertoont ook de sterkste groeiperspectieven. Het gebruik van big data, de hoeksteen van « smart cities », maakt eveneens integraal deel uit van de nationale strategie voor energietransitie gedefinieerd in het 13de vijfjarenplan. De Chinese overheid wil « moderne informatietechnologieën en big data volledig benutten om een aantal intelligente steden met een innovatieve stijl te ontwikkelen, waarbij de nadruk wordt gelegd op de ontwikkeling van intelligente infrastructuur, praktische openbare diensten en een verbeterd sociaal bestuur ».

De impact van het Chinese beleid zou dus het begin van een gouden eeuw voor de slimme steden in China moeten inluiden. Volgens het stedelijke innovatiecentrum MaRS beschikken meer dan 100 Chinese steden over een budget gaande van 21 tot 200 miljoen USD om toe te wijzen aan toepassingen om hun stad intelligenter te maken.

3.3 LUCHT- EN RUIMTEVAART IN CHINA

1. LUCHTVAART

NOOD AAN NIEUWE INFRASTRUCTUUR

De lucht- en ruimtevaartindustrie in China is de op een na grootste ter wereld. Bijgevolg kan deze sector, die in volle ontwikkeling is, de komende jaren heel wat kansen bieden voor Belgische bedrijven. Tegen 2020 zou de sector een omzet van 150 miljard USD draaien.

Volgens de Civil Aviation Administration of China (CAAC) was er in 2018 een toename van het passagiersvervoer met 11%, terwijl er 5,7% meer vracht was in de Chinese luchthavens. Deze 610 miljoen reizen zouden er tegen 2020 al 720 miljoen zijn. En volgens de laatste schattingen van de International Air Transport Association (IATA) zou het aantal passagiers zelfs kunnen oplopen tot 1,6 miljard in 2037.

Ondertussen is China zijn luchtvaart steeds meer aan het openstellen voor investeerders. Een eerste lijst van projecten in de burgerluchtvaart, waarvan de gecombineerde investeringswaarde wordt geschat op 14 miljard EUR, werd in augustus 2018 geopend. Deze projecten omvatten verschillende geavanceerde sectoren, zoals de levering van drones en datacommunicatie via de lucht, maar evengoed traditionele niches zoals luchthavenbouw, vrachtlogistiek en vliegtuigonderhoud.

Zolang de luchtvaartsector blijft groeien is de bouw van nieuwe luchthavens een grote prioriteit van de Chinese overheid. Er zijn momenteel ongeveer 235 luchthavens in China, maar heel wat daarvan zijn niet in staat om de verwachte toename van het aantal passagiers en vluchten op te vangen. De Chinese overheid schat dat ongeveer 451 luchthavens nodig zullen zijn tegen 2035. Volgens de CAAC brengt dat het aantal te bouwen nieuwe luchthavens op 216.

China zal ook enkele regionale hubs ontwikkelen. De belangrijkste nieuwe luchthavens worden gebouwd in stedelijke gebieden, zoals onder meer langs de Yangtze Rivier Delta, Beijing-Tianjin-Hebei, Chongqing en Chengdu. Met de opening in september 2019 van de nieuwe Beijing Daxing International Airport, de grootste luchthaven ter wereld, wordt al tot op zekere hoogte tegemoet gekomen aan de toegenomen vraag. Aan dit project hing een prijskaartje van meer dan 12 miljard USD. In 2025 worden er ongeveer 72 miljoen passagiers verwacht.

NOOD AAN NIEUWE VLIEGTUIGEN

De Chinese luchtvaartindustrie is in volle ontwikkeling. De 60 Chinese luchtvaartmaatschappijen exploiteren een vloot van meer dan 3.500 vliegtuigen - exclusief vracht- en zakenvliegtuigen - vanuit 224 luchthavens. Het aantal vliegtuigen en platforms zullen op de korte en middellange termijn aanzienlijk blijven toenemen.

China heeft de komende 20 jaar naar verwachting 7.400 nieuwe passagiers- en vrachtvliegtuigen nodig. Dit vertegenwoordigt ongeveer 19% van de wereldwijde vraag.

Ondanks de opkomst van enkele kleine particuliere bedrijven blijft China nog steeds een vrij gesloten markt voor buitenlandse luchtvaartmaatschappijen. Het is moeilijk om vergunningen te verkrijgen van de CAAC (Civil Aviation Administration of China) om in het Chinese territorium te opereren.

De burgerluchtvaartmarkt wordt momenteel gedomineerd door 5 bedrijven die 89,5% van de vloot vertegenwoordigen:

- Air China
- China Southern
- China Eastern
- HNA Group
- Sichuan Airlines Group

Zowel Airbus als Boeing concurreren momenteel om de Chinese markt.

Airbus wist in maart 2019 een enorme bestelling van ongeveer 300 vliegtuigen af te sluiten bij de China Aviation Supplies Holding Company (CAS), een organisatie die namens de Chinese luchtvaartmaatschappijen nieuwe toestellen aankoopt. Daarmee heeft Airbus een stevige sprong geboekt in China. Het bedrijf koppelt deze stijgende verkoop in China bovendien aan een industrieel partnerschap. Het zette daarvoor een assemblagelijn en een afwerkingscentrum op in Tianjin.

Eind januari 2019 omvatte de Airbus-vloot bij Chinese luchtvaartmaatschappijen ongeveer 1.730 vliegtuigen, waaronder 1.455 middellangeafstandsvliegtuigen van de A320-familie en 17 langeafstandsvliegtuigen van het type A350 XWB, de nieuwste toevoeging aan het Airbus-assortiment.

De verbeterde positie voor Airbus is slecht nieuws voor Boeing, dat de Chinese markt lang domineerde. Boeing lijdt niet alleen onder het Chinees-Amerikaanse handelsconflict maar ondervindt ook de impact van de crisis die werd veroorzaakt door de crashes van twee van zijn 737 Max toestellen (Lion Air in oktober 2018 en Ethiopian Airlines in maart 2019). Als gevolg daarvan zag Boeing zijn leveringen aan China instorten. Een zware klap, aangezien het land 1/5de van alle 737 Max toestellen zou kopen. Ook Boeing heeft ondertussen een voltooiing- en bezorgcentrum in Zhoushan.

Om het duopolie van Airbus en Boeing te breken classificeerde China de lucht- en ruimtevaartsector als strategische industrie. Om de Chinese ambities in de luchtvaartindustrie te versterken en van het land een geloofwaardige speler te maken op de internationale markt rekent het op het conglomeraat Aviation Industry Corporation of China (AVIC), dat voorziet in een resem defensieproducten waaronder jagers, drones, militaire helikopters en transportvliegtuigen. Een andere belangrijke rol is weggelegd voor het in Shanghai gelegen staatsbedrijf Commercial Aircraft Corporation of China (Comac).

Momenteel zijn verschillende grote programma's aan het lopen voor de bouw van vliegtuigen voor korte afstandsvluchten (Comac ARJ21), middellange afstandsvluchten (Comac C919) en langeafstandsvluchten (Comac CR929). De verkoopvolumes van Comac blijven echter bescheiden in vergelijking met de gedane investeringen en inspanningen. Internationale waarnemers betwijfelen dat «Made in China» -vliegtuigen in 2025 10% van de binnenlandse markt kunnen dekken. Momenteel lijken motorisering en elektronica de zwakke punten te zijn. Van de Comac C919 zouden de eerste exemplaren ten vroegste tegen 2021 verschijnen en slechts 50% van de componenten zou lokaal geproduceerd zijn.

Naast de productie van vliegtuigen voor personenvervoer heeft China nog andere ijzers in het vuur, zo stipt IATA aan. Het heeft programma's in zakelijke luchtvaart, helikopters, vliegtuigmotoren, MRO (onderhoud en reparatie), maar ook de bouw en het onderhoud van luchthavens.

2. RUIMTEVAART

ENORME AMBITIES

De ambities van China in de ruimte zijn enorm en het is duidelijk dat China vandaag een benijdenswaardige positie inneemt op het wereldtoneel inzake ruimtevaart, zowel civiel als militair. Drie prioritaire sectoren vallen op: draagraketten, applicatiesatellieten en de ontwikkeling van internet vanuit de ruimte.

De Chinese ruimtevaartsector heeft sinds 2018 aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van onderzoek, technologie en toepassing van ruimtetechnologie. In 2018 maakte China 38 lanceringsmissies, waaronder 37 met zware lanceerders van de «Lange Mars» -serie om 104 satellieten in een baan om de aarde te plaatsen. Op 3 januari 2019 landde de Chang'e-4-sonde op de achterkant van de maan, een historische primeur. Tijdens zijn landingsmissie nam deze sonde bovendien vier ladingen van buitenlandse klanten mee. In 2019 zal China nog meer satellieten in een baan om de aarde brengen, waaronder de Gaofen-7, nieuwe modellen van de Beidou-serie, de 04A China-Pakistan en de Tianqin-1.

Wat de ruimtevaartinfrastructuur betreft, zijn de Huiyan Space Telescope en de Shijian-13 (de eerste hogesnelheidstelecommunicatiesatelliet van China) in 2018 in een baan om de aarde gebracht. Dit faciliteert een nieuwe fase waarin China niet alleen met meer detail de ruimte kan bestuderen, maar ook steeds meer toepassingen zal vinden om tegemoet te komen aan de toenemende eisen van de lucht- en ruimtevaart, de maritieme sector, spoorwegcommunicatie, maar ook rond weersvoorspelling en bij de preventie en bestrijding van natuurrampen.

China moedigt buitenlandse investeringen in de ruimtevaart aan, zeker binnen niches zoals nieuwe materialen voor ruimtevaartprojecten, het ontwerp en de productie van commerciële satellieten of de productie van apparatuur voor satellietcommunicatiesystemen.

SLEUTELSPELERS

China National Space Administration (CNSA)

De CNSA is de Chinese overheidsorganisatie die verantwoordelijk is voor het beheer van ruimteactiviteiten voor civiel gebruik en internationale ruimtesamenwerking met andere landen.

Na ongeveer 20 jaar op punt stellen, heeft de CNSA de afgelopen jaren verschillende successen geboekt. Zo ontwikkelde het land de "Lange mars"-raket en stuurde het de kleine gemotoriseerde robot «Jade Bunny» naar de maan. Bovendien werkt het aan een ruimtestation, waarvan de bouw klaar moet zijn tegen 2022. Het is ook de ambitie om in 2022 een sonde in een baan om Mars te brengen en een robot op de grond van de rode planeet te doen landen.

http://www.cnsa.gov.cn/english/index.html

National Space Science Center (NSCC)

Het National Space Science Center van de Chinese Academie van Wetenschappen is verantwoordelijk voor de planning, ontwikkeling, lancering en exploitatie van satellietmissies. Het is ook een leider in ruimtewetenschappelijk onderzoek, met name op het gebied van fysica, het milieu, microgolf-teledetectie en ruimtetechnologie.

http://english.nssc.cas.cn/

CASC - China Aerospace Science and Technology Corporation

De China Aerospace Science & Technology Corporation (CASC) is een staatsbedrijf dat activiteiten voor ruimtevaartontwikkeling in China beheert. Het brengt de meeste onderzoeks-, ontwerp- en productiecentra van het land werkzaam rond ruimtevaart samen. De CASC werkt onder auspiciën van SASTIND (State Administration of Science, Technology and Industry for National Defence).

Bij dit conglomeraat werken momenteel meer dan 150.000 mensen. Het bedrijf, met hoofdkantoor in Peking, heeft acht academies en een groep beursgenoteerde bedrijven. In 2018 stond het op de 343ste plaats in de «Fortune Global 500» -ranglijst. Daarmee is CASC het vierde grootste lucht- en ruimtevaartbedrijf ter wereld is, na Boeing, Airbus en Lockheed Martin.

De CASC heeft sinds 1970 meer dan 300 lanceringen gedaan en bracht zo meer dan 500 ruimtevaartuigen in de ruimte. De raketfamilie «Lange Mars», ontwikkeld door de CASC, vertegenwoordigt bijna alle lanceringsmissies van China.

http://english.spacechina.com/n16421/index.html

China Aerospace Science and Industry Corporation (CASIC)

CASIC bouwt voort op zijn militaire activiteiten en is een groep ondernemingen beheerd door de Chinese staat. Een deel van de activiteiten is gerelateerd aan de productie van lanceerinrichtingen en satellietcomponenten. CASIC is de grootste Chinese raketfabrikant.

CASIC is actief in vier sectoren: ruimtevaart gericht op defensie (raketten, ruimtetechnologieproducten,...), commerciële ruimtevaart (raketten,...), de industriële internetsector («Industrial Intelligent Cloud System»,...) en industrie 4.0.

http://www.casic.com/

4

RECENTE
SUCCESVERHALEN

DIRTY MONITOR

Het Belgische bedrijf Dirty Monitor is een enthousiaste creatieve studio die pioniert op het gebied van ontwerp en productie van content voor videomapping en audiovisuele producties. Dirty Monitor is een van 's werelds toonaangevende digitale kunststudio's en maakt gebruik van nieuwe technologieën om artistieke uitvoeringen te realiseren op internationale culturele en zakelijke evenementen.

Sinds de oprichting in Charleroi in het begin van de jaren 2000 is het bedrijf erin geslaagd zich te vestigen als een referentie in de wereld van 3D-videomapping, VJing en digitale kunst. In de loop der jaren heeft het bedrijf een internationale reputatie opgebouwd door de succesvolle samenwerking met gerenommeerde directeurs en regisseurs, bureaus, merken en andere grote namen in de evenementenindustrie. Live-optredens, installaties, productlanceringen, inhuldigingen, feesten, meeslepende en interactieve tentoonstellingen ...

Dirty Monitor produceerde de visuele animaties en muziek van de Nieuwjaarsceremonies 2015 en 2016 in Dubai op de Burj Khalifa-toren, de hoogste toren ter wereld. Het bedrijf organiseerde ook de openingsceremonie van de Astana World Expo 2017 in Kazachstan, in aanwezigheid van de Russische president Vladimir Poetin en de Chinese president Xi Jinping. Voor musea produceert Dirty Monitor interactieve installaties, onder meer voor de "Smurf Experience", een tentoonstelling die over de hele wereld zal touren ter ere van 60 jaar Smurfen. Daarnaast voert Dirty Monitor ook meeslepende ervaringen uit, zoals de Monet-tentoonstelling in Turijn en de Alice in Wonderland-tentoonstelling in Seoel.

Het team bestaat uit een dertigtal professionals en multidisciplinaire kunstenaars, allemaal uit verschillende vakgebieden variërend van architectuur tot grafisch ontwerp, van kunstgeschiedenis tot elektromechanica. Het bedrijf blijft groeien en heeft een sterke omzetgroei, waarvan 65% internationaal wordt gegenereerd. Dirty Monitor is voornamelijk actief in Europa, het Midden-Oosten, Azië en Noord-Amerika.

Ondertussen is Dirty Monitor ook zeer actief in China, waar het zijn eerste projecten in 2012 realiseerde met de inhuldiging van de boetiek Patek Philippe in Shanghai. Hierna werd het bedrijf geselecteerd door CCTV, het Chinese nationale televisienetwerk, voor de realisatie van de openingsceremonie van het Beijing International Film Festival in 2013 om een videokaart te projecteren op de beroemde Tempel van de Hemel, in het hartje van de Chinese hoofdstad. Dirty Monitor nam ook deel aan grootschalige shows geproduceerd in Harbin en Ningbo. Onlangs heeft het bedrijf een showmapping ontworpen op het Festival of Lights Macau, aan de gevel van de iconische St. Paul-kerk. Hun tentoonstelling Van Gogh - The Immersive Experience wordt momenteel getoond in het Nationaal Museum van China, een van 's werelds grootste musea, op het Tian'anmen-plein.

Het bedrijf zet zijn ontwikkeling in China voort, met potentiële projecten in de S.A.R. Hong Kong, Shenzhen, Xi'an, Hainan, Shanghai en Chengdu.

ORFIT INDUSTRIES

Orfit Industries is een familiale middelgrote onderneming die sinds 1991 actief is in de markt van medische hulpmiddelen die ingezet worden bij de behandeling van kanker en bij de fysieke revalidatie van patiënten met een letsel aan de ledematen.

Orfit ontwikkelt en produceert hoogwaardige polymeren die als thermoplastisch materiaal gebruikt worden voor de individuele immobilisatie van patiënten die, voor de bestrijding van kanker, een behandeling met radiotherapie ondergaan. Daarnaast worden de thermoplasten gebruikt als spalkmateriaal bij pathologie van de hand.

Het Orfit Team heeft 90 medewerkers in België en 15 in het buitenland, met vestigingen in de VS en in de S.A.R. Hong Kong. Een omzetcijfer van 25 miljoen € wordt voor 98% in exportmarkten gerealiseerd met verkopen in 103 landen.

Als "born global" zorgt Orfit ervoor dat haar medische producten, via distributeurs, private label klanten en rechtstreekse verkoop, beschikbaar zijn voor zoveel mogelijk patiënten waar ook ter wereld. Opleiding van medische professionals ter plaatse, in combinatie met een "patient-centered" individuele benadering, zorgt voor een optimaal klinisch resultaat bij het inzetten van innovatieve polymeermaterialen.

Activiteiten in Azië zorgen voor 15% van de totale omzet van Orfit.

China is, met een derde plaats in de wereld, een cruciale groeimarkt voor medische hulpmiddelen. De Chinese regering hervormt haar gezondheidspolitiek in het kader van het "Healthy China 2030 Plan" en definieert de ontwikkeling van de medische industrie als een hoofdtaak.

Kanker is in China de tweede doodsoorzaak en de strijd tegen deze ziekte wordt opgevoerd door de uitbreiding van radiotherapiecentra, om zo te kunnen voldoen aan de internationale standaarden. Patiënt positionering- en immobilisatiesystemen van Orfit zorgen voor een verhoging van de precisie van de behandeling en van het comfort van de kankerpatiënt bij bestraling.

Om de toegang tot Orfit producten voor een maximumaantal patiënten in China te verzekeren, wordt in Ningbo, ten zuiden van Shanghai, een joint venture opgestart met Kangda Intercontinental Medical Equipment. Op deze site in het Meishan International Health Industry Park, zal de assemblage en verpakking van Orfit producten plaats vinden. In dit project levert Orfit Industries, vanuit de fabriek in Wijnegem, halffabricaten die volgens strikte internationale normen in Ningbo verwerkt worden tot een afgewerkt medisch hulpmiddel in de vorm van thermoplastische immobilisatie maskers. Van daar worden de producten over heel China verdeeld naar radiotherapie centra.

MAISON PIERRE MARCOLINI

Pierre Marcolini, oprichter van het gelijknamige Maison, ontwikkelt reeds meer dan twintig jaar een ambachtelijke chocolade volgens het bean-to-bar-concept. Elk jaar reist hij de wereld af op zoek naar de meest zeldzame cacaobonen om ze daarna vakkundig te verwerken tot unieke grand cru-chocolades.

Pierre Marcolini is één van de weinige chocolatiers die zelf het volledige productieproces van zijn creaties beheerst, gaande van de bevoorrading, sortering en verfijning van de cacaobonen, over de bereiding van de ganaches en tempering tot de uiteindelijke samenstelling en afwerking...

Om de bevoorradingskanalen in stand te houden en om de producenten in staat te stellen een goed leven te leiden, biedt hij aan de boeren een prijs die steeds hoger ligt dan de beurskoers. Bovendien heeft het Maison in 2019 een eco-ethisch charter ondertekend met de telers waarin de drie volgende punten zijn vastgelegd:

- Het Maison en de telers sluiten kinderarbeid uit zoals gedefinieerd door Unicef en de ILO.
- De telers waarmee het Maison samenwerkt gebruiken geen glyfosaat op hun plantages.
- Het Maison Pierre Marcolini selecteert geen bonen die afkomstig zijn hyperproductieve cacaobomen zoals de CCN-51 omdat deze geen smaak hebben en om op lange termijn een ecologische ramp te vermijden.

Pierre Marcolini richtte het bedrijf in 1995 op en is tegenwoordig aanwezig in 9 landen via 45 winkels. 250 experts zijn toegewijd aan de verkoop van chocolaatjes en 60 ambachtslieden oefenen hun knowhow uit in de werkplaats.

In oktober 2016 heeft het Maison Pierre Marcolini zich in China gevestigd met een eerste flagshipstore in Shanghai. Het was een eerste belangrijke stap om het potentieel van de Chinese markt beter te begrijpen, aangezien het segment van luxechocolaatjes en lekker eten er in het algemeen nog zeer nieuw is. Sindsdien heeft het Maison nieuwe winkels geopend en telt het er ondertussen 5 tussen Shanghai, Nanjing, Hangzhou. Naast de offline retail, heeft het merk zich ook online ontwikkeld via een Mini-Programma op het WeChat-platform om zo de collectie chocolaatjes, macarons en delicatessen overal in China aan te kunnen bieden. Tot slot kent Pierre Marcolini China onder haar trouwe klanten een bedrijfssegment, in het bijzonder vertegenwoordigd door andere luxehuizen aan wie het merk cadeaus op maat aanbiedt voor hun VIP's.

De onderneming heeft in China een dertigtal werknemers in dienst.

Het Maison Pierre Marcolini gaat haar expansie versnellen door de opening van nieuwe winkels in Tier 1-steden in China, met name in Peking, Chengdu, Shenzhen, Guangzhou. Het zal ook doorgaan met het aanbieden van collecties voor de Chinese markt en dit ter gelegenheid van grote lokale festiviteiten: Chinese New Year, Mid Autumn Festival, Chinese Valentine's Day.

Het merk dat door de Chinezen de bijnaam "de Hermès van de chocolade" heeft gekregen, wil net als in de rest van de wereld ambassadeur van natuurlijke en toegewijde chocolade worden, « bean to bar » in een markt die steeds gevoeliger is voor maatschappelijke en milieu gerelateerde problemen.

5
BRONNEN

ONZE PARTNERS

- **FOD Buitenlandse Zaken**
  www.diplomatie.be
- **Flanders Investment and Trade**
  www.flandersinvestmentandtrade.be
- **hub.brussels**
  www.hub.brussels
- **Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements étrangers**
  www.awex.be

CHINESE OVERHEIDSBRONNEN

- **China International Development Cooperation Agency**
  www.en.cidca.gov.cn
- **Civil Aviation Administration of China**
  www.caac.gov.cn
- **Fdi.gov.cn**
  www.fdi.gov.cn
- **National Bureau of Statistics of China**
  www.stats.gov.cn
- **National Development and Reform Commission**
  www.en.ndrc.gov.cn
- **Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China**
  www.fmprc.gov.cn
- **The People's Bank of China**
  www.pbc.gov.cn
- **State Administration of Foreign Exchange**
  www.safe.gov.cn
- **The State Council of the People's Republic of China**
  english.www.gov.cn
- **Ministry of Commerce of the People's Republic of China**
  english.mofcom.gov.cn

ANDERE BRONNEN

- **ABN Amro - Visie op China 2019 – Stimulus compenseert risico's handelsconflict**
  www.insights.abnamro.nl/2018/12/visie-op-china-2019-stimulus-compenseert-risicos-handelsconflict
- **AMCHAM Shanghai - Innovation in China, "Made in China 2025" and Implications for Healthcare MNCs**
  www.amcham-shanghai.org/sites/default/files/2018-08/GPS_Healthcare_Quarterly_Jul2018.pdf
- **Arcadis - Global Built Asset Performance Index & Global Built Asset Wealth Index**
  www.arcadis.com/en/global/our-perspectives/global-built-asset-performance-index-2016
- **Aviation Industry Corporation of China,**
  www.enm.avic.com
- **The Balance - Dollar to Yuan Conversion and History**
  www.thebalance.com/dollar-to-yuan-conversion-and-history-3306089
- **CAS - 3 reasons biotech is booming in China**
  www.cas.org/blog/3-reasons-biotech-booming-china-how-can-you-capitalize-growth
- **China Aerospace Blog - A Portrait of the Chinese Airline Industry in 2019**
  www.china-aerospace.blog/2019/02/11/the-chinese-airline-industry-in-2019-part-1-a-historical-perspective
  www.china-aerospace.blog/2019/03/26/the-chinese-airline-industry-in-2019-part-2-airline-ecosystem-mapping
- **China's 40 Years of Reform and Development: 1978–2018 – Chapter 28 China's foreign trade: Reform, performance and contribution to economic growth**
  www.press-files.anu.edu.au/downloads/press/n4267/html/ch28.xhtml?referer=&page=40
- **China Briefing - The US-China Trade War: A Timeline**
  www.china-briefing.com/news/the-us-china-trade-war-a-timeline
- **China Briefing - Why Should We Care About China's GDP Growth?**
  www.china-briefing.com/news/china-gdp-growth-making-sense-data-available
- **China National Renewable Energy Centre (CNREC)**
  www.cnrec.org.cn/english

- **China.org.cn - L'aérospatiale de Chine s'ouvre aux investisseurs étrangers**
  www.french.china.org.cn/china/txt/2019-02/21/content_74489385.htm
- **China.org.cn - La Chine ouvre davantage son aviation aux investissements privés**
  www.french.china.org.cn/business/txt/2018-09/11/content_63376316.htm
- **China-US Focus - The Future of China's Aerospace Industry**
  www.chinausfocus.com/finance-economy/the-future-of-chinas-aerospace-industry
- **Cleantechnica - China Proposes 75% Increase To 2030 Renewable Energy Target**
  www.cleantechnica.com/2018/09/27/china-proposes-75-increase-to-2030-renewable-energy-target
- **Clifford Chance - China's New Foreign Investment Law – What Does This Mean for Foreign Investors in China**
  www.cliffordchance.com/briefings/2019/03/china_s_new_foreigninvestmentlawwhatdoe.html
- **CNN - China's economic growth slumps to lowest in 27 years as the trade war hits**
  www.edition.cnn.com/2019/07/15/economy/china-gdp-growth/index.html
- **Credendo – China**
  www.credendo.com/country-risk/china
- **Deloitte - Launching innovative biopharma in China**
  www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/life-sciences/innovative-biopharma-china-introduction.html
- **Deloitte, Clean Energy Industry Report**
  www.deloitte.com
- **Economist Intelligence Unit**
  www.eiu.com
- **Ernst & Young – Barometer van de Belgische Attractiviteit 2019**
  www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-attractiveness-survey-belgium-2019-ger/$FILE/ey-attractiveness-survey-belgium-2019-ger.pdf
- **Euractiv - China seen as 'absolute winner' of clean energy transition**
  www.euractiv.com/section/energy/news/china-seen-as-absolute-winner-of-clean-energy-transition/
- **Federal Reserve - The Growth of Chinese Exports: An Examination of the Detailed Trade Data**
  www.federalreserve.gov/pubs/ifdp/2011/1033/ifdp1033.pdf
- **Financial Times - China looks to its consumers to help economy weather trade war**
  www.ft.com/content/34746fc2-a792-11e9-b6ee-3cdf3174eb89
- **Financial Times - China targets stimulus to navigate slowest growth in 30 years**
  www.ft.com/content/24c09576-60b4-11e9-b285-3acd5d43599e
- **Global Commission on the Geopolitics of Energy Transformation**
  www.geopoliticsofrenewables.org
- **Gryphon Scientific & Rhodium Group - China's Biotechnology Development**
  www.uscc.gov/sites/default/files/Research/US-China%20Biotech%20Report.pdf
- **ICBC - RMB Loan Prime Rate**
  www.icbc.com.cn/ICBC/EN/FinancialInformation/RMBDepositLoanRate/RMBLoanPrimeRate
- **Institute for Energy Economics and Financial Analysis (IEEFA)**
  www.ieefa.org
- **International Monetary Fund - China's Economic Outlook in Six Charts**
  www.imf.org/en/News/Articles/2018/07/25/na072618-chinas-economic-outlook-in-six-charts
- **International Monetary Fund - China's Evolving Exchange Rate Regime**
  www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/03/07/Chinas-Evolving-Exchange-Rate-Regime-46649
- **International Monetary Fund - China's Monetary Policy Communication: Frameworks, Impact, and Recommendation**
  www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/11/17/Chinas-Monetary-Policy-Communication-Frameworks-Impact-and-Recommendations-46375
- **International Monetary Fund - Datasets**
  www.imf.org/external/datamapper/datasets
- **International Monetary Fund - People's Republic of China: 2018 Article IV Consultation**
  www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/07/25/Peoples-Republic-of-China-2018-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-Staff-46121

- **International Monetary Fund - People's Republic of China : 2019 Article IV Consultation**
  www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2019/08/08/Peoples-Republic-of-China-2019-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-Staff-48576
- **International Trade Center – Trade Map**
  www.trademap.org/tradestat
- **MaRS Market Insights, Entering China's Emerging Cleantech Markets**
  www.marsdd.com/wp-content/uploads/2017/06/Entering-China%E2%80%99s-Emerging-Cleantech-Markets_An-opportunity-for-Ontario-startups_June2017.pdf
- **MedCity - China life science investment reaches record high in 2018**
  www.medcitynews.com/2019/01/china-life-science-investment-reaches-record-high-in-2018
- **National Center for Biotechnology Information - Realigning the incentive system for China's primary healthcare providers**
  www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6598721
- **The New York Times - China's Economic Growth Hits 27-Year Low as Trade War Stings**
  www.nytimes.com/2019/07/14/business/china-economy-growth-gdp-trade-war.html
- **OECD - China's Progress Towards Green Growth**
  www.oecd-ilibrary.org/docserver/76401a8c-en.pdf?expires=1554215003&id=id&accname=guest&checksum=ED9748493ABF897228F5D73AB3755634
- **Opportunités Technos - Aviation : quand la Chine éclipsera l'Occident**
  www.opportunites-technos.com/aviation-quand-la-chine-eclipsera-loccident
- **PwC China - Chinese Cleantech Market Opportunities**
  www.pwccn.com
- **Reuters - PBOC chief says current interest rate level is appropriate: Caixin**
  www.reuters.com/article/us-china-economy-rates/pboc-chief-says-current-interest-rate-level-is-appropriate-caixin-idUSKCN1UI0YK
- **Seller Nexus - Why is it Cheaper to Manufacture in China**
  www.sellernexus.com/manufacturing-cost-china
- **Sourcify - The Top 10 Products Manufactured In China in 2018**
  www.sourcify.com/the-top-10-products-manufactured-in-china-in-2018
- **South China Morning Post - Betting big on biotech**
  www.multimedia.scmp.com/news/china/article/2167415/china-2025-biotech/index.html
- **Tim Forslund - Cleantech Investments in China, The International Institute for Industrial Environmental Economics**
  www.pdfs.semanticscholar.org/a5c9/04e6aa283478eb5278be315f8416176c4ccd.pdf
- **UNCTAD**
  www.unctad.org/en/Pages/Home.aspx
- **U.S.-China Economic and Security Review Commission - The 13th Five-Year Plan**
  www.uscc.gov/sites/default/files/Research/The%2013th%20Five-Year%20Plan_Final_2.14.17_Updated%20%28002%29.pdf
- **World Economic Forum**
  www.wef.com
- **Worldbank – China Trade Indicators**
  www.wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2017
- **World Green Building Council - World Green Building Trends 2018**
  www.worldgbc.org/sites/default/files/World%20Green%20Building%20Trends%202018%20SMR%20FINAL%2010-11.pdf
- **World Health Organization – Healthy China 2030 (from vision to action)**
  www.who.int/healthpromotion/conferences/9gchp/healthy-china/en/
- **World Trade Organization – China — Certain Measures on the Transfer of Technology**
  www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/DS549_e.htm
- **World Trade Organization – Tariff profiles – China**
  www.wto.org/english/res_e/statis_e/daily_update_e/tariff_profiles/CN_e.pdf
- **World Trade Organization – Trade profiles - China**
  www.stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=CN
- **XE**
  www.xe.com

AGENTSCHAP VOOR BUITENLANDSE HANDEL
Montoyerstraat 3
1000 Brussel
Tel.: +32 2 206 35 11
www.abh-ace.be

FOD BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING
Karmelietenstraat 15
1000 Brussel
Tel.: +32 2 501 81 11
diplomatie.belgium.be

FLANDERS INVESTMENT & TRADE
Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
Tel.: +32 2 504 87 11
www.flandersinvestmentandtrade.com

HUB.BRUSSELS
Charleroise Steenweg 112
1060 Brussel
Tel.: +32 2 800 40 00
invest-export.brussels

AGENCE WALLONNE À L'EXPORTATION ET AUX INVESTISSEMENTS ÉTRANGERS
Saincteletteplein 2
1080 Brussel
Tel.: +32 2 421 82 11
www.awex.be

Publicatiedatum: oktober 2019

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER Fabienne L'Hoost
AUTEURS Wouter Decoster, Lorenzo Van Elsen, Patrick Gillard & Katrien Van Loocke
GRAFISCHE VORMGEVING EN UITVOERING Bold & pepper
DEZE STUDIE IS OOK BESCHIKBAAR OP www.abh-ace.be
GEDRUKT OP PAPIER MET EEN FSC-LABEL

Overname gegevens (of tekst) is toegelaten mits bronvermelding.

Hoewel alles in het werk werd gesteld om nauwkeurige en actuele informatie te geven, kunnen noch het Agentschap voor Buitenlandse Handel, noch zijn partners (Flanders Investment & Trade, hub.brussels en het Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements étrangers) verantwoordelijk worden gesteld voor fouten, weglatingen en leugenachtige verklaringen. Ze kunnen evenmin verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik of de interpretatie van de informatie in deze studie. Deze studie heeft niet de bedoeling advies te verstrekken.